Standarde și recomandări în documentarea bunurilor culturale

Irina Oberländer-Târnoveanu
Dan Matei

CIMEC – Institutul de Memorie Culturală
2009

Cartea a apărut cu sprijinul Administrației Fondului Cultural Național.

Coperta: Odeta Catană

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Oberländer-Târnoveanu, Irina ; Matei, Dan
Standarde şi recomandări în documentarea bunurilor culturale / Irina Oberländer-Târnoveanu ; Dan Matei. — Bucureşti : CIMEC, 2009. — p. (24 cm)

ISBN 978-973-7930-26-2

ISBN 978-973-7930-26-2

CIMEC - Institutul de Memorie Culturală
Piața Presei Libere nr. 1, CP 33-90
013701 Bucureşti, România
Tel. (+40) 21 317 90 72, Fax (+40) 21 317 90 64
www.cimec.ro

Cuprins

A.	**Introducere**	5
B.	**De ce trebuie să folosim standarde ? Câteva definiții și precizări**	8
B.1.	Tipuri de standarde	10
B.2.	Standarde și recomandări europene în domeniul digitizării patrimoniului cultural	10
C.	**Patrimoniul cultural mobil**	13
C.1.	Standarde și recomandări internaționale	14
C.1.1.	Ghidul internațional CIDOC pentru înregistrarea obiectelor muzeale: categoriile de informații	15
C.1.2.	Standardul ObjectID	19
C.1.3.	Standardul SPECTRUM	22
C.1.4.	Standardul de conținut „Catalogarea obiectelor culturale” [Cataloging Cultural Objects – CCO]	30
C.2.	Modele conceptuale pentru bunurile culturale mobile	31
C.2.1.	FRBR (Functional Requirements for Bibliographic Records) [Cerințe Funcționale pentru Înregistrările Bibliografice]	32
C.2.2.	CIDOC-CRM - Conceptual Reference Model [Modelul conceptual de referință]	49
C.3.	Standarde de metadate	61
C.3.1.	Dublin Core Metadata Set – DC [Setul de metadate Dublin Core]	62
C.3.2.	ISBD - International Standard Bibliographic Description [Descrierea Bibliografică Internațională Standard]	64
C.4.	Scheme standard pentru metadate	67
C.4.1.	Museumdat	67
C.4.2.	MODS - Metadata Object Description Schema [Schema Descriptivă pentru Metadate de Obiect]	70
C.5.	Standarde documentare pentru patrimoniul cultural mobil în România	72
C.5.1.	Modelul de date pentru catalogarea bunurilor culturale mobile (SI-PCN, DOCPAT)	72
C.5.2.	Standardul de date pentru registrul analitic de evidență a bunurilor culturale	82

D. **Patrimoniul cultural imobil** 85
D.1. Standarde pentru documentarea siturilor arheologice 85
D.1.1. CIDOC International Core Data Standard for Archaeological Sites (CDS) [Standardul de date internațional minimal pentru situri arheologice] și International Core Data Standard for Archaeological and Architectural Heritage [Standardul de date internațional minimal pentru patrimoniul arheologic și arhitectural] 86
D.1.2. Modelul de date pentru situri arheologice din Repertoriul Arheologic Național (RAN) 102
D.2. Standarde documentare pentru patrimoniul construit 111
D.2.1. Core Data Index to Historic Buildings and Monuments of the Architectural Heritage [Index minimal pentru înregistrarea construcțiilor și monumentelor istorice aparținând patrimoniului arhitectural] 112
D.2.2. MIDAS Heritage: the UK Historic Environment Information Standard [Standardul informațional britanic pentru mediul istoric] 113
D.2.3. Standarde românești pentru inventarierea patrimoniului imobil 115
E. **Imagini, audio, video, reconstituiri virtuale 3D, documente** 125
E.1. Recomandări internaționale: Carta de la Londra pentru vizualizarea tridimensională în domeniul cercetării și comunicării patrimoniului cultural 125
E.2. Standarde generale pentru documente 126
E.3. Standarde pentru fișiere de imagini statice (raster) 127
E.4. Standarde pentru fișiere audio digitale 128
E.5. Standarde pentru fișiere video 128
F. **Concluzii** 130
G. **Bibliografie selectivă** 132
G.1. Referințe 132
G.2. Alte standarde de documentare a patrimoniului cultural 133

A. Introducere

Evidență, Catalogare, Inventar general, Register, Record - diverse nume pentru aceași activitate: documentarea patrimoniului cultural, consemnarea, adică, a informației legate de fiecare bun cultural, mobil sau imobil, pentru cunoaștere, protejare, valorificare științifică și culturală în interes public.

De peste două sute de ani, în diferite ţări s-a trecut la înregistrarea sistematică a patrimoniului cultural și la constituirea de arhive documentare și registre muzeale, zonale și naționale, văzute ca instrumente importante pentru păstrarea mărturiilor culturale ale trecutului. În fața schimbărilor rapide din epoca modernă și a riscului de a distruge iremediabil sau de a pierde sub ochii noștri urmele istoriei, identificarea şi înregistrarea riguroasă şi amănunțită a moștenirii culturale — în descrieri, inventare științifice, culegeri, cataloage, repertorii, corpusuri, desene, planuri, hărți, relevee, fotografii — a fost considerată una dintre cele mai sigure acțiuni de salvare a memoriei noastre colective. Problema este la fel de acută în epoca noastră.

Cei care lucrează în instituțiile de patrimoniu au nevoie de inventare, cataloage, repertorii, imagini clasice și digitale arhivate, reconstituiri tridimensionale, înregistări audio și video, hărți digitale și, mai departe, de combinarea acestor informații în publicații, expoziții, pagini web, rețele de date și portaluri. Dar cum documentăm bunurile culturale ?

Studiile privind standardele, metodologiile și recomandările internaționale și naționale în domeniul evidenței, inventarierii, catalogării și descrierii bunurilor de patrimoniu cultural sunt aproape inexistente în România. În această privință, avem o gravă rămânere în urmă față de practicile internaționale în domeniu. Utilizarea tehnologiilor informatice a complicat și mai mult situația. Necunoașterea sau ignorarea unor standarde au dus adesea la cheltuirea de resurse și la proiectarea unor sisteme informatice incompatibile, amatoristice, care nu corespundeau unor cerințe minime de calitate și interoperabilitate.

Adunăm aici — pentru prima dată în limba română — principalele standarde de date, metadate și recomandări de catalogare utilizate pe plan internațional și în România. Cu alte cuvinte, lucrarea își propune să prezinte o selecție din cele mai importante, mai influente și mai utilizate norme, instrucțiuni și recomandări la nivel internațional, european și național care guvernează domeniul documentării patrimoniului cultural. Am ales mai ales acele standarde care ne spun **ce** informații trebuie să înregistrăm pentru un bun cultural și **cum**, atât din punct de vedere al conținutului cât și al formei. Aceste reglementări se referă deopotrivă la patrimoniul fizic, documentat pe suport clasic sau pe suport digital, cât și la patrimoniul digital (obținut în urma unor operațiuni de digitizare cum ar fi, de exemplu, fișierele de documente și imagini scanate, cât și cele nativ digitale: reconstituiri tridimensionale, animații pe calculator, hărți digitale, imagini digitale și altele). Nu am putut include, din rațiuni de spațiu, standardele terminologice, atât

de necesare pentru regăsirea informației.

Nu mai puțin, am căutat să exemplificăm practica actuală în România în domeniul evidenței patrimoniului cultural, mai ales la nivel național. Bazele de date create și administrate de CIMEC – Institutul de Memorie Culturală pentru evidența bunurilor culturale mobile din toate domeniile de patrimoniu cultural (artă, arheologie, etnografie, istorie memorială, documente, carte veche, etnografie, numismatică, științele naturii), pentru situri și monumente arheologice din Repertoriul Arheologic Național (RAN) sau pentru evidența lăcașurilor de cult din România constituie niște standarde de facto, acceptate și utilizate de instituții, organizații și specialiști din domeniu. Aceștia folosesc formularele standardizate pentru alimentarea cu informații a bazelor de date naționale, beneficiază de asistență pentru dezvoltarea unor baze de date locale compatibile cu cele naționale și consultă curent informația din bazele de date online sau off-line, contribuind în acest fel la documentarea unitară a patrimoniului cultural, necesară cunoașterii, ocrotirii și punerii în valoare a acestuia.

Am grupat informațiile pe capitole în funcție de principalele categorii de patrimoniu cultural material – patrimoniu mobil, patrimoniu imobil (situri arheologice și construcții) – mai mult din considerente de organizare a volumului. În practică, separațiile nu pot fi așa de tranșante, existând numeroase legături și interferențe între diverse categorii de bunuri de patrimoniu cultural și natural, ceea ce implică și utilizarea obligatoriu combinată a reglementărilor specifice unui domeniu sau altul.

Prezenta lucrare este rezultatul unei cercetări recente efectuate de autori în cadrul proiectului *RECONEX - Refacerea conexiunilor aplicabile continuității istorice, etnice, economice, culturale, spirituale și a tradițiilor comunitare de grup și de familie, într-o zonă cu discontinuitate de memorie și ștergere de identitate* (finanțat de Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică - ANCS prin Centrul Național de Management Programe - CNMP, în cadrul *Planului Național de Cercetare-Dezvoltare PNCDI-II,* Program 4 - Parteneriate în domenii prioritare, 2008 – 2011)[1]. Nu mai puțin, ea se bazează pe o îndelungată experiență profesională a celor doi autori.

Irina Oberländer-Târnoveanu, arheolog și analist de sistem, este absolventă a Universității București, Facultatea de Istorie, cu specializarea istorie veche universală și arheologie (1975) și a urmat cursuri de evidența patrimoniului cultural (Centrul de Pregătire a Cadrelor din Cultură, București, 1978) și cursuri de formare analiști-programatori la Centrul de pregătire în informatică din București (1980). Lucrează în domeniul documentării patrimoniului cultural din 1980. Cu experiență de muzeograf și arheolog (la Muzeul Deltei Dunării din Tulcea, actualmente Institutul de Cercetări Eco-muzeale), a participat la realizarea primului sistem informatic pentru evidența patrimoniului cultural mobil (SI-PCN), crearea bazelor naționale de date în domeniul patrimoniului cultural și a numeroase proiecte de documentare pentru muzee, arhive arheologice, biblioteci digitale, rețele de date de patrimoniu europene, tezaure de termeni și publicații web. A făcut

[1] http://web.ipa.ro/reconex/index.php

parte din grupul de lucru CIDOC/ICOM care a elaborat *Standardul internațional de date pentru situri arheologice*. Este director adjunct al CIMEC – Institutul de Memorie Culturală din București (din 1993).

Dan Matei, informatician și documentarist, absolvent al Facultății de Cibernetică Economică din cadrul ASE București (1975), a lucrat mai mulți ani la ICI - Institutul de Cercetări în Informatică (ca programator), iar din 2000 este director al CIMEC - Institutul de Memorie Culturală. Este vicepreședinte (din 1991) al TermRom - Asociația Română de Terminologie, președinte al Comitetului Tehnic de Standardizare CT 210 (*Seturi de caractere și codificări*) și membru activ (din 1995) al ELAG (European Library Automation Group).

Conștienți de limitele acestei prime încercări de a aduna standarde și recomandări pentru documentarea patrimoniului cultural în românește, ne gândim cu recunoștință la colegii și prietenii alături de care am lucrat de-a lungul ultimilor două decenii, în grupuri de lucru, organizații și proiecte internaționale (CIDOC/ICOM, ELAG, HEREIN, Europeana, ATHENA și altele) și la colegii din CIMEC și din alte instituții de patrimoniu din țară care, prin curiozitatea și interesul lor, aproape ne-au obligat să scriem această carte.

Autorii

B. De ce trebuie să folosim standarde ? Câteva definiții și precizări

În primul rând este necesar să clarificăm în ce sens utilizăm termenul generic de „standarde”. În general, prin standard se înțelege un grup de reguli (într-un domeniu bine definit) pe care convenim să le respectăm. Cea mai simplă definiție a standardului este: o regulă mutual acceptată care ajută la obținerea unui rezultat coerent. Standardele pot fi foarte variate, de la formulare stricte la instrucțiuni flexibile care iau în considerare, deopotrivă, nevoile instituțiilor și diversele constrângeri care intervin în activitățile lor. Un raport din *The American Archivist* (Vol. 52, No. 4, pp. 440-461) identifică trei tipuri de standarde:

1. **Standardele tehnice** sunt cele mai precise; când sunt urmate corect, ele duc la rezultate identice. Exemple de standarde tehnice din viața cotidiană pot include curentul de 220V, codurile poștale, codurile zonelor telefonice, codul Morse. Un exemplu din domeniul informatic este ASCII (128 de coduri care definesc alfabetul, numerele, semnele de punctuație și codurile de control pentru procesarea textului și comunicarea datelor).
2. **Convențiile** sunt mai flexibile decât standardele tehnice și permit unele variații locale. Când sunt aplicate corect, ele produc rezultate similare, dar nu neapărat identice. Exemple curente pot fi instrucțiunile de asamblare a obiectelor prefabricate sau, din domeniul informatic, formatele MARC și MDADS (Museum Documentation Association Data Standard) .
3. **Ghidurile** sunt un set larg de practici și condiții de funcționare după care pot fi estimate produse sau programe. Exemple includ manuale de stil pentru pregătirea și formatarea publicațiilor, iar in domeniul informatic, manualele de utilizare și metodologiile de dezvoltare a unor sisteme.

Există standarde *de iure*, aprobate prin acte normative internaționale (de exemplu, ISO) sau naționale. Există, de asemenea, standarde *de facto* adică reguli care se respectă prin acordul tacit al unei comunități profesionale.

Standardele asupra cărora s-a convenit sunt foarte folositoare în toate aspectele vieții civilizate, facilitând procedurile neautomatizate de management al informației și, în plus oferind o bază solidă pentru informatizare. Standardele oferă un model pe care organizațiile, proiectele și furnizorii îl pot folosi ca bază în crearea de sisteme practice și redactarea de instrucțiuni. Standardele dau regulile de structurare a informației, astfel încât datele introduse într-un sistem să poată fi citite, sortate, indexate, regăsite și comunicate între sisteme într-un mod sigur.

Spre deosebire de domeniile tehnice și economice, în care termenul *standard* poate avea un înțeles foarte precis și care nu permite nici o abatere,

deoarece nerespectarea lui poate cauza grave disfuncții sau chiar catastrofe (de exemplu, parametrii de funcționare în cazul unor echipamente și instalații), în domeniul științelor umaniste standardele desemnează un grup de reglementări cu grade foarte diferite de obligativitate. Nerespectarea lor poate duce la risipă de timp (și implicit, la cheltuieli suplimentare cu duplicarea unor operații), poate îngreuna sau chiar împiedica schimbul de informații, poate cauza pierderi de informații la căutarea și regăsirea acestora, dar… catastrofe nu se întâmplă.

În domeniile umaniste, standardele trebuie îndelung negociate pentru a fi acceptate de bună voie de către instituții sau persoane. Cauzele — ce țin de specificul acestor domenii, între care includem și pe cel al patrimoniului cultural, împărțit între științe sociale și artistice — sunt:

- structurarea mai slabă a metodelor de lucru, a clasificărilor și definițiilor;
- varietatea enormă de bunuri, concepte și informații vehiculate în științele umaniste;
- individualismul și chiar „vedetismul” multor cercetători, colecționari sau curatori, care acceptă cu greu, din principiu, să se supună unor reglementări în materie de documentare;
- finanțarea precară cronică din aceste domenii, care determină subdimensionarea resurselor umane, materiale și financiare necesare unei activitățiii profesionale de înaltă calitate, cu continuitate pe perioade lungi.

După cum se arată în studiul realizat în 1995 de *Getty Information Institute* și *CIDOC – Comitetul Internațional de Documentare* asupra standardelor folosite în muzee și patrimoniul cultural [Bower & Roberts.1995], studiu revizuit de Leonard Will în 2001 și încă perfect actual, probabil cel mai important motiv pentru utilizarea standardelor îl reprezintă protejarea datelor pe termen lung. Cea mai mare investiție în construirea unei baze de date nu este costul componentelor hard și soft, sau consultanța, analistul de sistem ori programatorul, ci este costul colectării datelor și timpul necesar introducerii lor în sistem. Toate tehnologiile se vor schimba la un moment dat și, mai devreme sau mai târziu, sistemele vor trebui înnoite/revizuite sau datele transferate în alte medii de stocare sau pe un soft diferit. Standardele de date nu doar că asigură că o bază de date este coerentă intern, astfel încât să poată fi gestionată cu eficacitate, dar, de asemenea, permit ca datele să fie formatate și stocate astfel încât să poată fi ușor „exportate” spre alte sisteme.

Standardele sunt o bază esențială pentru diseminarea informației, ajutând o instituție nu doar să contribuie cu propriile informații către alte instituții sau proiecte, dar și să beneficieze prin atragerea de resurse colaborative cum ar fi vocabularele structurate. La ce bun crearea de resurse valoroase, dacă ele nu pot fi cu ușurință accesate, utilizate și distribuite ?

Respectarea standardelor ajută la îmbunătățirea regăsirii – asigurând, de exemplu, că o căutare de informații într-o bază de date va regăsi toată informația potențial folositoare.

Este nevoie de personal cu o calificare sporită pentru implementarea,

gestionarea și direcționarea acestor eforturi. Standardele, sistemele și practicile acceptate necesită pregătirea unui personal capabil și eficient, dar un personal calificat înseamnă în cele din urmă economii de costuri, contacte profesionale îmbunătățite și o mai mare mobilitate a funcțiilor în era digitală.

B.1. Tipuri de standarde

Standardele necesare muzeelor și organizațiilor din domeniul patrimoniului cultural se pot împărți în patru grupe principale:

1. **Standarde de sisteme informaționale** definesc componentele funcționale ale unui sistem în ansamblu. Pentru muzee, acestea pot fi, de exemplu, cerințe distincte pentru catalogarea și gestionarea colecțiilor, pentru membri, pentru administrație, pentru departamentul financiar și pentru publicații.
2. **Standarde de date** definesc structura, conținutul și valorile (datele propriu-zise) incluse în informațiile despre colecții. *Structura datelor* se referă la ceea ce alcătuiește o înregistrare, cum ar fi diversele câmpuri utilizate pentru înregistrarea informației și relațiile lor. *Conținutul datelor* înseamnă regulile și convențiile privind modul în care sunt completate câmpurile, incluzând reguli de catalogare și convenții sintactice. *Valorile* se referă la vocabularul utilizat în diverse câmpuri și la specificațiile pentru seturi speciale de caractere.
3. **Standarde procedurale** definesc scopul, activitățile și ordinea acestora în cadrul procedurilor de documentare necesare pentru ca acestea să fie eficiente. De exemplu, regulile pentru logarea și delogarea la un sistem de poștă electronică sau politicile privind achizițiile sau împrumuturile unei instituții.
4. **Standarde pentru schimbul de informații** definesc cadrul tehnic, fie între sisteme, în cadrul aceleiași instituții sau între sisteme din mai multe instituții diferite. Exemple de formate de schimb includ *ISO 8879, Standard Generalized Markup Language (SGML)*; *ISO 2709*, creat inițial pentru susținerea schimbului de informații bibliografic și *ISO 9735, Electronic Data Interchange For Administration, Commerce, and Transport (EDIFACT)* — toate dezvoltate de către ISO - Organizația Internațională pentru Standardizare (International Organization for Standardization).

B.2. Standarde și recomandări europene în domeniul digitizării patrimoniului cultural

Un tip special de standarde procedurale sunt cele privind digitizarea.

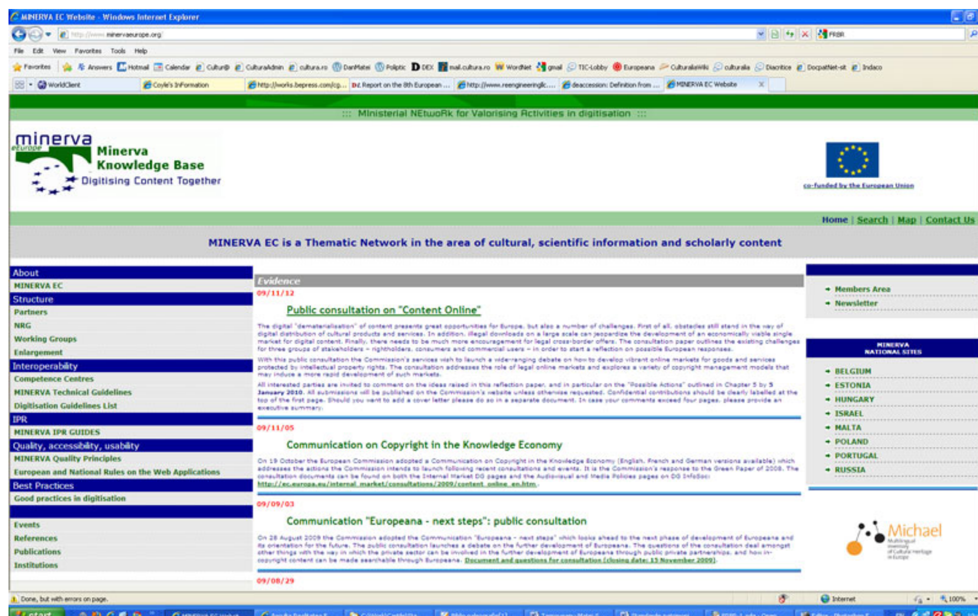

Fig. 1. Saitul Minerva (www.minervaeurope.org)

În cadrul Programului Minerva al Uniunii Europene, în ultimii ani au fost realizate o serie de ghiduri tehnice pentru a fi utilizate de către organizațiile care derulează programe de producere a conținutului cultural digital [UKOLN.2008], insistând asupra importanței utilizării unor standarde de-a lungul întregului ciclu de digitizare, respectiv:

1. Pregătirea pentru digitizare / Preparation for Digitisation
2. Manipularea originalelor / Handling of Originals
3. Procesul de digitizare / The Digitisation Process
4. Stocarea și conservarea materialului digital originar / Storage and Preservation of the Digital Master Material
5. Crearea și extragerea metadatelor / Metadata Creation and Capture
6. Publicarea / Publication
7. Diseminarea / Disclosure
8. Utilizarea resurselor / Use of resources
9. Reutilizare și re-orientare / Reuse and Re-purposing
10. Drepturi de proprietate intelectuală și copyright / Intellectual Property and Copyright

Diverse grupuri de lucru ce activează în cadrul acestui proiect european pus sub lozinca „Digitising Content Together” („Să digitizăm conținut împreună”), au produs foarte utile recomandări și ghiduri de bună practică pentru digitizare, pentru

asigurarea calității saiturilor culturale, pentru realizarea de saituri muzeale (incluzând și modele gratuite), ca și pentru asigurarea accesului multilingv. Nu ne propunem aici să aprofundăm aceste aspecte. Ne vom concentra, în schimb, pe standardele care privesc adunarea, înregistrarea și procesarea primară a informațiilor menite să asigure conținutul informațional al proiectului.

C. Patrimoniul cultural mobil

Patrimoniul cultural este un factor important pentru păstrarea identității culturale la nivel comunitar, național sau european. Patrimoniul cultural include patrimoniul cultural material – format din cel *imobil* (siturile și rezervațiile care au caracter arheologic, etnografic, tehnic și arhitectural, constituite din terenuri, parcuri naturale, grădini botanice și zoologice, precum și construcțiile aferente), cel *mobil* (artefacte și ecofacte, mărturii ale istoriei vieții umane și ale mediului natural) – precum și din patrimoniul cultural *imaterial* (creație orală, cântece, dansuri, obiceiuri și tradiții).

Patrimoniul cultural mobil este în mod special supus riscurilor de distrugere, furt, degradare fizică. Pentru cea mai parte din istoria omenirii, lipsită de surse scrise, bunurile culturale materiale (unelte, arme, podoabe, ceramică, obiecte de cult, monede) reprezintă singurele mărturii pentru reconstituirea, parțială, și înțelegerea trecutului. Pentru perioade mai recente, cărțile, documentele și manuscrisele sunt pe cât de prețioase, pe atât de vulnerabile. *Legea 182/2000 pentru protecția patrimoniului cultural național mobil* a instituit clasarea bunurilor culturale de valoare deosebită sau excepțională în patrimoniul cultural național, respectiv, Inventarul Patrimoniului Clasat și Registrul Bunurilor Furate, Dispărute sau Distruse. Inventarul ilustrat al patrimoniului cultural clasat este administrat de CIMEC și este accesibil online[2]. Până în prezent au fost clasate peste 22.000 de bunuri culturale, ceea ce reprezintă, din păcate, doar o picătură din patrimoniul cultural estimat la peste 15 milioane de bunuri.

În pofida pașilor făcuți după 2000, așa lenți și cu multe poticneli cum au fost, persistă o serie de carențe care împiedică persoanele și instituțiile implicate în protejarea patrimoniului cultural să-și îndeplinească atribuțiile. Între principalele obstacole în calea luptei împotriva circulației ilegale a bunurilor culturale este documentarea precară a bunurilor culturale, atât la nivelul deținătorilor de bunuri cât și la nivelul administrației culturale, respectiv insuficiența datelor de identificare și descriere și a imaginilor care să permită recunoșterea precisă a obiectelor. Documentarea bunurilor culturale este un factor major în protejarea acestora.

Standardele pentru descrierea bunurilor culturale mobile vin din două direcții:

a) dinspre lumea bibliotecilor, instituții culturale care dețin, pe lângă manuscrise, cărți și periodice, colecții de fotografii, stampe, desene, hărți, colecții filatelice și numismatice, obiecte de artă bi- și tridimensionale, pentru care au extins, în timp, standardele de catalogare de carte;

b) dinspre lumea muzeelor, în special prin organizațiile profesionale la nivel

[2] http://clasate.cimec.ro

național și internațional: MDA (Museum Documentation Association) în Marea Britanie, CHIN (Canadian Heritage Information Network) în Canada, CIDOC (Comitetul Internațional de Documentare) al ICOM (Consiliului Internațional al Muzeelor).

C.1. Standarde și recomandări internaționale

Pe plan internațional, *Consiliul Internațional al Muzeelor (ICOM)*, prin *Comitetul Internațional de Documentare (CIDOC)*, unul dintre cele mai puternice și mai populate comitete internaționale ale ICOM, cu un număr de membri înregistrați de peste 1.000 la mijlocul anilor 1990, a fost principalul organism preocupat de elaborarea unor standarde pentru documentarea patrimoniului cultural mobil și arheologic.

Primele recomandări de standardizare difuzate internațional au fost elaborate în anii 1992 - 1993, cu principalul scop de a stabili o structură de date comună, minimală, universal valabilă, extrasă din analiza comparativă a cataloagelor de colecții, inventarelor naționale și sistemelor de evidență din multe organizații și țări, prin activitatea unor grupuri de lucru coordonate în cadrul *Comitetului Internațional de Documentare* (CIDOC) și publicate în broșuri destinate specialiștilor, organizațiilor și asociațiilor din domeniul patrimoniului cultural: *Standardul de date pentru Artă plastică/ Arheologie*[3] și *Standardul de date pentru Artă Plastică*[4] (acestea au fost traduse de noi și publicate în limba română într-un număr din Revista Muzeelor din 1993)[5]; *Standardul de date minimal pentru obiecte arheologice*[6]. Aceste standarde minimale sunt depășite de progresul documentării și nu au fost ulterior dezvoltate, dar prezintă interes pentru cei care pun acum bazele unui sistem de evidență.

Tot la încetul anilor 1990, sub auspiciile Fundației Getty a fost realizat standardul de date *CDWA: Categories for the Description of Works of Art* (Categorii pentru descriere lucrărilor de artă). Standardul CDWA include 381 de categorii și subcategorii de informații, din care un subset reprezintă ceea ce se consideră a fi informația minimală pentru identificarea și descrierea lucrărilor de artă, arhitectură, cultură materială și a imaginilor acestora[7].

---

[3] International Council of Museums. International Committee for Documentation (CIDOC). *Data Standards (Fine Arts/Archaeology)*, 1992.
[4] International Council of Museums. International Committee for Documentation (CIDOC). *Data Standards (Fine Arts)*,. 1993.
[5] CIDOC - Standard de date pentru arta plastică și arheologie, Revista Muzeelor t. 30, nr. 2, 1993, p. 54.
[6] CIDOC, The International Data Core Standard for Archaeological Objects, 1992, http://cidoc.natmus.dk/engelsk/standard_for_arch.asp
[7] www.getty.edu/research/conducting_research/standards/cdwa/index.html

C.1.1. Ghidul internațional CIDOC pentru înregistrarea obiectelor muzeale: categoriile de informații

Ghidul internațional CIDOC pentru înregistrarea obiectelor muzeale: categoriile de informații [*International Guidelines for Museum Object Information: The CIDOC Information Categories*] a fost elaborat de grupurile de lucru din cadrul *Comitetului Internațional de Documentare* al ICOM (CIDOC), respectiv Grupul de Lucru pentru Date și Terminologii și cel pentru Modelul de Date CIDOC și publicat prima dată în iunie 1995, sub redacția unui colectiv format din Alice Grant, Joséphine Nieuwenhuis și Toni Petersen[8].

Ghidul descrie categoriile de informații care pot fi folosite în dezvoltarea unui sistem documentar pentru colecții muzeale și pentru evidențe regionale sau naționale de patrimoniu mobil și a devenit foarte popular.

Ghidul oferă definiții ale categoriile de informații, reguli privind forma datelor și convenții de completare, recomandări terminologice. Recomandările sunt compatibile cu sisteme naționale de evidență a colecțiilor muzeale deja existente la data elaborării în Statele Unite, Canada, Marea Britanie, Franța, România, Elveția, Olanda. Instituții reprezentative din aceste țări au fost consultate pe parcursul elaborării ghidului, între care și CIMEC[9].

Ulterior, categoriile de informații recomandate de CIDOC au fost preluate și în alte proiecte naționale sau internaționale, cum este proiectul AFRICOM pentru standarde documentare în Africa[10] sau *Modelul conceptual de referință* CIDOC-CRM, care a pornit de la acest standard de date în 1996, după cum se afirmă în capitolul despre sursele acestui standard ISO[11], devenit foarte cunoscut în ultimii ani.

Ghidul CIDOC pentru categoriile de informații muzeale poate fi folosit atât pentru inventare cât și pentru fișe de catalog. El acoperă toate domeniile de patrimoniu reprezentate în muzee: arheologie, istorie culturală, artă, știință și tehnică, științele naturii.

Au fost stabilite 22 de grupuri de informații, fiecare conținând una sau mai

---

[8] Versiunea digitală, în limba engleză la: http://cidoc.ics.forth.gr/docs/guide.htm; versiunea tipărită de CIDOC are ISBN 92-9012-124-6.

[9] A se vedea lista instituțiilor consultate pentru elaborarea acestui standard de date, între care figurează și „Information Center for Culture & Heritage, Bucharest, Romania. SI-PCN Data Standard…," 1993, http://cidoc.ics.forth.gr/docs/guidelines/guidedev.htm

[10] International Council of Museums. *Standardization of Collections Inventories in Africa. Handbook of Standards*. (AFRICOM programme.) 1st and 2nd versions. Paris: International Council of Museums, 1994 and 1995, http://icom.museum/africom/standards.html . Vezi și *ICOM News*, 50(1-2), 1997, 4-5.

[11] „The CIDOC reference document used as scope for the CRM until version 2 (i.e. no more for the Agios Pavlos Extensions): Alice Grant, Josephine Nieuwenhuis, Toni Petersen (editors), *Guidelines for Museum Objects - CIDOC Information Categories, International Committee for Documentation of the International Council of Museums (CIDOC)*, 1995", http://cidoc.ics.forth.gr/previous_releases_cidoc.html

multe categorii de informații, iar în cadrul acestora, unul sau mai multe câmpuri de informații, unice sau repetitive, după caz. Grupele de informații (în ordine alfabetică) sunt:

1. Achiziție - mod de achiziție, data, sursa
2. Asocieri – locuri, evenimente, persoane, funcțiuni originare
3. Catalogator – nume, data, afiliere
4. Denumire – tip, denumire, titlu, trimitere la catalog
5. Descoperire, colectare – loc, data, colector, metodă
6. Descriere
7. Dimensiuni – tip de dimensiune, valoare, unitate de măsură
8. Drepturi de reproducere
9. Imagine - tip de imagine, titlu, data, autor, referință
10. Instituție – denumire, adresă, țară
11. Intrare în colecție – Deținător actual, data intrării, număr de inventar
12. Loc de păstrare - actuală, permanentă
13. Mărci și inscripții – tip, conținut, tehnică, descriere, poziție, limbă, traducere
14. Materiale și tehnici – material, tehnică, descrierea părților sau componentelor
15. Număr de inventar
16. Părți și componente – număr, descriere
17. Producere – loc, data, autor, grup
18. Referințe bibliografice – denumire, tip, data
19. Stare de conservare – stare, scurtă descriere, data constatării
20. Scoatere din inventar - data scoaterii din inventar, motivul
21. Subiect reprezentat
22. Titlu

Prezentăm mai jos o listă detaliată a categoriilor de informații și a câmpurilor de date ale fiecăruia, cu echivalentele lor în limba engleză, în ordinea alfabetică a denumirilor englezești. Câmpurile sunt repetitive în cazul informațiilor multiple pentru același grup, i.e. mai mulți autori, mai multe titluri, observații succesive asupra stării de conservare a bunului. În aceste cazuri se repetă tot grupul de câmpuri corespunzător fiecărei informații: de exemplu, pentru fiecare verificare a stării de conservare a bunului cultural, se completează: stare, descriere sumară, data constatării.

Acquisition Information	Informații privind achiziția
Acquisition method Acquisition date Acquisition source	Modul achiziției Data achiziției Sursa
Condition Information	Informații privind starea de conservare
Condition Condition summary Condition date	Stare Descriere sumară Data constatării
Deaccession and Disposal Information	Informații privind scoaterea din colecție
Deaccession date Disposal date Disposal method	Data scoaterii din inventar Data casării Metoda de casare
Description Information	Descriere
Physical description Specimen status	Descriere fizică Starea specimenului
Image Information	Informații privind reproducerile
Image type Image reference number	Tipul imaginii Identificatorul imaginii
Institution Information	Informații privind deținătorul
Institution name Institution sub body name Institution address Institution country	Denumire Denumirea compartimentului Adresă Țară
Location Information	Informații privind locul de păstrare
Current location Current location date Current location type Normal location	Localizare curentă Data constatării Tipul locului de păstrare curent Localizare normală
Mark and Inscription Information	Informații privind mărcile și inscripțiile
Mark/inscription text Mark/inscription type Mark/inscription description Mark/inscription technique Mark/inscription position Mark/inscription language Mark/inscription translation	Textul mărcii/inscripției Tipul mărcii/inscripții Descrierea mărcii/inscripției Tehnica mărcii/inscripției Poziția mărcii/inscripției Limba mărcii/inscripției Traducerea mărcii/inscripției
Material and Technique Information	Informații privind materialele și tehnicile
Material Technique Part or component description	Material Tehnică Descrierea părților și componentelor
Measurement Information	Informații privind dimensiunile
Dimension Measurement Measurement unit	Tip de dimensiune Valoarea dimensiunii Unitatea de măsură

Measured part	Partea măsurată
Object Association Information	Informații privind asocierile
Associated place Associated date Associated group/person name Association type	Loc asociat Dată asociată colectivitate/persoană asociată Tipul asocierii
Object Collection Information	Informații privind colectarea
Collection place Collection date Collector Collection method	Locul colectării Data colectării Colector Metoda colectării
Object Entry Information	Informații privind intrarea în colecție
Current owner Depositor Entry date Entry number Entry reason	Proprietarul actual Deponentul Data intrării în colecție Numărul actului Modul intrării
Object Name Information	Informații privind denumirea piesei
Object name Object name type Object name authority	Denumirea piesei Tipul denumirii piesei Sursa de autoritate pentru denumire
Object Number Information	Informații privind numărul de inventar
Object number Object number type Object number date	Numărul de inventar Tipul numărului de inventar Data atribuirii
Object Production Information	Informații privind producerea piesei
Production place Production date Production group/person name	Locul producerii Data producerii Colectivitatea/persoana producătoare
Object Title Information	Informații privind titlul
Title Title type Title translation	Titlul Tipul titlului Traducerea titlului
Part and Component Information	Informații privind părțile și componentele
Number of parts or components Description of parts and components	Numărul părților și componentelor Descrierea părților și componentelor
Recorder Information	Informații despre catalogator
Recorder Record date Authority	Catalogator Data catalogării Sursa de autoritate
Reference Information	Informații privind referințele bibliografice
Reference Reference type	Referința Tipul referinței

Reproduction Rights Information	Informații despre drepturile de reproducere
Reproduction rights note Reproduction rights owner	Notă privind drepturile de reproducere Deținătorul drepturilor de reproducere
Subject Depicted Information	Informații privind iconografia
Subject depicted Subject depicted description	Subiectul înfățișat Descrierea subiectului

Pentru domeniul biologiei, o listă de standarde și ghiduri se poate consulta la: *Standards, Information Models, and Data Dictionaries for Biological Collections*[12].

C.1.2. Standardul ObjectID

Proiectul ObjectID[13] pentru realizarea unei fișe simple de obiect, utilizabilă atât de profesioniști cât și de nespecialiști care vin în contact cu bunurile culturale (polițiști, vameși, funcționari din administrație, preoți etc.) a fost inițiat de Fundația J. Paul Getty[14] în 1993.

Fig. 2. Saitul ObjectID (versiunea românească)

După consultarea a sute de organizații din întreaga lume, pe baza unui

[12] www.bgbm.org/TDWG/acc/Referenc.htm
[13] www.object-id.com
[14] www.getty.edu

chestionar prin care se solicita să se indice câmpurile de informații cele mai necesare pentru identificarea unui obiect (între organizațiile solicitate să-și spună părerea s-a numărat și CIMEC), după numeroase seminarii și colocvii în care s-au discutat toate aspectele legate de documentarea bunurilor culturale, mai ales a acelora care fac obiectul traficului ilicit, standardul ObjectID a fost definitivat și a fost lansat în 1997. El este promovat de către importante agenții de impunere a legii, incluzând FBI, Scotland Yard și Interpol, de către muzee, organizații de patrimoniu cultural, galerii de artă, de companii de asigurări.

Proiectul ObjectID a fost dezvoltat prin colaborarea dintre comunitatea muzeală, poliție și agențiile vamale, comerțul de artă, industria asigurărilor și evaluatorii de artă și antichități. El ajută la combaterea furturilor de artă prin încurajarea utilizării standardului și prin aducerea laolaltă a organizațiilor din toată lumea care pot sprijini implementarea lui.

În 2008, standardul a fost tradus de CIMEC în limba română și publicat pe web[15].

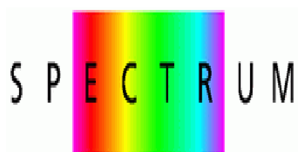
S-a considerat că pentru identificarea unui obiect sunt necesare imagini și câteva categorii esențiale (minimale) de informații:

1.0	**Categoriile de informații de identificare a obiectelor**
1.1	Fotografiile
	Fotografiile sunt de importanță vitală pentru identificarea și recuperarea obiectelor furate. Trebuie obținute imagini generale, dar și prim planuri ale inscripțiilor, marcajelor, deteriorărilor și reparațiilor.
1.2	Tipul de obiect
	Tipul de obiect este un termen sau expresie descriptivă scurtă care descrie obiectul (e.g. mască, războinic sau podoabă pentru ureche). Când se implementează ObijectID într-un sistem automat se recomandă ca aceste informații să poată fi regăsite pe minimum două niveluri (de exemplu, Nivelul 1: ceramică, Nivelul 2: vas de ceramică pe care este pictat un cap).
1.3	Măsurători
	Mărimea și/sau greutatea unui obiect, inclusiv unitatea de măsură (e.g. 30,5 cm X 30,5 cm X 76 cm).
1.4	Materiale și tehnici
	Materialele, tehnicile de fabricație, procesele sau metodele folosite pentru a realiza obiectul.
1.5	Inscripțiile și mărcile
	Identificarea mărcilor sau a inscripțiilor găsite sau aplicate pe obiect (e.g., o semnătură, dedicație, titlu, mărci ale producătorului, mărci de puritate, mărci de proprietate).
1.6	Data sau perioada
	Indicarea vechimii obiectului. Poate fi o dată sau un interval de date (e.g.

[15] www.cimec.ro/Metodologice/object-id/Object-ID.htm

	1872, 1527-1580) sau o perioadă culturală (e.g. epoca bronzului târziu).
1.7	Producătorul
	Numele sau denumirea producătorului unui obiect. Acesta poate fi o persoană cunoscută (e.g. Thomas Tompion), o companie (e.g. Tiffany), sau un grup cultural (e.g. Hopi).
1.8	Subiectul
	Ceea ce se înfățișează sau se reprezintă de obiect (e.g. un peisaj, o luptă, o femeie ținând în brațe un copil).
1.9	Titlul
	Titlul atribuit unui obiect, în momentul creării lui sau ulterior (e.g. Țipătul).
1.10	Trăsături distinctive
	Orice caracteristici ale obiectului care l-ar putea identifica în unicitatea lui (e.g. deteriorare, reparații sau defecte introduce în timpul procesului de producție-fabricație).
1.11	Descriere
	Descrierea unui obiect printr-un text concis, folosind informațiile din categoriile de mai sus. Poate cuprinde orice informații suplimentare care pot ajuta la identificarea obiectului (e.g. culoarea și forma obiectului, locul unde a fost făcut obiectul).
2.0	**Categorii suplimentare recomandate**
	Cinci categorii de informații care nu au fost selectate pentru identificarea obiectului, pentru că nu a existat un consens clar în favoarea includerii lor, au fost, totuși, considerate importante de marea majoritate a persoanelor intervievate în cel puțin patru din cele șase comunități aflate în atenție. Se recomandă ca cei ce realizează sisteme automate de documentație să aibă în vedere includerea acestor categorii.
2.1	Numărul de identificare a obiectului
	Un identificator numeric sau alfanumeric, care se folosește în multe muzee (uneori aplicat chiar obiectului).
2.2	Materiale scrise legate de obiect
	Trimiterile, inclusiv citatele, la alte materiale scrise legate de obiect (e.g. cataloage publicate, articole, rapoarte despre starea obiectului).
2.3	Locul de origine/descoperire
	Locul unde își are originea un obiect și/sau locul de descoperire (e.g. locul unde a fost făcut sau șantierul/situl arheologic unde a fost descoperit).
2.4	Referire la obiecte asociate
	Indicația că un obiect are legătură cu un anumit număr de alte obiecte (e.g. unul dintr-o pereche, o piesă dintr-un serviciu de masă).
2.5	Data întocmirii
	Data când s-a întocmit descrierea obiectului.

C.1.3. Standardul SPECTRUM

Standardul SPECTRUM a fost elaborat de către organizația profesională britanică MDA (Museum Documentation Association), iar acum este întreținut de *Collections Trust*, organizația profesională britanică a colecțiilor muzeale. Prima versiune a fost publicată în 1994, iar în 2009 a fost publicată versiunea 3.2[16], care este folosită în peste 100 de țări ale lumii.

Standardul specifică modul de documentare a 21 de proceduri muzeale. Acestea sunt:

Procedura (en)	Procedura (ro)	Definiție
Pre-entry	Ante-achziție	Evaluarea potențialelor achiziții.
Object entry	Intrarea în colecție	Recepționarea obiectelor și a informațiilor asociate, inclusiv asignarea numărului de inventar.
Loans in	Intrare temporară prin împrumut	Împrumutul obiectelor de la alți deținători pentru expoziții, cercetare, publicare etc.
Acquisition	Achiziție	Achiziția obiectelor și a informațiilor asociate.
Inventory control	Managementul colecțiilor	Gestiunea informațiilor contabile și de evidență a obiectelor deținute sau în custodie.
Location and movement control	Managementul depozitării și a deplasărilor	Gestiunea informațiilor privind localizările obiectelor.
Transport	Transport	Controlul transportului obiectelor.
Cataloguing	Catalogare	Gestiunea informațiilor privind identificarea și descrierea obiectelor.
Object condition checking and technical assessment	Evaluarea stării fizice	Gestiunea informațiilor privind starea fizică, recomandările de restaurare, condițiile de mediu etc.
Conservation and collections care	Conservarea și întreținerea colecțiilor	Gestiunea informațiilor privind activitățile de conservare preventive și interventive.

16 www.collectionstrust.org.uk/spectrum

Risk management	Managementul riscurilor	Gestiunea informațiilor privind amenințările potențiale la adresa colecțiilor, măsurile preventive, inclusiv cele în caz de dezastru.
Insurance and indemnity management	Managementul asigurărilor	Gestionarea necesităților de asigurare a pieselor.
Valuation control	Evaluarea	Evaluarea financiară a obiectelor, în mod normal pentru estimarea asigurărilor.
Audit	Audit	Examinarea pieselor pentru a verifica localizarea şi autenticitatea lor.
Rights management	Administrarea drepturilor de autor	Gestiunea informațiilor privind drepturile de autor asupra pieselor.
Use of collections	Utilizarea colecțiilor	Gestiunea informațiilor privind ansamblul utilizărilor colecțiilor, de la expunere la cercetare și comercializarea reproducerilor.
Object exit	Ieșirea din colecție	Documentarea ieșirii pieselor din colecție.
Loans out	Ieșirea temporară prin împrumut	Împrumutul obiectelor către alte organizații sau persoane pentru expoziții, cercetare, publicare etc.
Loss and damage	Pierdere și deteriorare	Măsurile în caz de pierdere sau deteriorare.
Deaccession and disposal	Transfer și casare	Gestiunea informațiilor privind transferului sau casării pieselor.
Retrospective documentation	Documentarea retrospectivă	Îmbunătățirea nivelului de documentare pentru a atinge conformitatea cu cerințele standardului SPECTRUM pentru informația nouă privind obiectele și colecțiile.

Pentru a documenta aceste 21 de proceduri, standardul SPECTRUM definește mai multe „grupuri de informații”. Acestea sunt seturi de „unități informaționale” asociate. Fiecare servește la documentarea unui anume aspect al unui obiect, al unei proceduri sau al unei entități implicate (e.g. persoană, instituție, eveniment).

Grupurile de informații asociate unui obiect sunt:

Object audit information	Informații privind auditul obiectului
• Object audit category	• categorie

• Object audit date	• data
• Object audit note	• notă
• Object audit result	• rezultat
• Object audit type	• tip
Object collection information	Informații privind colectarea obiectului
• Field collection date	• data colectării
• Field collection event name	• denumirea evenimentului colectării
• Field collection event reference number	• numărul de referință al evenimentului colectării
• Field collection method	• metoda colectării
• Field collection note	• note privind colectarea
• Field collection number	• numărul colectării
• Field collection place	• locul colectării
• Field collection source	• sursa colectării
• Field collector	• colectorul
• Geological complex name	• denumirea complexului geologic
• Habitat	• habitatul
• Habitat note	• note privind habitatul
• Stratigraphic unit name	• denumirea unității stratigrafice
○ Stratigraphic unit type	○ tipul unității stratigrafice
○ Stratigraphic unit note	○ note privind unitatea stratigrafică
Object condition and technical assessment information	Informații privind evaluarea tehnică și a stării de conservare a obiectului
• Completeness	• completitudinea
○ Completeness date	○ data evaluării
○ Completeness note	○ note
• Condition	• starea de conservare
○ Condition date	○ data evaluării
○ Condition note	○ note
• Conservation treatment priority	• prioritățile pentru conservare
• Environmental condition note	• note privind mediul de păstrare
○ Environmental condition note date	○ data evaluării mediului de păstrare
• Next condition check/assessment date	• data următoarei evaluări
• Technical assessment	• evaluare tehnică
○ Technical assessment date	○ data evaluării
• Hazard	• risc
○ Hazard date	○ data evaluării
○ Hazards note	○ note

Object conservation and treatment information	Informații privind tratamentele de conservare a obiectului
• Conservation material	• material folosit pentru conservare
• Conservation note	• note privind conservarea
• Recall date	• data următoarei proceduri de tratare
• Treatment date	• data procedurii de tratare
• Treatment report	• raportul privind tratarea
Object description information	Informații descriptive
• Age	• vârstă
• Age qualifier	• calificator al vârstei
• Age unit	• unitatea de măsură a vârstei
• Colour	• culoare
• Content - activity	• conținut - activitatea reprezentată
• Content - concept	• conținut - conceptul reprezentat
• Content - date	• conținut - entitate temporală reprezentată
• Content - description	• conținut - descriere
• Content - event name	• conținut - evenimentul reprezentat
○ Content - event name type	○ conținut - tipul evenimentului reprezentat
• Content - language	• conținut - limba elementului textual reprezentat
• Content - note	• conținut - note
• Content - object	• conținut - denumirea obiectului reprezentat
○ Content - object type	○ conținut - tipul obiectului reprezentat
• Content - organisation	• conținut - organizației reprezentate
• Content - people	• conținut - etnie reprezentată
• Content - person	• conținut - persoană reprezentată
• Content - place	• conținut - loc reprezentat
• Content - position	• conținut - poziția reprezentării
• Content note	• note privind conținutul
• Copy number	• numărul exemplarului
• Dimension	• dimensiune
○ Dimension measured part	○ partea măsurată
○ Dimension value	○ valoare
▪ Dimension value date	▪ data măsurării
○ Dimension measurement unit	○ unitatea de măsură
○ Dimension value qualifier	○ calificator
• Edition number	• numărul ediției

• Form	• forma
• Inscription content	• conținutul inscripției
○ Inscriber	○ autor
○ Inscription date	○ data
○ Inscription interpretation	○ interpretare
○ Inscription language	○ limba
○ Inscription method	○ metoda folosită
○ Inscription position	○ poziție
○ Inscription script	○ scriere (alfabet)
○ Inscription translation	○ traducere
○ Inscription transliteration	○ transliterare
○ Inscription type	○ tip
• Inscription description	• descriere
• Material	• material
○ Material component	○ componentă
▪ Material component note	▪ note privind componenta
○ Material name	○ denumire
○ Material source	○ sursa
• Object status	• statutul obiectului
• Phase	• fază
• Physical description	• descriere fizică
• Sex	• sex
• Style	• stil
• Technical attribute	• atribut tehnic
• Technical attribute measurement	• măsura atributului tehnic
○ Technical attribute measurement unit	○ unitatea de măsură
• Object component name	• denumirea componentei obiectului
○ Object component information	○ informații referitoare la componentă
Object history and association information	Informații privind istoria și asocierile obiectului
• Associated activity	• activitate asociată
○ Associated activity note	○ notă
• Associated concept	• concept asociat
• Associated cultural affinity	• afinitate culturală asociată
• Associated date	• entitate temporală asociată
• Associated event	• eveniment asociat
○ Associated event date	○ eveniment asociat
○ Associated event name	○ denumire
▪ Associated event name type	▪ tip
○ Associated event organisation	○ organizație implicată

○ Associated event people	○ etnie implicată
○ Associated event person	○ persoană implicată
○ Associated event place	○ situare
• Associated object	• obiect asociat
○ Associated object type	○ tip
• Associated organisation	• organizație asociată
• Associated people	• etnie asociată
• Associated person	• persoană asociată
• Associated place	• loc asociat
• Association note	• notă
• Association type	• tip
• Object history note	• notă privind istoria obiectului
• Owner	• proprietar
○ Ownership dates	○ perioada deținerii
○ Ownership exchange	○ transferul proprietății
▪ Ownership exchange method	▪ metoda
▪ Ownership exchange note	▪ notă
▪ Ownership exchange price	▪ prețul
○ Ownership place	○ locul deținerii
• Related object number	• identificatorul obiectului asociat
○ Related object note	○ notă
• Usage	• folosire
○ Usage note	○ notă
Object identification information	Informații privind identificarea obiectului
• Object number	• număr de inventar
• Other number	• alt identificator
○ Other number type	○ tip
• Brief description	• scurtă descriere
• Comments	• comentarii
• Distinguishing features	• elemente distinctive
• Number of objects	• numărul de piese
○ Object name	○ denumirea obiectului
○ Object name currency	○ actualitate
○ Object name level	○ situarea într-o schemă de clasificare
○ Object name note	○ notă
○ Object name system	○ schema de clasificare (sursa)
○ Object name type	○ tip
○ Object name/title language	○ limba

• Responsible department/section	• departamentul responsabil
• Title	• titlu
○ Object name/title language	○ limba
○ Title translation	○ traducere
○ Title type	○ tip
Object location information	Informații privind localizarea obiectului
• Current location	• localizarea curentă
○ Current location fitness	○ adecvare
○ Current location note	○ notă
• Location date	• data constatării localizării
• Normal location	• localizarea normală
Object owner's contribution information	Informații furnizate de proprietarii anteriori
• Owner's personal experience	• semnificația personală
• Owner's personal response	• interpretarea personală
• Owner's reference	• referință personală
• Owner's contribution note	• notă
Object production information	Informații privind producerea obiectului
• Object production date	• data
• Object production note	• notă
• Object production organisation	• organizație implicată
• Object production people	• etnie implicată
• Object production person	• persoană implicată
• Object production place	• loc
• Object production reason	• motiv
• Technique	• tehnică
○ Technique type	○ tip
Object requirement information	Informații privind cerințele referitoare la obiect
• Display recommendations	• recomandări privind expunerea
• Environmental recommendations	• recomandări privind mediul de păstrare
• Handling recommendations	• recomandări privind manipularea
• Packing recommendations	• recomandări privind împachetarea
• Security recommendations	• recomandări privind securitatea
• Special requirements	• cerințe speciale
• Storage requirements	• cerințe privind depozitarea
• Salvage priority code	• prioritatea de salvare
○ Salvage priority code date	○ data stabilirii
• Legal/licence requirements	• cerințe legale/de licențiere

• Legal/licence requirements held	• cerință legală/de licențiere îndeplinită
○ Legal/licence requirements held begin date	○ data de început
○ Legal/licence requirements held end date	○ data expirării
○ Legal/licence requirements held number	○ număr
○ Legal/licence requirements held renewal date	○ data reînnoirii
Object rights information	Informații referitoare la drepturile intelectuale
• Right begin date	• data de început al dreptului
• Right end date	• data expirării dreptului
• Right holder	• deținătorul dreptului
• Right note	• notă
• Right reference number	• număr de referință al dreptului
• Right type	• tipul dreptului
Object rights in information	Informații referitoare la drepturile intelectuale obținute
• Rights in begin date	• data de început al dreptului obținut
• Rights in consent status	• statutul consimțământului privind dreptul obținut
○ Rights in consent status date	○ data consemnării statutului
• Rights in end date	• data expirării dreptului obținut
• Rights in holder	• deținătorul dreptului obținut
• Rights in note	• notă
• Rights in reference number	• număr de referință al dreptului obținut
• Rights in type	• tipul dreptului obținut
Object rights out information	Informații referitoare la drepturile intelectuale cedate
• Rights out authorisation date	• data autorizării cedării dreptului
• Rights out authoriser	• numele celui care a dat autorizarea
• Rights out begin date	• data de început al dreptului cedat
• Rights out consent status	• statutul consimțământului privind dreptul cedat
○ Rights out consent status date	○ data consemnării statutului
• Rights out end date	• data expirării dreptului cedat
• Rights out holder	• deținătorul dreptului cedat
• Rights out note	• notă
• Rights out reference number	• număr de referință al dreptului cedat

• Rights out requester	• numele celui care a solicitat cedarea dreptului
• Rights out type	• tipul dreptului cedat
Object use information	Informații privind utilizarea obiectului
• Access category	• nivelul de acces permis
o Access category date	o data stabilirii
o Access category note	o notă
• Credit line	• mențiunea obligatorie de afișat (donator etc.)
• Label/raisonné text	• eticheta explicativă
o Label audience	o audiența
o Label author	o autor
o Label language	o limba
o Label note	o notă
o Label reason	o motivație
o Label text date	o data elaborării
• Object display status	• statusul obiectului
o Object display status date	o data stabilirii
Object valuation information	Informații privind evaluarea obiectului
• Object valuation	• valoarea obiectului
• Object valuation date	• data evaluării
• Object valuation note	• notă
• Object valuation renewal date	• data reevaluării
• Object valuation type	• tipul evaluării

C.1.4. Standardul de conținut „Catalogarea obiectelor culturale" [Cataloging Cultural Objects – CCO]

Pe lângă standarde și recomandări larg acceptate și utilizate în domeniul documentării patrimoniului mobil, trebuie să menționăm proiecte recente, cum este cel inițiat în 2001 de Asociația pentru resurse vizuale (Visual Resources Association) în Statele Unite și susținut financiar de Fundația Getty, intitulat: *„Catalogarea obiectelor culturale: ghid de descriere a operelor culturale și a imaginilor lor",* pe scurt CCO

(Cataloging Cultural Objects)[17].

CCO este un manual pentru descrierea, documentarea și catalogarea bunurilor culturale și a surogatelor lor vizuale. Destinat în special artei și arhitecturii, incluzând pictură, sculptură, grafică, manuscrise, fotografii, construcții, instalații și alte medii vizuale, CCO acoperă multe alte tipuri de bunuri culturale mobile și imobile, incluzând situri arheologice, obiecte și mărturii de cultură materială.

Manualul CCO, publicat în 2006, este structurat în trei părți. Prima parte tratează elementele care trebuie avute în vedere în procesul analitic de descriere a unui anume tip de obiect, inclusiv indicații privind informațiile minimale, relațiile dintre lucrare și imaginile despre aceasta și descrierea operelor complexe. Tot aici sunt abordate probleme legate de proiectarea unei baze de date, relațiile dintre entități și terminologia utilizată, respectiv fișierele de autoritate și vocabularele controlate. A doua parte prezintă regulile de descriere și conține recomandări privind modul de alegere a terminologiei, ordinea, sintaxa și formatul datelor introduse într-o structură de date pentru afișare și indexare. Partea a treia a manualului CCO este dedicată numelor de persoane, locuri geografice, subiecte și concepte generice. CCO ilustrează regulile cu numeroase exemple și trimiteri la alte standarde de date.

În continuare, promotorii CCO lucrează la dezvoltarea unui standard de facto pentru a aduce colecțiile de istorie culturală și istorie naturală în cataloagele colective și repozitele digitale, proiect demarat în octombrie 2008, cu un grant de la Fundația Getty. Pentru aceasta se elaborează un ghid de implementare a CCO: standarde și bune practici (*Implementing CCO: Standards and Best Practices*) și se lucrează împreună cu reprezentanții altor organizații care au dezvoltat standarde recunoscute, cum sunt setul de elemente pentru descrierea lucrărilor de artă CDWA-Lite (*Categories for the Description of Works of Art*[18] și *Museumdat* pentru a le înlocui printr-o nouă schemă internațională[19].

C.2. Modele conceptuale pentru bunurile culturale mobile

Adoptarea unor standarde documentare[20] reflectă tendința documentariștilor de a introduce o oarecare uniformitate (și disciplină) în descrierea obiectelor informaționale, care sunt — prin natura lor — de o maximă diversitate. Ca un corolar, alinierea la un standard, sporește probabilitatea ca producătorii de informație documentară să schimbe între ei resurse documentare. Mai mult, sporește potențialul de interoperabilitate[21] a sistemelor documentare.

---

[17] www.vraweb.org/CCOweb

[18] www.getty.edu/research/conducting_research/standards/cdwa/categories.html

[19] Detalii despre proiect la www.vrafoundation.org/ccoweb/cco/news.html

[20] În acest context, prin standarde documentare înțelegem reguli și indicații codificate pentru crearea, descrierea și administrarea resurselor documentare.

[21] Prin interoperabilitate se înțelege reutilizabilitate, persistență și portabilitate între diferite rețele, sisteme și organizații.

În acest domeniu, nivelul cel mai general de standardizare este la nivelul *modelelor conceptuale* (numite și modele semantice). Un model conceptual reprezintă entitățile specifice unui domeniu și relațiile între ele, desigur (inevitabil) privite dintr-o anume perspectivă funcțională, cu alte cuvinte, prin prisma unor anume interese de procesare. El este formulat la un mod deliberat abstract și independent de detalii de implementare.

Două dintre cele mai importante (și influente) modele conceptuale contemporane sunt FRBR (folosit mai ales în mediile biblioteconomice) și CIDOC-CRM (folosit mai ales în mediile muzeologice).

C.2.1. FRBR (Functional Requirements for Bibliographic Records) [Cerințe Funcționale pentru Înregistrările Bibliografice][22]

Geneză

În 1990, la Stockholm, a avut loc — sub egida Diviziei IFLA (*Federația Internațională a Asociațiilor de Biblioteci*) pentru Controlul Bibliografic — influentul „Seminar privind Înregistrările Bibliografice”. În cadrul acestui seminar s-a recunoscut serioasa problemă a costurilor catalogării, tot mai greu de suportat de către agențiile bibliografice naționale. Pe de altă parte, s-a recunoscut și necesitatea de a satisface cerințele — crescânde — ale utilizatorilor cataloagelor, cu alte cuvinte, necesitatea de a menține (sau chiar de a îmbunătăți) funcționalitatea catalogului. Seminarul a formulat ideea că presiunile continue de a se cataloga „minimal”, impune a atentă reevaluare a elementelor componente ale înregistrării bibliografice, în relație cu nevoile utilizatorului. S-a convenit că, în acest context, viabilitatea catalogării partajate — atât pe plan național cât și pe cel internațional — depinde de existența unui standard unanim acceptat în ceea ce privește înregistrarea bibliografică „de bază” sau „înregistrarea-nucleu”.

După patru ani de deliberări, consultanții au elaborat un raport preliminar care a fost expus unei perioade de șase luni de comentarii pe plan mondial. Raportul final a fost înaintat Comitetului Permanent al Secțiunii de Catalogare a IFLA, în 1997, la a 63-a Conferință IFLA de la Copenhaga. El a fost aprobat în unanimitate, a fost publicat în 1998, apoi (ușor) revizuit în 2008 și este referit, în general, prin acronimul FRBR [FRBR.2008].

---

[22] IFLA. *Functional Requirements for Bibliographic Records : final report* [FRBR.2008]. www.ifla.org/en/publications/functional-requirements-for-bibliographic-records

Obiective și domeniu

Obiectivele mărturisite ale studiului erau:

- să ofere un cadru structural clar definit, pentru a pune în relație elementele aflate în înregistrarea bibliografică cu cerințele utilizatorului;
- să recomande un nivel minimal de funcționalitate pentru înregistrările create de către agențiile bibliografice naționale.

Pentru a defini domeniul la care se referă, studiul definește înregistrarea bibliografică ca un agregat de elemente informaționale asociate cu entități descrise în cataloagele de bibliotecă și în bibliografiile naționale. În acest agregat sunt incluse elementele descriptive — precum cele definite în ISBD-uri —, elementele cuprinse în vedetele pentru persoane, colectivități, titluri și subiecte, ca și indicii de clasificare și adnotările (precum rezumatele), alături de elemente specifice exemplarului (precum cota și numărul de inventar). Datele legate de persoane, colectivități, titluri și subiecte sunt analizate doar în măsura în care acestea apar în vedete și intrări de index, așadar nu și acelea specifice înregistrărilor de autoritate. Studiul pleacă de la ipoteza că înregistrările bibliografice sunt folosite de o mare varietate de utilizatori și că sunt folosite într-o mare varietate de aplicații: dezvoltarea colecțiilor, achiziții, catalogare, bibliografiere, circulație, comunicarea colecțiilor, împrumut interbibliotecar, referințe ș.a.m.d.

Pentru a-și atinge obiectivele, studiul ia în considerare patru „cerințe-utilizator” generice, pe care utilizatorii le au în raport cu cataloagele și bibliografiile naționale. Acestea sunt:

- **regăsirea** / *find*: utilizarea informațiilor bibliografice pentru a găsi materialele ce corespund criteriilor de căutare ale utilizatorului (e.g. toate documentele tratând o anume temă, toate documentele purtând un anume titlu);
- **identificarea** / *identify*: utilizarea informațiilor bibliografice pentru a identifica un material între cele regăsite (e.g. asigurarea că un document din cele regăsite corespunde cu cel căutat);
- **selectarea** / *select*: utilizarea informațiilor bibliografice pentru a alege dintre materialele identificate pe cele adecvate nevoilor utilizatorului (e.g. alegerea dintre textele regăsite și identificate a celor în limba pe care utilizatorul o preferă, alegerea dintre softurile regăsite și identificate doar a celor compatibile cu hardul utilizatorului);
- **obținerea** / *obtain*: utilizarea informațiilor bibliografice pentru a obține materialele selectate (e.g. prin lansarea unei cereri de împrumut, prin accesarea unui material on-line, prin lansarea unei comenzi de achiziționare).

Metodologie

Studiul folosește tehnica analitică de modelare numită *„entitate-relații”* (E-R) (folosită de regulă pentru elaborarea modelelor conceptuale pentru bazele de date relaționale), deși nu se intenționa dezvoltarea unei asemenea model care să folosească în mod direct proiectării bazelor de date bibliografice. Ea a fost aleasă totuși, deoarece facilitează analiza structurală a cerințelor informaționale și a delimitărilor pe care studiul și le-a propus.

Întâi s-au izolat entitățile de interes pentru utilizatori, la cel mai înalt nivel de abstractizare. Apoi s-au pus în evidență relațiile majore între aceste entități. A urmat determinarea principalelor caracteristici sau atribute ale fiecărei entități. Modelul astfel construit a fost apoi folosit drept cadru pentru a evalua relevanța fiecărui atribut și a fiecărei relații prin prisma fiecărei cerințe-utilizator. În fine, acest cadru a fost folosit pentru a produce recomandările studiului pentru funcționalitatea minimală cerută înregistrărilor bibliografice elaborate de agențiile bibliografice naționale.

Modelul

Studiul este — logic și principial — divizat în două părți: cea care dezvoltă modelul conceptual de referință (pe care-l identificăm de fapt sub acronimul de FRBR) și cea care formulează recomandările pentru înregistrările minimale elaborate de agențiile bibliografice.

<u>1. Entitățile modelului</u>

Entitățile esențiale detectate în universul bibliografic sunt împărțite în trei „grupuri”, în funcție de natura și funcționalitatea lor.

1.1. Grupul 1 de entități

Entitățile din primul grup reprezintă produsele intelectuale și/sau artistice majore din universul bibliografic, care prezintă interes pentru utilizator.

Lucrarea

Prima entitate prezentă în grupul 1 al modelului este „*lucrarea*”, definită ca: o creație intelectuală sau artistică distinctă. *Lucrarea* este o entitate abstractă: nu există o întrupare materială a unei *lucrări*. O *lucrare* se recunoaște prin *expresii* individuale; ea există numai ca un „factor comun” al diverselor sale *expresii*. Cu alte cuvinte, *lucrarea* este abstracțiunea care reprezintă — conceptual — ceea ce diversele sale *expresii* au în comun.
Exemple:

- Reconstituirea [filmul lui Pintilie];

- Război și pace [romanul lui Tolstoi];
- Mona Lisa [tabloul lui da Vinci];
- Cântecul pământului [liedul lui Mahler];
- Romeo și Julieta [piesa lui Shakespeare];
- Romeo și Julieta [baletul lui Prokofiev];
- Romeo și Julieta [filmul lui Zefirelli].

Fiind o abstracțiune, definirea precisă a granițelor unei *lucrări* e dificilă. Ceea ce constituie o *lucrare* și delimitarea unei *lucrări* de alta pot fi diferite de la o cultură la alta. De pildă, în cultura noastră occidentală, considerăm baletul „Romeo și Julieta” o *lucrare* distinctă și o atribuim lui Prokofiev, chiar dacă e bazată pe piesa lui Shakespeare.

Pe de altă parte, considerăm traducerile unui text în alte limbi drept *expresii* diferite ale unei aceleiași *lucrări*. Din contră, atunci când modificările unei *lucrări* implică o contribuție intelectuală sau artistică independentă semnificativă, considerăm rezultatul o *lucrare* distinctă. De pildă, „Variațiunile pentru orchestră pe o temă de Haydn în si bemol” o considerăm o lucrare distinctă și o atribuim lui Brahms și nu lui Haydn. La fel „Pictures in an Exhibition” o atribuim grupului Emerson, Lake and Palmer și nu lui Musorski, autorul suitei „Tablouri într-o expoziție”, care stă la baza ei.

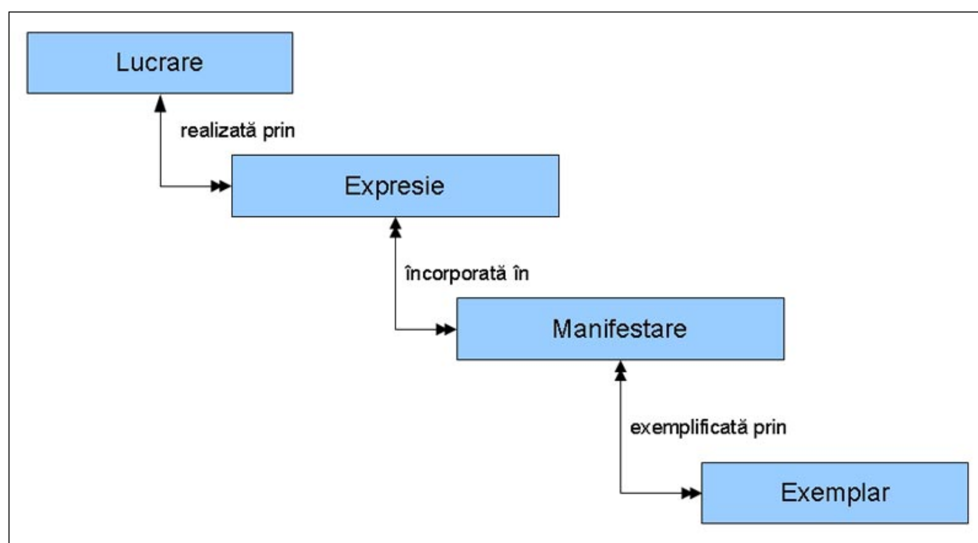

Fig. 3. Entitățile grupului 1 și inter-relațiile lor primare

După AACR2 (*Anglo-American Cataloguing Rules*), câteva cazuri în care schimbările unei lucrări sunt suficient de substanțiale pentru a se considera că a rezultat o lucrare nouă — semnalată prin schimbarea intrării principale — ar fi[23]:

[23] Martha M. Yee. *Lubetzky's Work Principle* [Yee.2000]

- rescrierea unui text în altă formă, e.g. dramatizarea unui roman;
- filmarea unei piese de teatru;
- transcrierea liberă a unei lucrări a unui compozitor;
- compunerea unei piese muzicale, pe baza altei piese muzicale, e.g. variațiuni pe o temă muzicală;
- punerea pe muzică a unui text preexistent.

Desigur, entitatea *lucrare* nu este „descoperirea" grupului FRBR. De fapt ea este folosită curent de către indexatori și clasificatori, când indică lucrări în postură de subiecte. De altfel, în partea a 2-a a AACR2 se tratează doar *lucrări*. Conceptualizarea „tăioasă" a *lucrării* a făcut-o Lubetzky[24], care a enunțat principiul: conceptele „carte" și „lucrare" sunt coextensive doar în cazul în care o lucrare a fost publicată o singură dată, existând deci într-o singură ediție. Dar conceptul poate fi recunoscut încă de la sir Thomas Hyde (care a elaborat catalogul bibliotecii Bodleiene de la Oxford, în 1674), dar și la Panizzi, Cutter, Petee, Verona, Ranganathan[25], adică cam la toate figurile istorice ale catalogării.

Definirea *lucrării* ca o entitate distinctă în model, este de folos pe plan pragmatic. Ea permite numirea și invocarea unei creații, ca și evidențierea acelor relații ale ei care sunt independente de expresiile ei particulare (ca de pildă tema sau subiectul). În primul rând, ea folosește ca element de colocare a tuturor *expresiilor* ei distincte.

Expresia

A doua entitate definită în grupul 1 al modelului este *expresia*: realizarea intelectuală sau artistică a unei lucrări, sub formă de notație alfa-numerică, muzicală sau coregrafică, sub formă de sunet, imagine, obiect, mișcare etc. sau orice combinație a acestora. Cu alte cuvinte, *expresia* este abstracțiunea ce reprezintă forma intelectuală sau artistică specifică pe care o ia lucrarea de fiecare dată când e „realizată". De pildă, *expresia* cuprinde frazele și paragrafele specifice ce realizează o lucrare sub formă de text sau notele și frazarea specifice ce realizează o lucrare sub formă de muzică. Totuși, expresia nu este definită în termeni de formă fizică (cum ar fi punerea în pagină). Exemple:

- Lucrare: *Procesul* de Kafka
    - Expresie 1: textul original în limba germană;
    - Expresie 2: textul tradus în limba română de către Gellu Naum;
- Lucrare: *Cvintetul de coarde D 956 in do major* de Schubert
    - Expresie 1: partitura originală;

---

[24] Seymour Lubetzky. *Principles of Cataloging: Final Report, Phase I: Descriptive Cataloging* [Lubetzky.1969]

[25] Elaine Svenonius. *The Intellectual Foundation of Information Organization* [Svenonius.2000]

    - Expresie 2: interpretarea cvartetului Emerson, cu Mstislav Rostropovici (la al doilea violoncel);
- Lucrare: *Mona Lisa* de Leonardo da Vinci
    - Expresie 1: pictura originală;
    - Expresie 2: reproducerea fotografică color realizată de Nadar.

Pe plan pragmatic, distincțiile care se fac între *expresiile* unei *lucrări* depind — într-o anume măsură — de natura *lucrării* respective și de nevoile anticipate ale utilizatorilor. Dacă unele distincții se fac indiferent de caracteristicile *lucrării* (precum cea între partitura și audioînregistrarea unei piese muzicale), altele, precum diferențieri fine între versiuni diferite ale textului unei lucrări literare, se fac — inevitabil — în funcție de „statura" (i.e. importanța) *lucrării*.

Expresia — definită că o entitate separată — poate fi folosită pentru a semnala diferențele de realizare a conținutului intelectual sau artistic al *lucrării*. Prin urmare, ea ajută la colocarea diferitelor *manifestări* ale unei *lucrări*, care partajează anumite caracteristici (ca de pildă limba, în cazul lucrărilor textuale). În plus, *expresia* permite evidențierea unor relații specifice nivelului ei, ca de pildă asocierea unei *expresii* textuale traduse cu *expresia* în limba originală după care a fost realizată.

E de remarcat că drepturile de autor se aplică la nivelul *expresiei*.

Manifestarea

A treia entitate definită în grupul 1 al modelului este *manifestarea*: încorporarea fizică a unei/unor *expresii* a/ale unei/unor *lucrări*. *Manifestarea* cuprinde un spectru larg de materiale, cum ar fi: manuscrise, cărți, periodice, hărți, afișe, audioînregistrări, videoînregistrări, CD-ROM-uri.

Manifestarea este abstracțiunea care reprezintă toate obiectele fizice care partajează aceleiași caracteristici, atât în ceea ce privește conținutul intelectual sau artistic, cât și forma fizică. *Expresia* unei lucrări poate fi încorporată fizic pe o multitudine de suporturi: hârtie, bandă magnetică, bandă video, pânză etc. În unele cazuri, poate exista un *exemplar* unic al unei manifestări, de pildă manuscrisul original al unui text sau originalul unui tablou.

În alte cazuri, pot exista multe *exemplare* ale unei *manifestări*, de pildă toate *exemplarele* unei anume ediții a unei cărți. Exemple:

- Lucrare: *Procesul* de Kafka
    - Expresie 1: textul original în limba germană;
    - Expresie 2: versiunea românească de Gellu Naum
        - Manifestare 2.1: ediția: București : Editura pentru Literatură Universală, 1965
        - Manifestare 2.2: ediția: București : RAO, 1994
- Lucrare: *Cvintetul de coarde D 956 in do major* de Schubert
    - Expresie 1: partitura originală;
    - Expresie 2: interpretarea cvartetului Emerson cu Mstislav Rostropovici

(la al doilea violoncel)
        - Manifestare 2.1: ediție CD: Hamburg : Deutsche Gramophon, 1992
- Lucrare: *Mona Lisa* de Leonardo da Vinci
    - Expresie 1: pictura originală;
        - Manifestare 1.1: tabloul original
    - Expresie 2: reproducerea fotografică color de Nadar
        - Manifestare 2.1: reproducere publicată de Muzeul Luvru în 1991

Stricto sensu, orice modificare (deliberată sau accidentală) în procesul de producție, care afectează *exemplarele* ce rezultă, produce o nouă *manifestare*. În practică, dacă modificarea e minoră, setul de *exemplare* rezultate definesc un „tiraj”.

Pe plan pragmatic, definirea *manifestării* ca o entitate distinctă permite identificarea și descrierea întregului set de *exemplare* cu aceleași caracteristici, și care rezultă dintr-un unic proces de producție. În plus, *manifestarea* permite explicitarea unor relații specifice acestui nivel, ca de pildă între o publicație și cea din care ea a derivat prin facsimilare.

Exemplarul

A patra entitate definită în grupul 1 al modelului este *exemplarul*: o singură instanță a unei *manifestări*. *Exemplarul* este singura entitate din acest grup care are o existență concretă, mai precis, este un artefact. În cele mai multe cazuri este un singur obiect fizic, dar sunt cazuri în care *exemplarul* cuprinde mai multe obiecte, e.g. o monografie în două volume, un album cu două discuri.

În principiu, un *exemplar* are conținutul intelectual sau artistic al *manifestării* pe care o instanțiază. În practică însă, un *exemplar* poate să aibă deteriorări (pagini lipsă dintr-un volum, zone alterate dintr-o imagine etc.) sau, invers, două volume pot fi legate într-un coligat, deci să cuprindă conținutul a două *manifestări*. Exemple:

- Lucrare: *Procesul* de Kafka
    - Expresie 2: versiunea românească de Gellu Naum
        - Manifestare 2.1: ediția: București : RAO, 1994
            - Exemplarul 2.1.1: exemplarul meu (cu dedicație)
            - Exemplarul 2.1.2: exemplarul Bibliotecii Naționale (inv. 148437)
- Lucrare: *Mona Lisa* de Leonardo da Vinci
    - Expresie 1: pictura originală;
        - Manifestare 1.1: tabloul original
            - Exemplarul 1.1.1: exemplarul original (de la Muzeul Luvru)
    - Expresie 2: reproducerea fotografică color de Nadar

- Manifestare 2.1: reproducere publicată de Muzeul Luvru în 1991
    - Exemplarul 2.1.1: exemplarul Bibliotecii Institutului de Artă București

Pe plan pragmatic, definirea *exemplarului* ca o entitate distinctă permite identificarea instanțelor unei *manifestări* și evidențierea acelor caracteristici care sunt specifice fiecăreia. În plus, exemplarul permite explicitarea unor relații specifice acestui nivel, ca de pildă dintre un tablou și deținătorul său sau dintre un volum și persoana care-l împrumută.

1.2. Grupul 2 de entități

Entitățile din al doilea grup reprezintă agenții esențiali din universul bibliografic, care prezintă interes pentru utilizator.

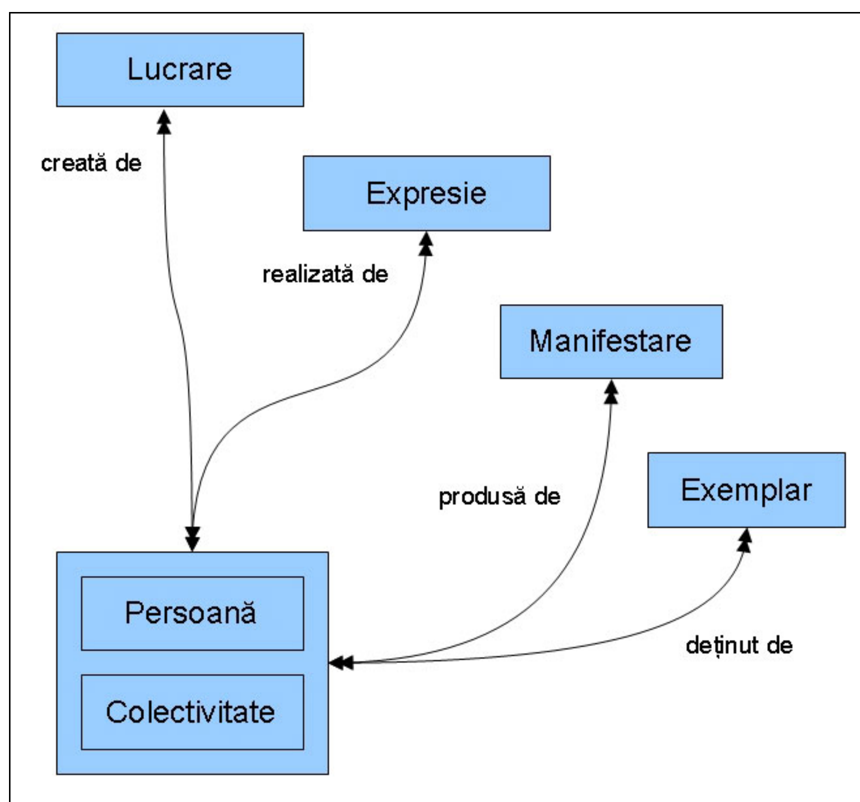

Fig. 4. Entitățile grupului 2 și relațiile de „responsabilitate"

Persoana

Primul agent definit în model este *persoana*: un individ ce poate fi în viață

sau decedat. *Persoana* poate fi reală sau imaginară.

Colectivitate

Al doilea agent definit în model este *colectivitatea*: o organizație sau un grup de persoane, acționând ca un întreg. *Colectivitatea* poate fi permanentă (organizații sau grupuri permanente de persoane) sau temporară (reuniuni de diverse tipuri).

1.3. Grupul 3 de entități

Entitățile din al treilea grup reprezintă celelalte componente esențiale din universul bibliografic, ce prezintă interes pentru utilizator.

Conceptul

Prima componentă definită în acest grup este *conceptul*: o idee abstractă sau o noțiune care reflectă însușirile esențiale ale unei clase de obiecte. Entitatea *concept* cuprinde toate abstracțiunile care pot constitui subiectul unei lucrări, ca și cele ce pot reprezenta clase generice care reprezintă tipuri de obiecte, genuri ale *lucrărilor* sau domenii și/sau natura acestora. Exemple:

- minimalism
- roman
- astronomie
- iluminism
- corespondență
- teoria relativității
- castele
- moluște

Obiect

A doua componentă definită în acest grup este *obiectul*: un lucru ce are o existență fizică. Entitatea *obiect* cuprinde artefacte și ecofacte care pot constitui subiectul unei *lucrări*. Exemple:

- Titanic [vapor]
- Turnul Eiffel
- Meteoritul Tungus
- Casa Poporului
- Sabia lui Ștefan cel Mare
- Cățelușa Laika

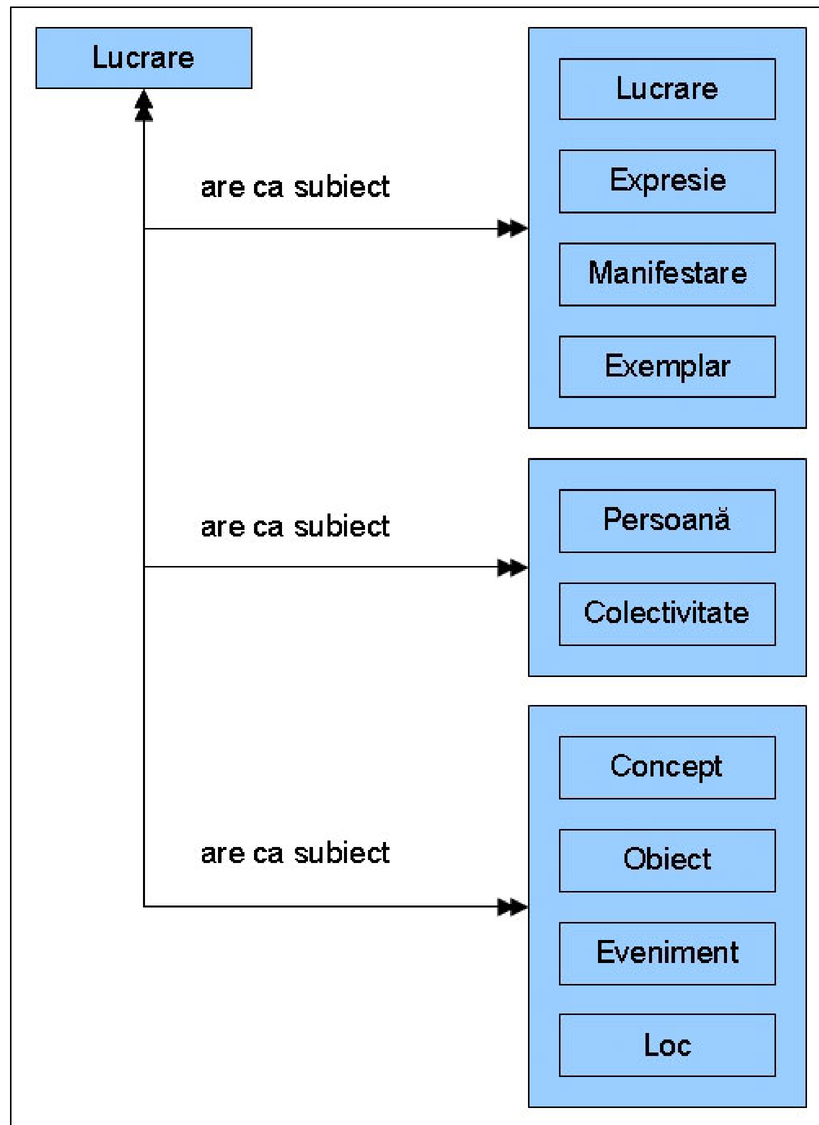

Fig. 5. Entitățile grupului 3 și relațiile de „subiect”

Eveniment

A treia componentă definită în acest grup este *evenimentul*: o întâmplare, o acțiune, o perioadă. *Evenimentul* poate constitui subiectul unei lucrări sau poate data o *lucrare*, *expresie*, *manifestare*.

Exemple:

- Bătălia de la Kursk

- Revoluția Franceză
- neolitic
- Secolul XX
- 23 August 1944

Loc

A patra componentă definită în acest grup este *locul*: o localizare, o porțiune a spațiului (terestru sau extraterestru). *Locul* poate constitui subiectul unei *lucrări* sau poate indica proveniența unei *lucrări*, *expresii*, *manifestări* sau *exemplar*. Exemple:

- Londra
- Lacul Roșu
- Munții Rodna
- Craterul Galilei
- Mercur [planeta]
- Piața Matache

2. Proprietățile entităților

Fiecărei entități definite în model i se asociază un set de proprietăți, care se împart în două categorii: atributele și relațiile.

2.1. Atributele

Atributele unei entități reprezintă caracteristicile, i.e. proprietățile (considerate în model) care nu se exprimă ca relații cu celelalte entități din model. Atributele servesc atât pentru formularea de interogări, cât și pentru a percepe/interpreta răspunsurile. La rândul lor, atributele se împart în două clase:

a) cele intrinseci entității: nu doar atribute fizice precum dimensiunile, ci și cele ce pot fi considerate etichetări, precum titlul;
b) cele extrinseci entității: atât atribute asignate din exterior, precum numărul de catalog (în cazul unei compoziții muzicale) sau adresabilitatea, cât și atribute contextuale, precum note consemnând împrejurările în care o lucrare a fost creată.

De notat că atributele entităților persoană, colectivitate, concept, obiect, eveniment, loc (adică cele din grupurile 2 și 3) sunt doar cele care apar, de regulă, în înregistrările bibliografice, nu și cele care apar, de regulă, doar în înregistrările de autoritate.

Atribuțele lucrării

- titlul;
- forma (clasa căreia îi aparține, e.g. roman, poem, film, hartă, pictură, fotografie);
- datarea (data sau perioada când lucrarea a fost creată/terminată);
- altă caracteristică distinctivă (element ce permite diferențierea de altă lucrare cu același titlu, e.g. originea, epoca);
- adresabilitatea;
- contextul (cadru istoric, social, intelectual, artistic etc., în care lucrarea a fost concepută);
- mediul de interpretare [lucrări muzicale] (instrumente sau cadru de interpretare, e.g. pian, orchestră, cor de bărbați);
- designarea numerică [lucrări muzicale] (număr de catalog al opusului);
- cheia [lucrări muzicale];
- coordonatele [cartografie];
- echinoxul [cartografie] (anul care reprezintă punctul de referință, pentru o hartă celestă).

Atributele expresiei

- titlul;
- forma (mijloacele prin care lucrarea este realizată, e.g. notație alfanumerică, notație muzicală, text vorbit, muzică, fotografie, dans);
- datarea (data sau perioada când expresia a fost creată/terminată);
- limba;
- altă caracteristică distinctivă (element ce permite diferențierea de altă expresie a aceleiași lucrări, e.g. expresiile folosite pentru a diferenția versiunile Bibliei, designările ediției sau versiunii);
- extensibilitatea (mențiunea posibilității ca expresia să aibă componente adăugate);
- revizuibilitatea (mențiunea posibilității ca expresia să fie revizuită);
- întinderea (cuantificarea expresiei, e.g. număr de imagini, de cuvinte);
- sumarul;
- contextul (cadru istoric, artistic, intelectual, social în care a fost creată);
- ecourile (primirea de care s-a bucurat expresia în cronici etc.);
- restricțiile (condiții în care expresia poate fi folosită, e.g. copyright);
- secvențialitatea [seriale] (mod de designare a părților unei expresii ce apare sub formă serială);
- regularitatea [seriale] (mențiunea modului de apariție al unui serial);
- frecvența [seriale];
- tipul partiturii [muzică scrisă] (format al partiturii);
- mediul de interpretare [lucrări muzicale] (instrumente sau cadru de interpretare, e.g. pian, orchestră, cor de bărbați);

- scala [cartografie];
- proiecția [cartografie] (metodă sau sistemul de reprezentare în plan a suprafeței Pământului sau a unei sfere celeste);
- prezentarea tehnică [cartografie] (metodă de reprezentare a caracteristicilor geografice pe o imagine cartografică, e.g. anaglifică, diagramatică, pictorială);
- reprezentarea reliefului [cartografie] (tehnică folosită pentru a reprezenta elevațiile suprafeței);
- tehnica [grafică] (metodă de realizare a unei imagini, e.g. gravare).

Atributele manifestării

- titlul;
- mențiunea de responsabilitate;
- ediția;
- locul publicării/difuzării;
- editorul/difuzorul;
- data publicării/difuzării;
- producătorul (e.g. tipograful);
- mențiunea de serie;
- forma purtătorului (e.g. casetă, disc, microfilm, hârtie);
- întinderea (număr de unități fizice ale purtătorului, e.g. pagini);
- modul de înregistrare (tehnica cu care informația este înregistrată pe purtător, e.g. analogic, optic, digital);
- dimensiunile purtătorului;
- identificatorul;
- condițiile de achiziție/acces;
- disponibilitatea;
- restricțiile (condiții în care manifestarea poate fi folosită, e.g. copyright);
- statusul publicării [seriale] (mențiunea dacă publicarea continuă);
- numerotarea [seriale];
- culoarea [imagini]
- cerințele tehnice [resurse electronice] (aparatură necesară pentru consultare);
- adresa de acces [resurse digitale distante] (e.g. URL).

Atributele exemplarului

- identificatorul;
- amprenta (în cazul cărților vechi, identificator construit prin combinarea unor grupuri de caractere preluate din pagini bine precizate);
- proveniența (succesiunea deținătorilor);
- mărcile/inscripțiile (semnături, adnotări etc.);

- istoria expunerii (succesiunea expunerilor în expoziții publice);
- starea de conservare;
- restricțiile de acces.

Atributele persoanei

- numele;
- datele (de viață, de domnie etc.);
- titlurile (militare, de noblețe etc.);
- altă designare (număr într-o succesiune, epitet etc.).

Atributele colectivității

- denumirea;
- numărul asociat (designarea numerică a unei conferințe, congres etc.);
- locul (sediu, loc de desfășurare);
- datele asociate (perioadă de desfășurare, perioadă de existență etc.);
- altă designare (sintagmă sau frază indicând statutul legal, e.g. Inc, SRL).

Atributele conceptului

- termenul (expresie lingvistică care designează conceptul).

Atributele obiectului

- termenul (expresia lingvistică care designează obiectul).

Atributele evenimentului

- termenul (expresia lingvistică care designează evenimentul).

Atributele locului

- termenul (expresia lingvistică care designează locul).

2.2. Relațiile

Relațiile unei entități reprezintă caracteristicile, i.e. proprietățile (considerate în model) care se exprimă prin asociere cu celelalte entități din model. În contextul acestui model, relațiile dintre entități permit utilizatorului să „navigheze” în universul bibliografic, urmând conexiunile dintre entități.

2.2.a. Relațiile dintre entitățile din grupul 1

Relațiile din figura 3 sunt definitorii pentru modelul FRBR.

Prima dintre ele — „*realizată prin*” — indică faptul că o *lucrare* poate fi realizată printr-una sau mai multe *expresii*. Reciproc, o *expresie* realizează o *lucrare*. Indirect, relațiile dintre o *lucrare* și *expresiile* sale servesc și la evidențierea „înrudirii” dintre aceste *expresii*. Cu alte cuvinte, *lucrarea* colochează *expresiile* sale.

A doua, — „*încorporată în*” — indică faptul că o *expresie* poate fi încorporată într-una sau mai multe *manifestări*. Reciproc, o *manifestare* poate încorpora una sau mai multe *expresii* (ale uneia sau mai multor *lucrări*). Indirect, relațiile dintre o *expresie* și *manifestările* ei servesc și la evidențierea „înrudirii” dintre aceste *manifestări*. Cu alte cuvinte, *expresia* colochează *manifestările* sale.

A treia, — „*exemplificată prin*” — indică faptul că o *manifestare* poate fi exemplificată printr-unul sau mai multe *exemplare*. Reciproc, un *exemplar* poate exemplifica una sau mai multe *manifestări*[26]. Indirect, relațiile dintre o *manifestare* și *exemplarele* ei servesc și la evidențierea „înrudirii” dintre aceste *exemplare*. Cu alte cuvinte, *manifestarea* colochează *exemplarele* sale.

2.2.b. Relațiile dintre entitățile din grupul 1 și agenți

Relațiile din figura 4 sunt cele esențiale dintre entitățile bibliografice prin excelență (i.e. grupul 1) și agenții, i.e. „persoană” și „colectivitate”.

Prima — „*creată de*” — indică responsabilitatea intelectuală a unei *lucrări*, și anume faptul că o *lucrare* poate fi creată de unul sau mai mulți agenți. Reciproc, un agent poate crea una sau mai multe *lucrări*. Indirect, relațiile dintre un agent și *lucrările* pe care le-a creat servesc și la evidențierea „înrudirii” dintre aceste *lucrări*. Cu alte cuvinte, agentul își colochează *lucrările*.

A doua — „*realizată de*” — indică responsabilitatea intelectuală a unei *expresii*, și anume faptul că o *expresie* poate fi realizată de unul sau mai mulți agenți. Reciproc, un agent poate realiza una sau mai multe *expresii*. Indirect, relațiile dintre agent și *expresiile* pe care le-a realizat servesc și la evidențierea „înrudirii” dintre aceste *expresii*. Cu alte cuvinte, agentul colochează *expresiile* pe care le-a realizat.

A treia — „*produsă de*” — indică responsabilitatea „tehnică” a unei *manifestări*, și anume faptul că o *manifestare* poate fi produsă de unul sau mai mulți agenți. Reciproc, un agent poate produce una sau mai multe *manifestări*. Indirect, relațiile dintre agent și *manifestările* pe care le-a produs servesc și la evidențierea „înrudirii” dintre aceste *manifestări*. Cu alte cuvinte, agentul colochează *manifestările* pe care le-a produs.

---

[26] De notat că raportul FRBR [FRBR.1998] consideră că un exemplar poate exemplifica o singură manifestare (i.e. o relație 1 - n). În realitate, există cazuri în care un exemplar exemplifică mai multe manifestări; cel mai evident este cazul în care într-un volum se leagă două sau mai multe exemplare din ediții diferite, i.e. așa numitele „coligate”.

A patra — „*deținut de*" — indică faptul că un *exemplar* poate fi deținut de unul sau mai mulți agenți. Reciproc, un agent poate deține unul sau mai multe *exemplare*. Indirect, relațiile dintre agent și *exemplarele* pe care le deține servesc și la evidențierea „înrudirii" dintre aceste *exemplare*. Cu alte cuvinte, agentul colochează *exemplarele* pe care le deține.

2.2.c. Relațiile tematice dintre lucrare și toate celelalte entități

Relațiile tematice (i.e. de subiect) dintre *lucrare* și celelalte entități sunt reprezentate în figura 5. Aceste relații — „*are ca subiect*" — indică faptul că oricare entitate poate fi subiectul uneia sau mai multor *lucrări*. Reciproc, o *lucrare* poate trata unul sau mai multe subiecte. Indirect, relațiile dintre un subiect și *lucrările* care-l tratează servesc și la evidențierea „înrudirii" dintre aceste *lucrări*. Cu alte cuvinte, subiectul colochează *lucrările* care-l tratează.

2.2.d. Alte relații dintre lucrări

Pentru a evidenția relațiile între ele, Raportul FRBR [FRBR.1998], face distincție între două categorii de lucrări.

a) *Lucrări referențiale*. Față de o lucrare *a*, o lucrare *b* este referențială, dacă este atât de legată de lucrarea *a*, încât are puțină semnificație în afara contextului lucrării *a*.
b) *Lucrări autonome*. Față de o lucrare *a*, o lucrare *b* este autonomă, dacă nu necesită contextul lucrării *a* pentru a fi înțeleasă sau utilă.

În tabela următoare, lucrările referențiale sunt acele tipurile de lucrări care, dacă nu fac referire la cealaltă lucrare din cadrul relației, au o semnificație redusă.

Tipul relației	Lucrări referențiale	Lucrări autonome
succesiune	continuare	continuare; lucrarea succesoare
supliment	index; concordanță; îndrumar didactic; glosă; supliment; anexă	supliment; anexă
complement	cadență; libret; coregrafie; final al unei lucrări neterminate	muzică ocazională; acompaniament muzical pentru un text; pandant
sumar		rezumat; conspect
adaptare		adaptare; parafrază; traducere liberă; variațiuni (muzică); armonizare (muzică); fantezie (muzică)

transformare		dramatizare; prozificare; versificare; scenariu
imitație		parodie; imitație

Se observă că „supliment”, „anexă” și „continuare” pot fi atât referențiale cât și autonome.

Pe de altă parte, se poate evidenția relația întreg-parte la nivel de lucrări. Aici se disting: părți dependente și părți independente:

Părți dependente	Părți independente
capitol; secțiune; parte; ilustrație pentru un text; banda sonoră a unui film	monografie într-o serie; articol de revistă; parte intelectuală a unei lucrări multiparte

2.2.e. Relațiile dintre expresii

Ca și în cazul lucrărilor, se face distincția dintre „expresii referențiale” și „expresii autonome”.

Relațiile dintre expresiile aceleiași lucrări sunt:

Tipul relației	Expresii referențiale	Expresii autonome
abreviere		abreviere; condensare; expurgație
revizuire		ediție revizuită; ediție lărgită
traducere		traducere literară; transcripție (muzică)
aranjament (muzică)		aranjament (muzică)

Relațiile dintre expresiile unor lucrări diferite sunt:

Tipul relației	Expresii referențiale	Expresii autonome
succesiune	continuare	continuare; lucrarea succesoare
supliment	index; concordanță; îndrumar didactic; glosă; supliment; anexă	supliment; anexă
complement	cadență; libret; coregrafie; final al unei lucrări neterminate	muzică ocazională; acompaniament muzical pentru un text; pandant
sumar		rezumat; conspect
adaptare		adaptare; parafrază; traducere liberă; variațiuni (muzică)
transformare		dramatizare; prozificare; scenariu
imitație		parodie; imitație

Relațiile întreg-parte la nivel de expresii sunt:

Părți dependente	Părți independente
cuprins; ilustrație pentru un text; banda sonoră a unui film; amendament	monografie într-o serie; articol de revistă; parte intelectuală a unei lucrări multiparte

2.2.f. Relațiile dintre manifestări

Relațiile dintre manifestări (de regulă ale acelorași expresii) sunt:

Tipul relației	Manifestare
reproducere	reproducere; microreproducere; macroreproducere; retipărire; facsimil; sait-oglindă
alternativă	format alternativ; ediție alternativă simultană

Relațiile întreg-parte la nivel de manifestări sunt: volume ale unei manifestări multi-volum; banda sonoră a unui film pe suport diferit; bandă sonoră a unui film înregistrată chiar pe film.

2.2.g. Relațiile dintre exemplare

Relațiile dintre exemplare sunt:

Tipul relației	Exemplar
reconfigurare	legat împreună cu; divizat în; extras din
reproducere	reproducere; microreproducere; macroreproducere; facsimil

Relațiile întreg-parte la nivel de exemplare sunt: componentă fizică a unui exemplar; legătura unei cărți.

C.2.2. CIDOC-CRM - Conceptual Reference Model [Modelul conceptual de referință][27]

Modelul de referință CIDOC a fost elaborat (și este continuu dezvoltat) de către CIDOC (Comitetul de Documentare al ICOM). În 2006 a fost standardizat ISO, sub numele de *ISO 21127:2006 Informare și*

[27] CIDOC Conceptual Reference Model : Version 5.0 [CIDOC-CRM.2008]. http://cidoc.ics.forth.gr

documentare — O ontologie de referință pentru schimbul de informații privind patrimoniul cultural[28]. Acest standard reprezintă rodul a mai mult de un deceniu de activitate de standardizare a CIDOC. Elaborarea lui a început în 1996, sub auspiciile *Grupului de Lucru pentru Standardizare al CIDOC*.

Scopul principal al standardului este să ofere o bază conceptuală pentru medierea comunicării dintre organizațiile patrimoniului cultural, cum ar fi muzeele, bibliotecile și arhivele. El oferă un cadru de referință comun, pe baza căruia surse de informație divergente și incompatibile să poată fi comparate și — în cele din urmă — armonizate.

CIDOC-CRM este o ontologie[29] domenială pentru informația de patrimoniu cultural: o reprezentare formală a schemei conceptuale — sau „viziunea asupra lumii" — subiacentă bazelor de date și sistemelor documentare care sunt utilizate de către instituțiile patrimoniului cultural. Standardul urmărește să clarifice logica a ceea ce se documentează în instituțiile memoriei și nu se dorește o specificare normativă a ceea ce ar *trebui* ele să documenteze.

Principalul rol al standardului este să faciliteze schimbul de informații și integrarea surselor eterogene de informație de patrimoniu cultural. El oferă definițiile semantice și clarificările necesare pentru a transforma surse de informație disparate, într-o resursă globală, fie ea în cadrul unei instituții sau pe Internet.

Obiectivele specifice ale standardului sunt :

- Să servească drept limbaj comun pentru experții domeniului și informaticieni, atunci când se formulează cerințe funcționale.
- Să servească drept limbaj formal pentru identificarea conținuturilor informaționale comune în diferitele formate de date; în particular să faciliteze implementarea algoritmilor de transformare automată a datelor din structurile locale în cele globale, fără pierdere de semnificație, cu alte cuvinte să permită interoperabilitatea semantică.
- Să faciliteze interogări asociative adresate unor resurse integrate, oferind un model global al claselor de bază și al asocierilor lor, pentru formularea unor asemenea interogări.
- Să ofere elaboratorilor de sisteme informatice un ghid de bună practică în domeniul modelării conceptuale.

Ontologia CIDOC-CRM este exprimată ca o serie de concepte interrelaționate, împreună cu definițiile lor. Formal, ea constă din clase, proprietăți și reguli de moștenire.

---

[28] ISO 21127:2006 A reference ontology for the interchange of cultural heritage information [ISO.2006]

[29] In sensul folosit în informatică, i.e. o descriere într-un limbaj formalizat a conceptelor relevante, explicite și implicite, și a relațiilor dintre ele.

Clasele CIDOC-CRM sunt:

E1	CRM Entity / Entitate CRM
E2	- Temporal Entity / Entitate temporală
E3	- - Condition State / Stare
E4	- - Period / Epocă
E5	- - - Event / Eveniment
E7	- - - - Activity / Activitate
E8	- - - - - Acquisition Event / Achiziționare
E9	- - - - - Move / Mutare
E10	- - - - - Transfer of Custody / Transfer de custodie
E11	- - - - - Modification / Modificare
E12	- - - - - - Production / Producție
E79	- - - - - - Part Addition / Adăugarea unei părți
E80	- - - - - - Part Removal / Eliminarea unei părți
E13	- - - - - Attribute Assignment / Asignarea unui atribut
E14	- - - - - - Condition Assessment / Evaluarea stării
E15	- - - - - - Identifier Assignment / Asignarea unui identificator
E16	- - - - - - Measurement / Măsurare
E17	- - - - - - Type Assignment / Tipologizare
E65	- - - - - Creation / Creare
E83	- - - - - - Type Creation / Definirea unui tip
E66	- - - - - Formation / Formarea unei colectivități
E85	- - - - - Joining / Afiliere
E86	- - - - - Leaving / Disociere
E87	- - - - - Curation Activity / Activitate curatorială
E63	- - - - Beginning of Existence / Începutul existenței
E67	- - - - - Birth / Naștere
E81	- - - - - Transformation / Transformare
E12	- - - - - *Production / Producție*
E65	- - - - - *Creation / Creare*
E83	- - - - - - *Type Creation*
E66	- - - - - *Formation / Formarea unei colectivități*
E64	- - - - End of Existence / Sfârșitul existenței
E6	- - - - - Destruction / Distrugere
E68	- - - - - Dissolution / Disoluție
E69	- - - - - Death / Deces
E81	- - - - - *Transformation / Transformare*
E77	- Persistent Item / Exemplar persistent
E70	- - Thing / Lucru
E72	- - - Legal Object / Obiect legal
E18	- - - - Physical Thing / Lucru fizic
E19	- - - - - Physical Object / Obiect fizic
E20	- - - - - - Biological Object / Obiect biologic
E21	- - - - - - - Person / Persoană

E22 - - - - - - - Man-Made Object / Artefact
E84 - - - - - - - - Information Carrier / Purtător de informație
E24 - - - - - - Physical Man-Made Thing / Lucru fizic artificial
E22 - - - - - - - *Man-Made Object / Artefact*
E84 - - - - - - - - *Information Carrier / Purtător de informație*
E25 - - - - - - - Man-Made Feature / Element artificial
E78 - - - - - - - Collection / Colecție
E26 - - - - - - Physical Feature / Element fizic
E27 - - - - - - - Site / Sit
E25 - - - - - - - *Man-Made Feature / Element artificial*
E90 - - - - Symbolic Object / Obiect simbolic
E73 - - - - - - Information Object / Obiect informațional
E29 - - - - - - - Design or Procedure / Plan sau procedură
E31 - - - - - - - Document / Document
E32 - - - - - - - - Authority Document / Document de autoritate
E33 - - - - - - - Linguistic Object / Obiect lingvistic
E34 - - - - - - - - Inscription / Inscripție
E35 - - - - - - - - Title / Titlu
E36 - - - - - - - Visual Item / Element vizual
E37 - - - - - - - - Mark / Marcă
E34 - - - - - - - - - *Inscription / Inscripție*
E38 - - - - - - - - Image / Imagine
E41 - - - - - - Appellation / Apelațiune
E42 - - - - - - - Identifier / Identificator
E44 - - - - - - - Place Appellation / Apelațiune de loc
E45 - - - - - - - - Address / Adresă
E46 - - - - - - - - Section Definition / Secțiune
E47 - - - - - - - - Spatial Coordinates / Coordonate spațiale
E48 - - - - - - - - Place Name / Toponim
E49 - - - - - - - Time Appellation / Apelațiune temporală
E50 - - - - - - - - Date / Dată
E75 - - - - - - - Conceptual Object Appellation / Apelațiune de obiect conceptual
E82 - - - - - - - Actor Appellation / Apelațiune de actant
E51 - - - - - - - Contact Point / Date de contact
E45 - - - - - - - - Address / Adresă
E35 - - - - - - - *Title / Titlu*
E71 - - - Man-Made Thing / Lucru artificial
E24 - - - - *Physical Man-Made Thing / Lucru fizic artificial*
E22 - - - - - *Man-Made Object / Artefact*
E84 - - - - - - *Information Carrier / Purtător de informație*
E25 - - - - - *Man-Made Feature / Element artificial*
E78 - - - - - *Collection / Colecție*
E28 - - - - Conceptual Object / Obiect conceptual
E90 - - - - - *Symbolic Object / Obiect simbolic*

E73 - - - - - - - *Information Object / Obiect informațional*
E29 - - - - - - - - *Design or Procedure / Plan sau procedură*
E31 - - - - - - - - *Document / Document*
E32 - - - - - - - - - *Authority Document / Document de autoritate*
E33 - - - - - - - - *Linguistic Object /Obiect lingvistic*
E34 - - - - - - - - - *Inscription / Inscripție*
E35 - - - - - - - - - *Title / Titlu*
E36 - - - - - - - - - *Visual Item / Element vizual*
E37 - - - - - - - - - *Mark / Marcă*
E38 - - - - - - - - - *Image / Imagine*
E41 - - - - - - - *Appellation / Apelațiune*
E42 - - - - - - - - *Identifier / Identificator*
E44 - - - - - - - - *Place Appellation / Apelațiune de loc*
E45 - - - - - - - - - *Address / Adresă*
E46 - - - - - - - - - *Section Definition / Secțiune*
E47 - - - - - - - - - *Spatial Coordinates / Coordonate spațiale*
E48 - - - - - - - - - *Place Name / Toponim*
E49 - - - - - - - *Time Appellation / Apelațiune temporală*
E50 - - - - - - - - *Date / Dată*
E75 - - - - - - - - *Conceptual Object Appellation / Apelațiune de obiect conceptual*
E82 - - - - - - - - *Actor Appellation / Apelațiune de actant*
E51 - - - - - - - - *Contact Point / Date de contact*
E45 - - - - - - - - - *Address / Adresă*
E35 - - - - - - - - *Title / Titlu*
E89 - - - - - Propositional Object / Obiect propozițional
E73 - - - - - - - *Information Object / Obiect informațional*
E29 - - - - - - - - *Design or Procedure / Plan sau procedură*
E31 - - - - - - - - *Document / Document*
E32 - - - - - - - - - *Authority Document / Document de autoritate*
E33 - - - - - - - - *Linguistic Object / Obiect lingvistic*
E34 - - - - - - - - - *Inscription / Inscripție*
E35 - - - - - - - - - *Title / Titlu*
E36 - - - - - - - - *Visual Item / Element vizual*
E37 - - - - - - - - - *Mark / Marcă*
E34 - - - - - - - - - - *Inscription / Inscripție*
E38 - - - - - - - - - *Image / Imagine*
E30 - - - - - - - Right / Drept
E55 - - - - - Type / Tip
E56 - - - - - - - Language / Limbă
E57 - - - - - - - Material / Material
E58 - - - - - - - Measurement Unit / Unitate de măsură
E39 - - Actor / Actant
E74 - - - Group / Grup
E40 - - - - Legal Body / Persoană juridică

E21	- - - *Person / Persoană*
E52	- Time-Span / Perioadă
E53	- Place / Loc
E54	- Dimension / Dimensiune
E59	Primitive Value / Primitivă
E60	- Number / Număr
E61	- Time Primitive / Primitivă temporală
E62	- String / Şir de caractere

O particularitate a modelului CIDOC-CRM este explicitarea evenimentelor în care sunt implicate resursele culturale; a se vedea multitudinea de subclase ale clasei „Event/Eveniment".

Proprietăţile (i.e. relaţii între clase) sunt:

Id.	Proprietate	Domeniu	Codomeniu
P1	is identified by (identifies) / identificat(ă) de (identifică pe)	E1	E41
P48	has preferred identifier (is preferred identifier of) / identificatorul preferat (identificator preferat al)	E1	E42
P137	exemplifies (is exemplified by) / exemplifică (e exemplificat de)	E1	E55
P2	has type (is type of) / e de tip (e tip al)	E1	E55
P3	has note / are ca notă	E1	E62
P114	is equal in time to / egală cu	E2	E2
P115	finishes (is finished by) / încheie (este încheiată de)	E2	E2
P116	starts (is started by) / începe (este începută de)	E2	E2
P117	occurs during (includes) / desfăşurată pe timpul (include)	E2	E2
P118	overlaps in time with (is overlapped in time by) / se încalecă în timp cu (este încălecată în timp cu)	E2	E2
P119	meets in time with (is met in time by) / se intersectează în timp cu (este intersectată în timp de)	E2	E2
P120	occurs before (occurs after) / întâmplată înainte de (întâmplată după)	E2	E2
P4	has time-span (is time-span of) / are loc în perioada (este perioada)	E2	E52
P5	consists of (forms part of) / constă din (face parte din)	E3	E3

Id.	Proprietate	Domeniu	Codomeniu
P8	took place on or within (witnessed) / s-a întâmplat pe sau în (a fost martorul/martora)	E4	E19
P10	falls within (contains) / cuprinsă în (cuprinde)	E4	E4
P132	overlaps with / se încalecă cu	E4	E4
P133	is separated from / separată de	E4	E4
P9	consists of (forms part of) / constă din (face parte din)	E4	E4
P7	took place at (witnessed) / s-a întâmplat la (a fost martorul/martora)	E4	E53
P11	had participant (participated in) / a avut ca participant (a participat la)	E5	E39
P12	occurred in the presence of (was present at) / s-a întâmplat în prezența (a fost prezent la)	E5	E77
P13	destroyed (was destroyed by) / a distrus (a fost distrus prin)	E6	E18
P15	was influenced by (influenced) / influențată de (a influențat)	E7	E1
P17	was motivated by (motivated) / motivată de (a motivat)	E7	E1
P33	used specific technique (was used by) / a folosit (a fost folosită la)	E7	E29
P14	carried out by (performed) / efectuată de (a efectuat)	E7	E39
P20	had specific purpose (was purpose of) / a avut ca scop specific (a fost scopul specific a)	E7	E5
P125	used object of type (was type of object used in) / a folosit un obiect de tipul (a fost tipul unui obiect folosit la)	E7	E55
P21	had general purpose (was purpose of) / a avut ca scop general (a fost scopul general a)	E7	E55
P32	used general technique (was technique of) / a folosit o tehnică general de tipul (a fost tipul unei tehnici generale folosite la)	E7	E55
P134	continued (was continued by) / a continuat (continuată de)	E7	E7
P16	used specific object (was used for) / a folosit (a fost folosit la)	E7	E70

Id.	Proprietate	Domeniu	Codomeniu
P19	was intended use of (was made for) / a fost utilizarea intenționată a (a fost destinat pentru)	E7	E71
P24	transferred title of (changed ownership through) / a transferat titlul pentru (și-a schimbat proprietarul prin)	E8	E18
P22	transferred title to (acquired title through) / a transferat titlul către (a obținut titlul prin)	E8	E39
P23	transferred title from (surrendered title through) / a transferat titlul de la (a cedat titlul prin)	E8	E39
P25	moved (moved by) / a deplasat (a fost deplasat prin)	E9	E19
P26	moved to (was destination of) / s-a mutat la (a fost destinație pentru)	E9	E53
P27	moved from (was origin of) / s-a mutat de la (a fost origine pentru)	E9	E53
P30	transferred custody of (custody transferred through) / a transferat custodia (custodia transferată prin)	E10	E18
P28	custody surrendered by (surrendered custody through) / custodie cedată prin (a cedat custodia prin)	E10	E39
P29	custody received by (received custody through) / custodie preluată prin (a preluat custodia prin)	E10	E39
P31	has modified (was modified by) / a modificat (a fost modificat prin)	E11	E24
P126	employed (was employed in) / a folosit (a fost folosit la)	E11	E57
P108	has produced (was produced by) / a produs (a fost produs prin)	E12	E24
P140	assigned attribute to (was attributed by) / a asignat un atribut lui (i s-a asignat un atribut prin)	E13	E1
P141	assigned (was assigned by) / a asignat un atribut lui (i-a fost asignat un atribut prin)	E13	E1
P34	concerned (was assessed by) / privește pe (evaluată prin)	E14	E18
P35	has identified (identified by) / a identificat (identificată prin)	E14	E3

Id.	Proprietate	Domeniu	Codomeniu
P142	used constituent (was used in) / a folosit (a fost folosită la)	E15	E41
P37	assigned (was assigned by) / a asignat (asignat prin)	E15	E42
P38	deassigned (was deassigned by) / dezasignat (dezasignat prin)	E15	E42
P39	measured (was measured by) / a măsurat pe (măsurată de)	E16	E1
P40	observed dimension (was observed in) / a observat (observată prin)	E16	E54
P41	classified (was classified by) / a clasificat (clasificată prin)	E17	E1
P42	assigned (was assigned by) /a asignat (asignat prin)	E17	E55
P46	is composed of (forms part of) / este compus din (face parte din)	E18	E18
P44	has condition (condition of) / are starea (e stare a)	E18	E3
P49	has former or current keeper (is former or current keeper of) / deținător anterior sau curent (este deținătorul anterior sau curent al)	E18	E39
P50	has current keeper (is current keeper of) / deținător curent (este deținător curent al)	E18	E39
P51	has former or current owner (is former or current owner of) / proprietar anterior sau curent (este proprietarul anterior sau curent al)	E18	E39
P52	has current owner (is current owner of) / proprietar curent (este proprietarul curent al)	E18	E39
P58	has section definition (defines section) / secțiune (definește o secțiune a)	E18	E46
P53	has former or current location (is former or current location of) / loc de păstrare anterior sau curent (este locul de păstrare anterior sau curent al)	E18	E53
P59	has section (is located on or within) / secțiune (localizată pe sau în)	E18	E53
P45	consists of (is incorporated in) / constă din (este încorporat în)	E18	E57
P56	bears feature (is found on) / poartă elementul (se găsește pe)	E19	E26

Id.	Proprietate	Domeniu	Codomeniu
P54	has current permanent location (is current permanent location of) / loc de păstrare permanent (este locul de păstrare permanent)	E19	E53
P55	has current location (currently holds) / loc de păstrare curent (este locul de păstrare curent al)	E19	E53
P57	has number of parts / număr de părți	E19	E60
P62	depicts (is depicted by) / înfățișează (înfățișată de)	E24	E1
P65	shows visual item (is shown by) / prezintă elementul vizual (e prezentat de)	E24	E36
P128	carries (is carried by) / poartă (este purtată de)	E24	E73
P69	is associated with / asociat cu	E29	E29
P68	foresees use of (use foreseen by) / prevede folosirea a (prevăzut a fi folosit în)	E29	E57
P70	documents (is documented in) / documentează pe (e documentată în)	E31	E1
P71	lists (is listed in) / cuprinde pe (listat în)	E32	E55
P73	has translation (is translation of) / are ca traducere (este traducere a)	E33	E33
P72	has language (is language of) / limba (este limba a/lui)	E33	E56
P138	represents (has representation) / reprezintă (are ca reprezentare pe)	E36	E1
P75	possesses (is possessed by) / deține (deținut de)	E39	E30
P76	has contact point (provides access to) / punct de contat (oferă acces la)	E39	E51
P74	has current or former residence (is current or former residence of) / rezidența curentă sau anterioară (e rezidența curentă sau anterioară a)	E39	E53
P131	is identified by (identifies) / identificat(ă) de (identifică pe)	E39	E82
P143	joined (was joined by) / a aderat prin	E39	E85
P139	has alternative form / formă alternativă a	E41	E41
P78	is identified by (identifies) / identificat(ă) de (identifică pe)	E52	E49
P86	falls within (contains) / cuprinsă în (cuprinde)	E52	E52

Id.	Proprietate	Domeniu	Codomeniu
P83	had at least duration (was minimum duration of) / durează cel puțin (a fost durata minimă a)	E52	E54
P84	had at most duration (was maximum duration of) / durează cel mult (a fost durata maximă a)	E52	E54
P81	ongoing throughout / întinsă pe durata	E52	E61
P82	at some time within / cândva pe durata	E52	E61
P79	beginning is qualified by / începutul e calificat de	E52	E62
P80	end is qualified by /sfârșitul e calificat de	E52	E62
P87	is identified by (identifies) / identificat(ă) de (identifică pe)	E53	E44
P121	overlaps with / se încalecă cu	E53	E53
P122	borders with / se învecinează cu	E53	E53
P88	consists of (forms part of) / constă din (face parte din)	E53	E53
P89	falls within (contains) / cuprins în (cuprinde)	E53	E53
P91	has unit (is unit of) / unitate de măsură / e unitatea de măsură a)	E54	E58
P90	has value / valoare	E54	E60
P127	has broader term (has narrower term) / are ca termen mai larg (are ca termen mai restrâns)	E55	E55
P92	brought into existence (was brought into existence by) / a generat (a fost generat prin)	E63	E77
P93	took out of existence (was taken out of existence by) / i-a terminat existența (existența terminată prin)	E64	E77
P94	has created (was created by) / a creat (a fost creat prin)	E65	E28
P95	has formed (was formed by) / a format (a fost format prin)	E66	E74
P96	by mother (gave birth) / ca mamă (a dat naştere)	E67	E21
P97	from father (was father for) / având ca tată pe (a fost tată pentru)	E67	E21
P98	brought into life (was born) / a adus la viață (s-a născut)	E67	E21
P99	dissolved (was dissolved by) / a dizolvat (a fost dizolvat prin)	E68	E74

Id.	Proprietate	Domeniu	Codomeniu
P100	was death of (died in) / a fost decesul lui (a decedat în)	E69	E21
P43	has dimension (is dimension of) / are dimensiunea (este dimensiune a)	E70	E54
P101	had as general use (was use of) / utilizare generală (a fost utilizarea)	E70	E55
P130	shows features of (features are also found on) / prezintă elemente a (elemente ale lui sunt prezentate şi pe)	E70	E70
P102	has title (is title of) / are ca titlu pe (titlu al)	E71	E35
P103	was intended for (was intention of) / destinată pentru (a fost destinată pentru)	E71	E55
P104	is subject to (applies to) / subiect al (se aplică la)	E72	E30
P105	right held by (has right on) / drept deținut de (are drept asupra)	E72	E39
P107	has current or former member (is current or former member of) / membru curent sau anterior (este membru curent sau anterior al)	E74	E39
P144	joined with (gained member by) / a aderat la (a obținut un membru prin)	E74	E85
P146	separated from (lost member by) / s-a separat (a pierdut un membru prin)	E74	E86
P109	has current or former curator (is current or former curator of) / curator curent sau anterior (este curatorul curent sau anterior a)	E78	E39
P111	added (was added by) / a adăugat (a fost adăugată prin)	E79	E18
P110	augmented (was augmented by) / a sporit (a sporit prin)	E79	E24
P113	removed (was removed by) / a îndepărtat (a fost îndepărtată prin)	E80	E18
P112	diminished (was diminished by) / s-a micşorat (s-a micşorat prin)	E80	E24
P123	resulted in (resulted from) / a rezultat (a rezultat din)	E81	E77
P124	transformed (was transformed by) / a transformat (a fost transformat prin)	E81	E77
P136	was based on (supported type creation) / bazată pe (a folosit la)	E83	E1

Id.	Proprietate	Domeniu	Codomeniu
P135	created type (was created by) / a creat (a fost creat prin)	E83	E55
P145	separated (left by) / a separat pe (s-a separat prin)	E86	E39
P147	curated (was curated by) / a curatoriat (curatoriată prin)	E87	E78
P129	is about (is subject of) / despre (e subiect al)	E89	E1
P67	refers to (is referred to by) / referă pe (referit de)	E89	E1
P148	has component (is component of) / are drept componentă pe (este componentă a)	E89	E89
P106	is composed of (forms part of) / compus din (parte a)	E90	E90

CIDOC-CRM a avut un impact major asupra domeniului patrimoniului cultural și este folosit ca punct de plecare pentru mai multe proiecte documentare, și nu doar în mediile muzeologice.

C.3. Standarde de metadate

Inițial metadatele au fost definite ca „date structurate despre date". Acum termenul desemnează date — procesabile informatic — care descriu resurse informaționale.

Oricine administrează o colecție creează metadate, mai simple sau mai elaborate. Fișa de catalog de bibliotecă este exemplul tipic: reprezintă metadate care descriu o carte (autorul, titlul, editorul, data, ISBN etc.). Metadatele asociate unui obiect muzeal cuprind, de regulă, denumirea obiectului, o scurtă descriere fizică, metoda de achiziție, data, locația etc. Cele asociate cu un document de arhivă includ un cod de referință, titlu, creator, data etc. Metadatele asociate unei pagini web pot cuprinde titlul, creatorul, subiectul, descrierea etc.

Metadatele pot fi clasificate funcțional. În acest context, importante sunt:

- **Metadatele descriptive** – pentru descrierea resurselor și facilitarea regăsirii.
- **Metadate structurale** – pentru descrierea relațiilor fizice sau logice dintre părțile componente ale unui obiect. De pildă, o carte digitizată poate fi compusă din câte o imagine digitală pentru fiecare pagină, iar informațiile despre secvența paginilor sunt esențiale pentru utilizarea acesteia.

C.3.1. Dublin Core Metadata Set – DC [Setul de metadate Dublin Core][30]

Dublin Core este un standard minimal de metadate destinat a facilita descoperirea resurselor pe web. Numele „Dublin" vine de la localitatea Dublin, Ohio (SUA) unde s-a ținut primul seminar care a stat la originea elaborării standardului, în 1995. Denumirea „core" se referă la faptul că elementele sunt cuprinzătoare, generice, chiar simpliste, pentru a putea fi utilizate pentru descrierea unei mari varietăți de resurse.

Inițial standardul a fost imaginat pentru a descrie „obiectele similare documentelor", dar folosirea sa a fost apoi extinsă și pentru alte clase de resurse. Versiunea 1.0 a fost formal standardizată de ISO, sub denumirea *ISO 15836:2003 Information and documentation - The Dublin Core metadata element set.*

Cele 15 elemente ale sale sunt:

Nr.	Denumire	Identificator	Definiție
1	Titlu	Title	Apelațiune atribuită resursei (numele sub care este cunoscută resursa).
2	Creator	Creator	Entitate care are responsabilitatea primară pentru crearea conținutului resursei; poate fi o persoană, o organizație sau un serviciu.
3	Subiect	Subject	Tema conținutului resursei, exprimată prin cuvinte-cheie, fraze-cheie sau coduri de clasificare.
4	Descriere	Description	Expunere privind conținutul unei resurse; poate include un rezumat, o tablă de materii, o reprezentare grafică sau un text liber.
5	Editor	Publisher	Entitate responsabilă pentru publicarea resursei; poate fi o persoană, o organizație sau un serviciu.
6	Contributor	Contributor	Entitate responsabilă pentru contribuții la conținutul unei resurse; poate fi o persoană, o organizație sau un serviciu.
7	Datare	Date	Dată calendaristică asociată cu un eveniment din ciclul de viața al resursei; poate fi data publicării.

[30] Dublin Core Metadata Element Set. http://dublincore.org [DC.2008]

8	Tip	Type	Natura sau genul conținutului unei resurse.
9	Format	Format	Manifestarea fizică sau digitală a resursei: de exemplu, formatul de fișier, dimensiunile, suportul fizic, mărimea, durata.
10	Identificator	Identifier	Referință la resursă, neambiguă într-un context dat (de obicei, un șir de caractere atribuit în baza unui sistem de identificare formalizat).
11	Sursă	Source	O referință la o resursă din care a fost derivată resursa curentă, complet sau în parte (este recomandabil să fie indicată printr-un șir de caractere atribuit în baza unui sistem de identificare formalizat).
12	Limbă	Language	Limba conținutului intelectual al resursei.
13	Relație	Relation	O referință la o resursă asociată (este recomandabil să fie indicată printr-un șir de caractere atribuit în baza unui sistem de identificare formalizat).
14	Tratarea subiectelor spațiale și temporale	Coverage	Cuprinderea/acoperirea în timp și spațiu la care se referă conținutul resursei, aplicabilitatea spațială a resursei sau jurisdicția sub care resursa este relevantă; subiectul spațial sau aplicabilitatea spațială pot fi un nume de loc, o localizare geografică (indicată prin coordonate geografice); subiectul temporal poate fi o perioadă, o dată sau un interval de date; jurisdicția poate fi numele unei entități administrative sau un loc geografic unde se aplică resursa.
15	Drepturi	Rights	Informații despre drepturile asupra resursei: drepturi de proprietate, drepturi intelectuale etc.

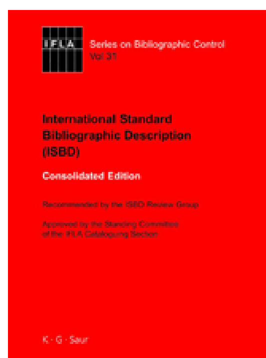
Cele 15 elemente „Dublin Core” au căpătat o largă răspândire ca parte din *Protocolul Inițiativei Arhivelor Deschise pentru Recoltarea Metadatelor* (*Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting* - OAI-

PMH)[31].

Toate elementele sunt opționale și pot fi repetitive (de exemplu, pentru mai multe titluri, mai mulți creatori etc.)

Dublin Core este utilizat, uneori în versiuni extinse sau personalizate, de un mare număr de proiecte pretutindeni în lume, fiind unul dintre cele mai cunoscute standarde.

C.3.2. ISBD - International Standard Bibliographic Description [Descrierea Bibliografică Internațională Standard][32]

ISBD s-a născut în urma unei rezoluții a Reuniunii Internaționale a Experților Catalogatori, organizată de către Comitetul de Catalogare al IFLA, la Copenhaga, în 1969. Rezoluția stipula standardizarea formei și a conținutului descrierii bibliografice. ISBD-ul pentru publicații monografice a fost primul dintre ISBD-urile create ca urmare a mandatului din 1969.

Prima versiune a ISBD(M) a fost publicată în 1971, ca un set de recomandări, iar până în 1973 recomandările au fost adoptate de mai multe bibliografii naționale.

ISBD inventariază elementele cerute pentru descrierea și identificarea oricărui tip de material ce poate apărea în colecții de bibliotecă, asignează o ordine a elementelor descrierii și specifică un sistem de punctuație pentru descriere.

Așadar, ISBD rezolvă identificarea, i.e. diferențierea (în sensul FRBR) și stabilește:

- elementele (și sursele lor);
- ordinea lor;
- punctuația;

i.e. convenții de prezentare (pentru ochiul uman).

Obiectivele urmărite sunt uniformitatea descrierii și independența față de limbă.

---

[31] Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting, http://www.openarchives.org/pmh/

[32] International Standard Bibliographic Description, http://archive.ifla.org/VII/s13/pubs/cat-isbd.htm [ISBD.2007]

Un sinopsis al ISBD este următorul:

	Zona	Punctuația prescrisă		Element
1.	Zona titlului și a mențiunii de responsabilitate		1.1	Titlul propriu-zis
		[ ]	1.2	Denumirea generală a materialului
		=	1.3	Titlul paralel
		:	1.4	Alte informații la titlu
			1.5	Mențiunea de responsabilitate
		/		Prima mențiune
		;		Mențiunea următoare
2.	Zona ediției		2.1	Mențiunea de ediție
		=	2.2	Mențiunea paralelă de ediție
			2.3	Mențiunea de responsabilitate privitoare la ediție
		/		Prima mențiune
		;		Mențiune următoare
		,	2.4	Mențiune suplimentară de ediție
			2.5	Mențiune de responsabilitate ce urmează unei mențiuni suplimentare de ediție
		/		Prima mențiune
		;		Mențiune următoare
3.	Zona specifică materialului (sau tipului de publicație)		3.1	Date matematice (resurse cartografice)
			3.2	Mențiune de format muzical (muzică scrisă)
			3.3	Numerotare (seriale)
4.	Zona publicării, difuzării etc.		4.1	Locul publicării, difuzării etc.
				Primul loc
		;		Locul următor
		:	4.2	Numele editorului, difuzorului etc.
		[ ]	4.3	Mențiunea funcției de difuzor
		,	4.4	Data publicării, difuzării etc.
		(	4.5	Locul producerii
		:	4.6	Numele/denumirea producătorului

	Zona	Punctuația prescrisă		Element
		,)	4.7	Data producerii
5.	Zona descrierii fizice		5.1	Denumirea specifică a materialului și întinderea unității bibliografice
		:	5.2	Alte detalii fizice
		;	5.3	Dimensiunile unității bibliografice
		+	5.4	Mențiunea de material însoțitor
6.	Zona seriei		6.1	Titlul propriu-zis al seriei sau al subseriei sau al resursei monografice multiparte
		=	6.2	Titlul paralel al seriei sau al subseriei sau al resursei monografice multiparte
		:	6.3	Alte informații la serie sau la subserie sau la resursa monografică multiparte
			6.4	Mențiunea de responsabilitate relativă la serie sau la subserie sau la resursa monografică multiparte
		/		Prima mențiune
		;		Mențiune următoare
		,	6.5	ISSN al seriei sau al subseriei
		;	6.6	Numărul în cadrul seriei sau al subseriei
7.	Zona notelor			
8.	Identificatorul resursei și termenii de disponibilitate		8.1	Identificatorul resursei
		=	8.2	Titlul-cheie
		:	8.3	Termenii de disponibilitate și/sau prețul
		( )	8.4	Calificări

C.4. Scheme standard pentru metadate

C.4.1. Museumdat[33]

Museumdat este un format XML pentru metadate muzeale elaborat de *Grupul Special de Documentare al Asociației Muzeelor Germane*. El este declarat ca format de „recoltare” [harvesting], optimizat pentru regăsire și publicare și destinat livrării automate de metadate portalurilor muzeale. Formatul *museumdat* se bazează pe formatul *CDWA Lite*[34], care este utilizat — mai ales în Statele Unite — pentru descrierea resurselor artistice. Prin contrast, *museumdat* este aplicabil pentru toate categoriile de obiecte muzeale, i.e. culturale, de istorie naturală și tehnologice și este compatibil cu modelul CIDOC-CRM (ISO 21127:2006).

Schema XML a formatului[35] definește un set de 23 de elemente, dintre care doar trei sunt obligatorii:

- Tipul obiectului/lucrării;
- Titlul sau denumirea obiectului;
- Identificatorul înregistrării și sursa.

Formatul este structurat în cinci categorii documentare principale. Se face distincția între elementele de prezentare (II. Identificare, III. Descriere) și cele de indexare (I. Clasificare, IV. Evenimente, V. Relații). Elementele de indexare sunt optimizate pentru regăsire și reflectă datele de prezentare.

Unele elemente fac trimitere la vocabulare controlate (fișiere de autoritate), prin care se controlează conținutul informațional.

Ca o ilustrare, în fig. 7 se prezintă metadatele tabloului reprodus în fig. 6, în formatul *museumdat*. Cu această ocazie se ilustrează și un document XML (standardul de balizare omniprezent pe plan mondial).

---

33 www.museumdat.org/index.php?ln=en&t=home; în versiune engleză, în format pdf la: http://museum.zib.de/museumdat/museumdat-v1.0-en.pdf

34 www.getty.edu/research/conducting_research/standards/cdwa/cdwalite.html

35 disponibilă la http://museum.zib.de/museumdat/museumdat-v1.0.xsd

Fig. 6. Victor Brauner. *Compoziție*. 1926 (Muzeul Național de Artă al Românei)


```xml
<?xml version="1.0" encoding="utf-8"?>
<museumdat:museumdatWrap xmlns="http://museum.zib.de/museumdat"
      xmlns:museumdat="http://museum.zib.de/museumdat"
      xmlns:xsi="http://www.w3.org/2001/XMLSchema-instance"
      xsi:schemaLocation="http://museum.zib.de/museumdat
      museumdat-v1.0.xsd" museumdat:langencoding="RFC 3066" xml:lang="ro">
   <museumdat:museumdat>
      <museumdat:descriptiveMetadata>
         <museumdat:objectClassificationWrap>
            <museumdat:objectWorkTypeWrap>
               <museumdat:objectWorkType xml:lang="ro">
                     pictură
               </museumdat:objectWorkType>
            </museumdat:objectWorkTypeWrap>
         </museumdat:objectClassificationWrap>
         <museumdat:identificationWrap>
            <museumdat:titleWrap>
               <museumdat:titleSet>
                  <museumdat:title xml:lang="ro">
                     Compoziție
                  </museumdat:title>
               </museumdat:titleSet>
            </museumdat:titleWrap>
            <museumdat:repositoryWrap>
               <museumdat:repositorySet museumdat:type="current">
                  <museumdat:repositoryName>
                     Muzeul Național de Artă al României
                  </museumdat:repositoryName>
               </museumdat:repositorySet>
            </museumdat:repositoryWrap>
         </museumdat:identificationWrap>
```

```
         <museumdat:descriptionWrap>
            <museumdat:displayCreator>
               Victor Brauner
            </museumdat:displayCreator>
            <museumdat:displayMaterialsTech xml:lang="ro">
               ulei pe pânză
            </museumdat:displayMaterialsTech>
         </museumdat:descriptionWrap>
         <museumdat:eventWrap>
            <museumdat:indexingEventWrap>
               <museumdat:indexingEventSet>
                  <museumdat:eventType>
                     realizare
                  </museumdat:eventType>
                  <museumdat:indexingActorSet>
                     <museumdat:nameActorSet>
                        <museumdat:nameActor museumdat:type="personalName">
                           Brauner, Victor (1903 - 1966)
                        </museumdat:nameActor>
                     </museumdat:nameActorSet>
                     <museumdat:roleActor xml:lang="ro">
                        autor
                     </museumdat:roleActor>
                  </museumdat:indexingActorSet>
                  <museumdat:indexingDates>
                     <museumdat:earliestDate>
                        1926
                     </museumdat:earliestDate>
                     <museumdat:latestDate>
                        1926
                     </museumdat:latestDate>
                  </museumdat:indexingDates>
               </museumdat:indexingEventSet>
            </museumdat:indexingEventWrap>
         </museumdat:eventWrap>
      </museumdat:descriptiveMetadata>
      <museumdat:administrativeMetadata>
         <museumdat:recordWrap>
            <museumdat:recordID>
               8502/73973
            </museumdat:recordID>
            <museumdat:recordType xml:lang="ro">
               număr de inventar
            </museumdat:recordType>
            <museumdat:recordSource>
               MNAR
            </museumdat:recordSource>
         </museumdat:recordWrap>
      </museumdat:administrativeMetadata>
   </museumdat:museumdat>
</museumdat:museumdatWrap>
```

Fig. 7. Reprezentarea *museumdat* a înregistrării metadatale a tabloului din fig. 6.

C.4.2. MODS - Metadata Object Description Schema [Schema Descriptivă pentru Metadate de Obiect][36]

Schema MODS (acum ajunsă la versiunea 3.3) a fost dezvoltată de *Oficiul de Standarde MARC* al Bibliotecii Congresului Statelor Unite. Este o schemă pentru metadate bibliografice, care defineşte un format XML al unui subset al clasicului format bibliografic MARC 21. Particularităţile formatului MODS sunt:

- elementele moştenesc (în general) semantica corespondentelor lor din MARC;
- nu prezumă folosirea unui anume cod de catalogare;
- unele elemente au identificatori proprii, ceea ce permite asocieri la nivel de element.

Elementele de prim nivel ale formatului sunt:

titleInfo	informaţii la titlu	Un cuvânt, frază, grup de caractere — de obicei apărând chiar pe resursă — care denumeşte lucrarea pe care resursa o conţine.
name	nume	Numele unei persoane, organizaţii sau eveniment (conferinţă, reuniune etc.), asociată cu resursa.
typeOfResource	tipul resursei	Un termen care specifică caracteristicile şi tipul conţinutului resursei. Valori posibile: • text / text • cartographic / cartografic • notated music / muzică scrisă • sound recording-musical / audioînregistrare muzicală • sound recording-nonmusical / audioînregistrare nonmuzicală • still image / imagine statică • moving image / imagine în mişcare • three dimensional object / obiect

[36] www.loc.gov/standards/mods/

		tridimensional • software, multimedia / soft, multimedia • mixed material / material mixt
genre	gen	Termen(i) care designează stilul, forma sau conținutul (e.g. artistic, muzical, literar).
originInfo	informații despre origine	Informații despre originea resursei, incluzând locul de origine sau publicare, editura și datele asociate cu resursa.
language	limba	O designare a limbii în care este exprimat conținutul resursei.
physicalDescription	descrierea fizică	Element-anvelopă care conține subelementele specifice descrierii fizice a resursei.
abstract	rezumat	Un rezumat al conținutului resursei.
tableOfContents	cuprins	Tabla de materii a resursei.
targetAudience	audiență	O descriere a nivelului intelectual al audienței căreia îi e destinată resursa.
note	notă	Informație textuală generală privind resursa.
subject	subiect	Termen sau frază ce reprezintă subiectul primar al lucrării.
classification	clasificare	O designare aplicată resursei, care îi indică subiectul prin aplicarea unui sistem formal de codificare și organizare pe domenii.
relatedItem	resursă asociată	Informație care identifică alte resurse asociate cu resursa descrisă.
identifier	identificator	Număr sau cod care identifică resursa. Include identificatori la nivel de manifestare, expresie și lucrare (în sens FRBR).
location	localizare	Identificarea instituției sau a depozitului unde e localizată resursa, inclusiv locația pe net, sub formă de URL.
accessCondition	condiții de accesibilitate	Informații despre eventualele restricții privind accesul la resursă.
part	parte	Descrierea detaliată a părților fizice ale resursei.
extension	extensie	Informații suplimentare, necuprinse în MODS. Pot fi elemente locale ale

		furnizorului.
recordInfo	informații despre înregistrare	Informații despre înregistrarea însăși.

C.5. Standarde documentare pentru patrimoniul cultural mobil în România

C.5.1. Modelul de date pentru catalogarea bunurilor culturale mobile (SI-PCN, DOCPAT)

Modelul de date pentru bunurile culturale mobile a fost elaborat începând din 1978, la CIMEC, când a început proiectul de informatizare a evidenței patrimoniului cultural la nivel național (Sistemul informatic pentru evidența patrimoniului cultural național – SI-PCN, proiectant ICI - Institutul de Cercetări în Informatică). Pentru evidența bunurilor culturale mobile s-a instituit un formular unic – fișa analitică de evidență pentru bunuri culturale mobile, cu instrucțiuni diferențiate pe domenii de patrimoniu – având la bază un standard de date național. În rețeaua instituțiilor de patrimoniu au fost completate peste 1 milion de fișe (începând din 1982), din care 760.000 au fost introduse în baza națională de date SI-PCN.

Fig. 8. Fișele și instrucțiunile de completare sunt publice pe saitul CIMEC[37]

Fișele analitice de evidență pe domenii de patrimoniu — având la bază

[37] www.cimec.ro/Muzee/evidenta/index.htm

același model de date — au fost redesenate în 2003 la CIMEC și aprobate de Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor. Deși nu sunt impuse obligatoriu printr-un act normativ, ele funcționează ca un standard de facto, fiind utilizate în majoritatea muzeelor din țară și în sistemul informatic DOCPAT, realizat de CIMEC pentru evidența patrimoniului cultural mobil.

Domeniul ETNOGRAFIE

Tip fișă: Ansamblu ☐ Colectivă ☐ Individuală ☐ [26.05.2004]

Fișă analitică de evidență nr.

Deținător: _MUZEUL SATULUI

Cod deținător: _70300300 Nr. inv.: _24949 Nr. inv. vechi:
Colecție: Nr. inv. colecție: _I 1000
Clasat ☐ Ordin Nr.: _2852 Data: _16.06.2004 Poziția: 25

Categorie: OBIECTE DE CULT
Tip: ICOANA PE STICLA
Denumire populară / Titlu icoană: ___BOTEZUL LUI ISUS
Ansamblu: Nr. piese: _1

Atribuire culturală: Localitate: Comună:
Cătun: Județ:
Țară / Zonă: _România
Centru ceramic / iconar: Țara Bârsei
Etnie: Zonă etnografică: _Transilvania
Meșter: Lucrat în: atelier rural
Frecvență:

Datare (*text*): _al treilea sfert al sec. al sec. al XIX -lea An de început: _1875 An de sfârșit: __1900

Loc de colectare: Cătun: Sat / Oraș: _București Comună:
Județ: Achiziționat de: _Comisia locală a muzeului La data:_1973 In uz: ×

Material / Tehnică (*text*): _pictat pe dosul sticlei (glajă?) cu tempera după izvod (șablon), foiță de aur, ulei de in, clei de oase (lianți) și pentru fixare: albuș de ou; Mai întâi se trag contururile cu negru, după uscare se face umplerea suprafețelor cu culoare (se lasă la uscat din nou) și apoi se pune foița și se colorează fondul.Icoana este înrămată cu o ramă din lemn de brad.
Material / Tehnică (*cuvinte cheie*): sticlă; tempera; ulei de in; foiță de aur; pictat pe spatele sticlei;

Inscripție: tema icoanei este inscripționata deasupra personajelor și pe eșarfa care este pusa la crucea din mana Sf. Ioan Botezatorul
Limba inscripției: __slavonă Marcă/Semnătură:

Utilizare: __folosită ca obiect de cult fie în biserică, fie în casă

Descriere: Isus este reprezentat stând cu picoarele pe o piatră în apa Iordanului. La stâga este Ioan Botezătorul cu o mână pe capul lui Isus și în cealaltă cu o cruce.
La dreapta este reprezentat un înger care tine o pânză in mâini, sugerând "pânza de mir".Duhul Sfânt este reprezentat sub forma unui porumbel. Motive florale sugerează valurile apei. Culori: alb, albastru, verde roșu, auriu.

Formă, decor, temă iconografică (*cuvinte cheie*): _Ioan botezându-l pe Isus; Decor naturalist; Motivefiorale

Bibliografie:Irimie, Cornel, Focșa, Marcela, Icoane pe sticlă, Ed. Meridiane, București, 1968; Dancu, Iuliana, Pictura țărănească pe sticlă, Ed. Meridiane, București, 1975

Observații

Mod deținere:	Proprietari anteriori:	Loc de păstrare: _Depozit Icoane	Foto: _58.622
achiziție × cercetare ☐	_Cerbu Aurel		Diap.:
donație ☐ custodie ☐	Data intrării: _1973	Stare conservare: _mediocră	Clișeu:
transfer ☐ altele:	Preț achiziție: _600 lei	Bun de expus ×	Desen: Schiță:
	Val. nom.:	Fișă cons. / rest.:	Digitală: Video:

Intocmit: Pleșa Teodor
Data / Semnătura: _02.09.1979

Expertizat / Verificat:
Data / Semnătura:

Fig. 9. Exemplu de fișă de etnografie (față/verso)

Câmpurile de informații, în ordinea de pe fișă, sunt următoarele (se va descrie — ca ilustrare — o fișă de artă decorativă):

Deținător

Denumirea sau sigla instituției care deține piesa, urmată de localitatea de reședință.

Cod deținător

Codul deținătorului piesei (muzeu, colecție aparținând cultelor, colecție școlară etc.), conform listei de autoritate "Deținători", întreținută de CIMEC. Pentru obiectele aflate în custodie, se completează codul deținătorului de la care este luat bunul în custodie.

Număr de inventar

Numărul de inventar curent al piesei.

Număr de inventar vechi

Numărul vechi din registrul de inventar. Este necesar pentru a se stabili concordanțe între numărul de inventar curent și cel care a apărut în cataloage sau în publicații mai vechi.

Colecție

Denumirea colecției din care face parte piesa (conform clasificării colecțiilor din muzeu). Exemple:

- Covoare turcești din sec. al XIV-lea.
- Sticlărie venețiană
- Mobilă pictată

Câmpul poate fi completat și cu numele colecționarului sau/și cu numele colecției, atunci când este cazul unei donații sau achiziții constituite intrate în posesia muzeului. Exemplu:

- Colecția „Aristide Zambaccian”

Număr de inventar de colecție

Numărul de inventar în colecția din care face parte piesa.

Categorie

Categoria generală în care se încadrează piesa din punct de vedere tipologic și funcțional. Exemple:

- Tapiserie
- Unelte
- Grafică

Tip

Denumirea tipului piesei, exprimată la nominativ singular. Exemple:

- pentru piese de podoabă: *cercei, pafta, broșă, pandantiv, colier*
- pentru argintărie de cult: *ripidă, potir, candelă, anaforniță, cădelniță*
- pentru ceramică: *vas, supieră, cană, urnă*
- pentru covoare: *covor, covor de rugăciune*
- pentru mobilier: *birou, canapea, fotoliu, comodă, dulap*
- pentru mobilier de cult: *analoghion, strană, jilț arhieresc*
- pentru feronerie: *clanță, lacăt, cheie*
- pentru ceasuri: *ceas cu pendul, ceas de damă, ceas de buzunar*

Titlu / subtip

Numele sub care este cunoscută piesa sau titlul acordat de autor.
Exemple de titlu:

TIP: Epitaf
TITLU / SUBTIP: Punerea în Mormânt

TIP: Tapiserie
TITLU / SUBTIP: Judecata lui Paris

TIP: Vitraliu
TITLU / SUBTIP: Asediul Vienei

Exemple de subtipuri:

TIP: Ceas
TITLU / SUBTIP: Ceas cu lanț și pandantiv

TIP: Cană
TITLU / SUBTIP: Cană de botez

TIP: Casetă
TITLU / SUBTIP: Casetă pentru fard

TIP: Cană
TITLU / SUBTIP: Cană cu capac

TIP: Banchetă
TITLU / SUBTIP: Tètè-à-tète

Ansamblu

Denumirea completă a ansamblului, dacă piesa face parte dintr-unul.
Exemple:

TIP: fotoliu
ANSAMBLU: garnitură de salon

TIP: lanț
ANSAMBLU: trusă de piese de paradă

Număr de piese

Numărul de părți detașabile, componente ale unei piese sau al unui ansamblu. Exemple:

- garnitură de mobilier compusă dintr-o canapea și două fotolii:
  TIP: garnitură de salon
  NR. PIESE: 3

- un ansamblu:
  TIP: lanț
  TITLU / SUBTIP: trusă de piese de paradă
  NR. PIESE: 67

Autor

Numele creatorului piesei. Cu excepția numelor cu grafie istoric consacrată, numele de artiști, fabricanți, meșteșugari etc. se scriu sub forma: *nume, prenume*. Exemple:

- Hann, Sebastian
- Le Brun, Charles
- Grigorescu, Nicolae

dar

- Rafail Monah
- Stan Pătrașcu Zugrav

În cazul coautorilor, se completează numele, despărțite prin punct și virgulă:

- Stan Zugrav; Nicolae Zugrav

Dacă numele autorului nu este cunoscut, se consemnează „necunoscut” sau „anonim”.

Şcoală / atelier

Şcoala din care provine autorul piesei sau atelierul, firma sau centrul producător al obiectului. Exemple:

- Şcoala moldovenească
- Aubusson
- Atelier clujean
- Atelier francez

Stil

Datele stilistice ale obiectului. Exemple:

- Baroc

- Ludovic XV
- Biedermeier
- Renaștere târzie; Baroc

Comanditar

Numele persoanei sau a instituției care a comandat realizarea piesei. Exemple:

- Șerban Cantacuzino
- Constantin Brâncoveanu

Localitate

Numele localității de unde a provenit bunul cultural. Exemple:

- Berlin
- Sibiu

Țară / zonă

Denumirea țării/zonei geografice de unde provine piesa (localizarea într-o arie geografică mai mare, atunci când nu se cunosc localizări mai precise). Exemple:

- Spania
- Peninsula Balcanică

Provincie / regiune

O localizare mai precisă, i.e. denumirea regiunii actuale sau geografico-istorice de unde provine piesa. Exemple:

- Țara Bascilor
- Nordul Italiei

Construcție

Denumirea clădirii din care provine piesa. Exemple:

- Castelul Banffy
- Biserica Neagră

Datare (*text*)

Data producerii piesei: data calendaristică exactă (zi, lună, an) sa an sau interval (de ani, secol: sferturi sau jumătăți, secole). Exemple:

- 25.01.1956
- 1890
- mijlocul secolului XIX
- sfârșitul secolului al XIX-lea - începutul secolului XX

An de început

Anul exact sau anul de început al perioadei în care se presupune că a fost produsă bunul cultural, atunci când nu se cunoaște datarea exactă. Datările

înaintea erei creștine se exprima prin semnul minus (-) plasat înaintea cifrei de secol sau an. Exemplu:

DATARE: prima jumătate a secolului al XIX-lea
AN DE ÎNCEPUT: 1801

An de sfârşit

Anul de sfârșit al perioadei în care se presupune că a fost produsă pisa, atunci când nu se cunoaște datarea exactă. Exemplu:

DATARE (TEXT): prima jumătate a secolului al XIX-lea
AN DE ÎNCEPUT: 1801
AN DE SFÂRŞIT: 1850

Material / tehnică (*text*)

Materialele din care este confecționată piesa și tehnicile folosite (tehnici de bază, tehnici de asamblare, de finisare, de decorare), sub formă de text liber.

Material / tehnică (*cuvinte cheie*)

Materialele din care este confecționată piesa și tehnicile folosite, indicate prin cuvinte-cheie, conform vocabularului controlat. Pentru materiale, se respectă, în măsura posibilului, următoarea ordine de scriere: 1. materialul de bază, 2. materialele de decorare 3. materiale de îmbinare, 4. materiale de finisare, alte materiale. Exemple:

- aur; argint; email; smaralde
- lemn; stejar
- gresie; cositor
- lână; bumbac; mătase

Pentru tehnici, se respectă, în măsura posibilului, următoarea ordine de scriere: 1. tehnica de bază, 2. tehnicile de decorare, 3. tehnicile de asamblare, 4. tehnicile de finisare, alte tehnici. Exemple:

- sculptat; lustruit
- ciocănit; cizelat; aurit
- turnat; gravat

Dimensiuni

Dimensiunile piesei: lungime, lățime, grosime, diametru, greutate, titlul aliajului (pentru metale prețioase). Se măsoară două dimensiuni pentru obiectele plate, bidimensionale și trei sau mai multe dimensiuni pentru obiectele tridimensionale. Pentru a indica tipul dimensiunii, se folosesc siglele:

I = înălțime
D = diametru
DL = diametru lung
DLA = diametru lat
DM = diametrul maxim

DG = diametrul gurii
DB = diametrul bazei
DT = diametrul torții
L = lungime
LA = lățime
A = adâncime
GR = grosime
G = greutate
TL = titlul aliajului
C = carate

Exemple:

- pentru o casetă de argint:
  L:19 cm
  LA:1 cm
  I:4,2 cm
  G:58 g
  TL:800 ‰
- pentru un lanț de aur:
  L:25 cm
  G:9 g
  TL:18 Kt

Inscripție

Prezența sau absența unei inscripții pe piesă. Prin „inscripție" se înțelege orice șir de caractere care conține o informație. Se exclud (nu vor fi considerate inscripții) datările izolate — care vor fi semnalate în cadrul câmpului *Datare* — precum și orice mărci de meșter, semnături ale autorilor, blazoane, a căror prezență va fi semnalată în cadrul câmpului Marcă-Semnătură. În cazul prezenței unei inscripții, se redă conținutul inscripției.

Limba inscripției

Denumirea limbii (limbilor) în care sunt scrise inscripțiile. Exemplu:

- Franceză

Marcă-semnătură

Prezența unei mărci de meșter, de atelier, de proprietar, a unor grafitti sau blazoane, contramarcă sau surfrapă (pentru monedele care intră în componența podoabelor). Se alege unul dintre următorii termeni:

- semnătură
- marcă
- grafitti
- blazon
- contramarcă
- surfrapă

- stampilă

Descriere

Se completează sub formă de text liber datele de descriere ale piesei: formă, motive iconografice, motive decorative, sintaxa decorativă, inscripții, mărci și semne speciale, mod de funcționare, colorit etc.

Iconografie, decor (*cuvinte-cheie*)

Cuvinte-cheie care definesc decorul structural al obiectului, motivele decorative, momente și evenimente istorice, istoria breslelor etc. Exemplu:

TIP:	Însemn de breaslă
TITLU / SUBTIP:	Blazon
ICONOGRAFIE, DECOR:	Breasla aurarilor

Bibliografie

Principalele referințe bibliografice: autor, titlu, publicație gazdă, volum, număr, an, pagini, figură.

Observații

Eventualele observații ale catalogatorului, care nu apar în alte rubrici.

Mod deținere

Felul în care bunul cultural a ajuns la deținătorul său actual. Exemple:

- achiziție
- donație
- transfer
- cercetare
- custodie
- moștenire

Proprietari anteriori

Numele și prenumele proprietarilor sau denumirea instituției căreia i-a aparținut piesa înainte de a ajunge la deținătorul curent. Exemple:

- Colecția Al. Slătineanu
- Colecția K. H. Zambaccian
- Tezaurul Băncii Naționale
- Mihail Kogălniceanu

Data intrării

Data intrării piesei în posesia deținătorului curent sau data achiziționării ei. Exemple:

- 20.06.2001
- perioada interbelică
- 1971-1975

Preț achiziție

Pentru piesele dobândite prin achiziție, prețul de achiziție.

Valoare nominală

Valoarea nominală a piesei, estimată conform criteriilor de evaluare.

Loc de păstrare

Locul de păstrare al piesei. Pentru expunere permanentă: expoziția, sala vitrina. Pentru depozit: numărul sau sigla depozitului, dulapul, raftul și sertarul.

Starea de conservare

Starea de conservare a piesei la momentul fișării:

- foarte bună
- bună
- relativ bună
- mediocră
- deteriorată.

Fișă conservare / restaurare

Identificatorul fișei de conservare sau al dosarului de restaurare.

Foto

Identificatorul fotografiei care reproduce obiectul sau a fișei de fototecă corespunzătoare.

Întocmit

Numele și prenumele celui care a întocmit fișa, completat sub forma nume, prenume.

Data întocmirii

Data întocmirii fișei (sub forma ZZ/LL/AAAA).

Expertizat / verificat

Numele și prenumele celui care a verificat fișa sau a expertizat piesa în vederea clasării, completat sub forma nume, prenume.

Data verificării/expertizării

Data verificării sau a expertizei (sub forma ZZ/LL/AAAA).

Standardul de date utilizat pentru documentarea patrimoniului cultural mobil din România, aproape neschimbat de 30 de ani, este depășit de evoluțiile teoretice și tehnologice contemporane și este în curs de înlocuire cu un standard de date nou, compatibil cu modelul conceptual de referință CIDOC-CRM.

C.5.2. Standardul de date pentru registrul analitic de evidență a bunurilor culturale

Prin Ordinul ministrului culturii nr. 2035/2000 pentru aprobarea *Normelor metodologice privind evidenta, gestiunea si inventarierea bunurilor culturale deținute de muzee, colecții publice, case memoriale, centre de cultura si alte unități de profil*[38], se stabilesc 16 „coloane" sub care informațiile trebuie să fie afișate în registrul de inventar al deținătorilor de bunuri culturale (art. 2, par. 3):

01. numărul de inventar
02. data intrării în patrimoniu
03. denumirea sau titlul și autorul obiectului
04. descrierea și numărul fișei de fototecă
05. numărul de bucăți
06. locul, data și autorul descoperirii
07. colecția
08. materialul sau titlul
09. dimensiuni și greutate
10. starea de conservare
11. provenientă
12. documentul de intrare
13. valoarea de intrare rezultată din contractul de vânzare-cumpărare, actul de donație sau evaluarea făcută în urma cercetării de teren.
14. ieșire
15. verificare
16. observații.

Dăm mai jos o analiză a informațiilor elementare care corespund fiecărei coloane, necesară informatizării registrului de inventar, care ar trebui completat într-o bază de date, adăugând și elementele informaționale ce lipsesc din ordinul 2035/2000.

Rubrică (de afișare)	Element informațional	Observații
	identificator	identificator intern, de sistem
număr curent	număr curent	„moștenit" (i.e. preluat) din registrul manual
01. numărul de inventar	număr de inventar	

[38] www.cimec.ro/Resurse/Legislatie_culturala.htm#3

domeniul	domeniul patrimonial	e.g. artă, numismatică, arheologie, istorie naturală, etnografie
07. colecția	Colecție	
ansamblu	tezaur, ansamblu, depozit	
clasare	ordin de clasare	
05. numărul de bucăți	număr de piese	
03. denumirea sau titlul și autorul obiectului	denumire	în muzeu, i.e. denumirea sub care a fost inițial înregistrat
	tip	
	autor	
	emitent	
	atelier	pentru anonimi
	etnie	
	cultură	
	titlu	
11. proveniență	zonă	
	țară	
	regiune	
	județ	
	comună	
	localitate	
datare	datare	
04. descrierea și numărul fișei de fototecă	descriere	
	fișa de fototecă	
06. locul, data și autorul descoperirii	zonă	
	țară	
	regiune	
	județ	
	comună	
	localitate	
	punct	
	data descoperirii/colectării	
	autorul descoperirii/colectării	
08. materialul sau titlul	material și tehnică	

	titlu	pentru piesele conținând metale prețioase
09. dimensiuni și greutate	dimensiuni	
	greutate	
10. starea de conservare	starea de conservare	
locul de păstrare	locul de păstrare	
12. documentul de intrare	documentul de intrare	
02. data intrării în patrimoniu	forma intrării în colecție	mod de deținere
	data intrării în colecție	
	proveniență	
13. valoarea de intrare rezultată din contractul de vânzare-cumpărare, actul de donație sau evaluarea făcută în urma cercetării de teren	valoare la intrare	
14. ieșire	forma ieșirii din colecție	
	data ieșirii din colecție	
	destinație	persoana/instituția care a preluat piesa
	documentul de ieșire	
15. verificare	verificare	
16. observații	observații	

În viziunea noastră, înregistrarea de inventar trebuie să fie fișa minimală a bunului cultural, parte din înregistrarea analitică de evidență științifică din baza de date unică. Ceea ce publică drept model de date Ordinul 2035/2000 este conținutul capului de tabel al unui raport care poate fi listat din baza de date, pentru a avea și o copie pe suport hârtie a registrului pentru evidența analitică a bunurilor culturale dintr-o colecție. Modul de structurare al datelor pe suport digital nu contrazice cu nimic forma grafică de afișare.

D. Patrimoniul cultural imobil

D.1. Standarde pentru documentarea siturilor arheologice

Prima *convenție europeană pentru protejarea patrimoniului arheologic* a fost adoptată în 1969 cu scopul de a combate săpăturile arheologice clandestine, și traficul de obiecte arheologice, de a interzice falsurile și de a defini metodele de cercetare și de protecție a patrimoniului arheologic. Acestea erau la acea vreme amenințările cele mai grave la adresa vestigiilor arheologice, cărora reglementările la nivel național și european trebuiau să le răspundă. Convenția a intrat în vigoare pe 20 noiembrie 1970 și a fost ratificată de 21 de state[39].

Odată cu dezvoltarea marilor lucrări de infrastructură din Europa (autostrăzi, căi ferate de mare viteză, canale, conducte de gaz, aeroporturi, infrastructură urbană, extinderea localităților), începând cu anii '80 ai secolului XX, protecția arheologică a trebuit să facă față unor noi amenințări, chiar mai grave decât săpăturile clandestine și traficul de bunuri din anii '60 ai secolului XX. Ca și pentru patrimoniul arhitectural, sistemul de protecție și administrare a patrimoniului arheologic a trebuit să se supună aceluiași principiu al conservării integrate, adică protecție în directă relație cu legile asupra mediului, cu urbanismul și amenajarea teritoriului, cu lucrările publice. Aceste noi probleme sunt abordate pentru prima dată de Consiliul Europei în *Recomandarea nr. R (89) 5* privind protecția și punerea în valoare a patrimoniului arheologic în contextul acțiunilor de amenajare urbană și rurală. Recomandarea preconizează ca o cerință centrală crearea și actualizarea inventarelor arheologice naționale și a bazelor de date, impunerea unor măsuri de apărare a patrimoniului arheologic în amenajarea urbană și rurală, de lucrări de infrastructură și de construcții, educarea populației pentru înțelegerea semnificației și unicității vestigiilor arheologice.

Recomandarea reflectă marile schimbări produse în contextul științific și economic al arheologiei. Astfel, în cercetarea arheologică, mai ales în țările dezvoltate din vestul Europei, s-a trecut treptat de la concentrarea pe săpătură ca mijloc de investigație, la o gamă mult mai largă de tehnici (prospectare geofizică, fotografii aeriene și imaginile satelitare, analize de laborator, cercetări de suprafață cu mijloace moderne), în care săpătura nu mai este decât o verigă în lanțul de cercetare. Pe de altă parte, s-a pus tot mai insistent problema accesului publicului larg la rezultatele cercetărilor arheologice, nu doar a cercului restrâns de specialiști. Aceasta presupune interpretarea datelor arheologice pe înțelesul publicului larg, facilitarea vizitării siturilor și reconstituirea vieții din trecut, inclusiv ca variante și ipoteze de cercetare.

---

[39] Austria, Belgia, Cipru, Danemarca, Franța, Germania, Grecia, Islanda, Italia, Liechtenstein, Luxemburg, Malta, Portugalia, Spania, Suedia, Elveția, Marea Britanie, Bulgaria, Sfântul Scaun, URSS și Iugoslavia.

Conform *Convenției europene pentru protejarea patrimoniului arheologic (revizuită)*[40] din 1992 (*Convenția de la La Valleta*, Malta), „patrimoniul arheologic include structuri, construcții, grupuri de clădiri, situri, bunuri mobile, alte monumente și contextul lor, aflate pe pământ sau sub apă” (art. 1, 3). Importante în această definiție este sublinierea că orice urmă a trecutului, nu numai artefactele, pot fi de interes arheologic. De asemenea, se subliniază fără echivoc importanța contextului în care urmele arheologice au fost identificate, care le conferă valoarea științifică. Urme arheologice pot fi nu doar în sol, ci și în apă. Mediul subacvatic este adesea un păstrător foarte bun de vestigii arheologice, care pot fi afectate de eroziunea coastelor, schimbarea cursurilor de apă, îndiguiri și desecări, amenajări portuare, căutarea și jefuirea epavelor de-a lungul fluviilor și a coastelor marine. Legislația de protecție trebuie să-și extindă controlul tradițional asupra solului și asupra apelor aflate sub jurisdicție națională. Convenția prevede ca fiecare parte semnatară „să realizeze și să actualizeze anchetele, inventarele și cartografia siturilor arheologice din spațiile supuse jurisdicției sale” (art. 7, 1) și la „ținerea unei evidențe a patrimoniului său arheologic și clasarea unor monumente sau zone protejate” (art. 2, 1).

Repertoriile arheologice teritoriale sau naționale trebuie să se bazeze pe un standard de date internațional comun, minimal, pentru a asigura, pe de o parte, interoperabilitatea sistemelor de evidență, luând în considerare caracterul transnațional al mărturiilor arheologice și, pe de altă parte, pentru a avea garanția că sunt înregistrate pretutindeni un număr de date esențiale pentru identificarea, localizarea și protejarea siturilor și monumentelor arheologice.

D.1.1. CIDOC International Core Data Standard for Archaeological Sites (CDS) [Standardul de date internațional minimal pentru situri arheologice] și International Core Data Standard for Archaeological and Architectural Heritage [Standardul de date internațional minimal pentru patrimoniul arheologic și arhitectural]

Standardul de date minimal pentru situri arheologice (CDS) a fost elaborat de Grupul de lucru pentru situri arheologice (Archaeological Sites Working Group) al CIDOC - Comitetul Internațional de Documentare al Consiliului Internațional al Muzeelor (ICOM). Bazele acestui proiect s-au pus la Conferința ICOM de la Quebec City (Canada), în 1992, când s-a fondat Grupul de lucru pentru situri arheologice, din care făceau parte reprezentanți ai unor

[40] www.cimec.ro/Resurse/Legislatie/ConventiiEuropene/150-1997.htm

organizații de patrimoniu din Marea Britanie, Danemarca, Franța, Canada, SUA, Polonia și România. Standardul CDS a fost publicat de ICOM în 1995[41]. Prezentat și aprobat de peste 100 de participanți din 35 de țări la Conferința europeană de patrimoniu de la Oxford (*Archaeological Heritage: Inventory and Documentation Standards in Europe*, septembrie 1995), organizată sub auspiciile Consiliului Europei, standardul a fost adoptat și publicat de Consiliul Europei în broșură în 1999[42].

Evoluțiile teoretice în domeniul repertorierii și protecției patrimoniului cultural și progresele tehnologice au determinat elaborarea unei noi versiuni CDS în 2005, care să includă, pe lângă situri arheologice, patrimoniul construit, peisajul cultural și descoperirile izolate de obiecte: *International Core Data Standard for Archaeological and Architectural Heritage* [43].

Standardul CDS conține mai multe secțiuni, în care unele rubrici sunt obligatorii iar altele opționale, ceea ce permite fiecărei organizații să adopte ceea ce consideră necesar și rezonabil de înfăptuit la un moment dat, fără a pierde din vedere tabloul general pe care va trebui să-l completeze în timp.

Elementele informaționale din fiecare secțiune pot fi unice sau repetitive, atunci când mai multe date de un anumit fel pot caracteriza același obiectiv arheologic sau arhitectural. De exemplu, un sit care se găsește la granița dintre două sau mai multe unități administrative învecinate va necesita repetarea subsecțiunii referitoare la localizarea administrativă (sat, comună, județ, țară) pentru fiecare unitate administrativă în parte. Mai multe săpături arheologice desfășurate în timp asupra unui sit se consemnează fiecare ca un eveniment distinct, caracterizat de o dată calendaristică (interval de date), o echipă de cercetare, descoperiri și rezultate, un loc de depunere a documentației și a descoperirilor.

Standardul este valabil atât pentru evidențe manuale cât și pentru sisteme informatice și baze de date.

Obiectivele standardului minimal

Documentația asupra siturilor arheologice și a monumentelor joacă un rol esențial în aprofundarea cunoștințelor legate de patrimoniul arheologic, în conservarea acestuia și păstrarea lui în condiții corespunzătoare, pentru a asigura accesul publicului la informațiile existente, acum și în viitor. De aceea, standardul vizează trei obiective:

---

[41] CIDOC *International Core Data Standard for Archaeological Sites*, ICOM, 1995, ISBN 92-9012-125-4.

[42] *Core Data Standard for Archaeological Sites and Monuments* (în engleză) și *Fiche d'indexation minimale pour les sites archéologiques* (în franceză), CoE, 1999, ISBN 978-92-871-3816-3 CoE, 1999. [CIDOC.1999]

[43] *International Core Data Standard for Archaeological and Architectural Heritage* Production: CIDOC Archaeological Sites Working Group (1998; 2005): ISBN 92-9012-125-4.

- facilitarea comunicării dintre organizațiile naționale și internaționale care răspund de repertorierea și protejarea patrimoniului arheologic;
- asigurarea de asistență diverselor țări în ceea ce privește elaborarea unor sisteme de inventariere în vederea repertorierii și protejării patrimoniului arheologic;
- facilitarea activității de cercetare prin folosirea datelor arheologice esențiale, atunci când această activitate se desfășoară la nivel internațional.

Modul de folosire a standardului minimal

Secțiunile care formează standardul reprezintă categoriile minimale de informații necesare pentru efectuarea unei evaluări obiective a unei entități sau grup arheologic.

Secțiunile obligatorii din cadrul standardului de date asigură o cantitate minimă de informații necesare la indexare, fie în câmpuri structurate, fie o descriere în câmpuri de text liber a unui obiect sau grup arheologic. Secțiunile, subsecțiunile și câmpurile opționale permit descrierea unui obiect sau grup într-un mod mai detaliat. De exemplu, un sit poate trimite la un complex mai mare din care face parte, sau la înregistrări despre săpăturile întreprinse în acel sit. Se pot face trimiteri și la informații documentare mai detaliate deținute sau cunoscute de organizația care răspunde de înregistrarea unui anumit obiect sau grup.

Secțiunile sunt următoarele:

- **Nume și referințe**. În secțiunea 1 se identifică obiectul sau grupul și se fac trimiteri la înregistrări privind evenimente, de exemplu, săpături și/sau sondaje întreprinse în acel sit, cât și la înregistrări privind materialul arheologic sau de arhivă asociat cu acel sit.
- **Localizare.** În secțiunea 2 se localizează obiectul sau grupul, prin precizarea adresei, și a criteriilor spațiale, cartografice și a altora de aceași natură.
- **Tip.** În secțiunea 3 se descrie tipul de obiect sau grup.
- **Datare.** În secțiunea 4 se consemnează atribuirea unei datări obiectului sau grupului sau atribuirea de datări unor faze de folosire.
- **Stare de conservare**. În secțiunea 5 se înregistrează condiția fizică a obiectului sau grupului.
- **Clasare și protecție.** În secțiunea 6 se consemnează date despre protecția legislativă sau de orice fel care se aplică obiectului sau grupului.
- **Descrieri.** În secțiunea 7 se prezintă un rezumat despre ceea ce se cunoaște, din punct de vedere arheologic, despre obiect sau grup.
- **Materiale și tehnici**. În secțiunea 8 se înregistrează materialele și tehnicile.
- **Măsurători.** În secțiunea 9 se înregistrează dimensiunile și parametrii

tehnici ai obiectului sau grupului.
- **Persoane și organizații.** În secțiunea 10 se consemnează persoane sau organizații asociate cu obiectul.

Cadrul teoretic

Modelul conceptual al standardului este format din cinci elemente și relațiile dintre ele:

- Obiecte arheologice/arhitecturale
- Grupuri arheologice/arhitecturale
- Spații fizice
- Grupuri fizice
- Evenimente arheologice/arhitecturale

<u>Obiecte arheologice/arhitecturale</u>

Obiectele arheologice/arhitecturale pot fi:

- artefacte, precum fragmente ceramice sau unelte de piatră;
- ecofacte, ca semințe sau oase;
- elemente de construcție, precum ziduri sau fortificații;
- monumente, de exemplu temple sau locuințe;
- elemente de peisaj cultural, cum sunt sisteme de irigații, sisteme agricole de amenajare a teritoriului sau păduri.

Scara obiectului și atributele înregistrate pentru acesta sunt determinate de scopul realizării documentării și de alți factori umani și materiali. De exemplu, în funcție de scara aleasă, se va determina dacă o clădire întreagă e înregistrată ca un singur obiect sau ca un grup de componente, cu înregistrări pentru grup sau pentru fiecare componentă. De exemplu, se face o singură înregistrare pentru o mănăstire sau mai multe înregistrări, pentru mănăstire și pentru elementele componente ale acesteia: biserică, chilii, incintă ?

Acest cadru permite ca obiectele arheologice cu relații sau asocieri arheologice cunoscute să fie aduse laolaltă ca grupuri arheologice/ arhitecturale.

<u>Grupuri arheologice/arhitecturale</u>

Grupurile arheologice/arhitecturale sunt colecții de bunuri arheologice/arhitecturale care formează structuri la un nivel superior. Aceste grupări de obiecte au o putere interpretativă sau descriptivă superioară celei a obiectelor individuale. Exemple: set de așchii de silex, set de unelte de silex, cioburile care formează un vas de ceramică.

Se pot grupa și obiecte deosebite între ele, precum un set de obiecte arheologice din domeniul construcțiilor (movilă, încăpere din piatră sau șanț),

obiecte casnice (bijuterii, unelte de piatră și ceramică) și obiecte ecologice (resturi de schelete, polen și sol din morminte) care formează o movilă funerară.

Spații fizice

Spațiile fizice sunt diviziuni ale lumii reale în cadrul cărora se găsesc obiectele arheologice/arhitecturale. Acestea pot fi de orice mărime sau formă și se pot defini în orice fel care să se potrivească cu materialul arheologic respectiv și sarcina respectivă. De exemplu, spațiile fizice folosite într-o bază de date referitoare la săpături ar fi contextele unde s-a săpat, iar într-un inventar al siturilor ar fi parcelele de teren sau zonele unde se impun restricții.

Spațiile fizice nu trebuie să se suprapună peste alte spații fizice, cu toate că în ocazii rare acest lucru pare că se întâmplă, atunci când datele sunt imprecise sau inexacte.

Grupuri fizice

Grupurile fizice sunt colecții de spații fizice care formează spații mai mari în cadrul cărora pot apărea obiecte sau grupuri arheologice/ arhitecturale. Exemple: grupare de zone unde se impun restricții și care constituie un monument protejat sau un grup format dintr-un șanț și val de apărare.

Nu este obligatoriu ca elementele componente ale unui grup să fie adiacente; ca de exemplu acolo unde părți dintr-o entitate liniară sunt despărțite de intruziuni moderne care distrug complet materialul arheologic — grupurile fizice ar consta din spațiile fizice care conțin materialul arheologic care s-a păstrat, dar nu și spațiul fizic care conține intruziunea modernă.

Evenimente arheologice/arhitecturale

Evenimentele arheologice/arhitecturale sunt acțiuni care determină crearea sau revizuirea cunoștințelor despre un sit sau monument. Exemple: descoperirea unui sit (vestigiu) datorită interpretării fotografiilor aeriene, sondajele efectuate într-un sit, colectarea la suprafață, sondajele efectuate în clădiri, săpăturile sau reinterpretarea unui sit în lumina unor informații noi.

Un eveniment arheologic este un element dintr-un lanț complex care arată cum au progresat în timp cunoștințele despre sit sau monument. Nu se confundă cu datarea unui sit, care poate fi considerată timp „real”. De asemenea nu se confundă cu datele la care se operează schimbări în baza de date sau în sistemul de înregistrare, care pot fi considerate date „ale bazei de date”.

Relațiile dintre elemente

Relațiile dintre elementele arheologice/arhitecturale sunt guvernate de anumite reguli, prezentate diagramatic în fig. 10.

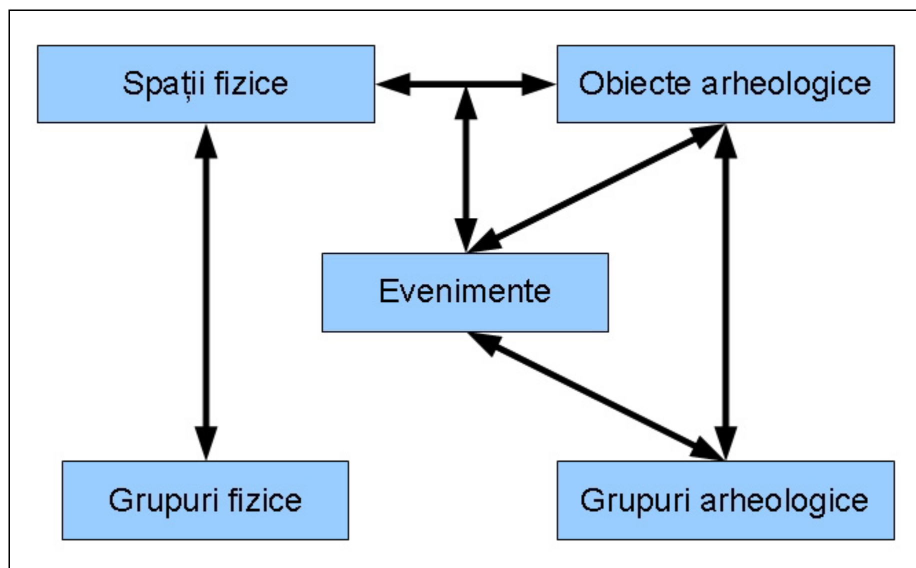

Fig. 10. Modelul conceptual al CIDOC - CDS (Standardului de Date Minimal)

Acestea sunt:

- Un obiect arheologic/arhitectural trebuie să existe în cel puțin un spațiu fizic, dar poate exista în mai multe spații fizice. Dacă există în mai multe spații fizice, setul de spații fizice formează un grup fizic.
- Un obiect arheologic/arhitectural poate să facă sau nu parte dintr-un grup arheologic/arhitectural. Poate de asemenea să facă parte din mai multe grupuri arheologice/arhitecturale.
- Un spațiu fizic poate conține unu sau mai multe obiecte arheologice/arhitecturale sau niciunul.
- Un spațiu fizic poate face parte din unu sau mai multe grupuri fizice sau din niciunul.
- Un grup arheologic/arhitectural definește un grup fizic care reprezentă suma tuturor spațiilor fizice care conțin obiectele arheologice/arhitecturale care aparțin grupului arheologic/arhitectural.
- Dacă un spațiu fizic conține un obiect arheologic/arhitectural care face parte dintr-un grup, spațiul fizic face parte din grupul fizic care conține grupul arheologic/arhitectural.
- Un obiect arheologic/arhitectural trebuie să fie asociat cu cel puțin un eveniment arheologic/arhitectural.
- Un grup arheologic/arhitectural trebuie să fie asociat cu cel puțin un eveniment arheologic/arhitectural.
- Legătura dintre un obiect arheologic/arhitectural și un spațiu fizic trebuie să fie asociată cu un eveniment arheologic/arhitectural. Acesta este

evenimentul descoperire şi este primul eveniment înregistrat pentru un obiect sau grup arheologic/arhitectural.

Secţiunile şi câmpurile de date

1. Denumirile şi datele de referinţă ale obiectului/grupului

Secţiune obligatorie care identifică obiectul/grupul.

1.1. Identificator

Numărul sau combinaţia de caractere care identifică în mod unic obiectul/grupul în cadrul unui sistem de referinţă. Exemplu: 615649.

1.2. Denumirea obiectului/grupului

Denumirea sau denumirile sub care obiectul/grupul a fost sau este cunoscut. Exemple: Stonehenge, Little Big Horn.

1.3. Data redactării şi data ultimei actualizări

Această subsecţiune înregistrează data redactării şi data ultimei actualizări.

1.3.1. Data redactării

Data când a fost creată înregistrarea. Se recomandă standardul ISO pentru date. Exemplu: 1986-06-22.

1.3.2. Data ultimei actualizări

Dată ce va fi modificată ori de câte ori se actualizează înregistrarea. Ar trebui să conţină data redactării, dacă nu s-au efectuat nici un fel de actualizări. Se recomandă standardul ISO pentru date. Exemplu: 1993-07-12.

1.4. Sursa datelor

Numele persoanei sau denumirea organizaţiei care răspunde de păstrarea înregistrării obiectului/grupului.

1.5. Trimiteri la alte înregistrări despre obiect/grup

Trimiteri la date relaţionate. Exemple: relaţionarea unei înregistrări cu o alta mai complexă, de mai largă anvergură, de exemplu casa de o aşezare. Este opţională şi repetabilă.

1.5.1. Identificatorul referinţei

Numărul sau combinaţia de caractere care identifică în mod unic înregistrarea relaţionată. Exemplu: SM97342.

1.5.2 Calificatorul relaţiei

Tipul relaţiei dintre înregistrări, cum ar fi relaţia ierarhică „părinte - copil" care face legătura între un grup arheologic/arhitectural şi un obiect individual. Se

va introduce una dintre următoarele tipuri de relații: „parte din”, „conține” sau „relaționat cu”. În cadrul înregistrării despre așezare, relația cu casa se va exprima prin „conține”. Înregistrarea de casă ar putea avea și o relație exprimată prin „relaționat cu” către înregistrare unei alte case din aceeași așezare. De asemenea, termenul „echivalent” poate fi folosit pentru a face legătura cu o altă înregistrare pentru același obiect sau grup din altă bază de date.

1.5.3. Sursa referinței

Numele persoanei sau denumirea organizației care păstrează înregistrarea relaționată. Exemplu: Muzeul Național de Istorie.

1.6. Trimiteri la documentație

Trimiteri la documentația publicată și nepublicată asociată cu un sit sau monument. Este opțională și repetabilă.

1.6.1. Identificatorul referinței

Numărul sau combinația de caractere care identifică în mod unic fiecare material documentar relaționat. Exemplu: DD27483.

1.6.2.Tipul de documentație/arhivă

Tipul de documentație/arhivă asociată cu un sit. Este de dorit să provină dintr-un vocabular controlat. Exemple: fotografic, grafic, text, bibliografie, cartografic.

1.6.3. Sursa referinței

Numele persoanei sau denumirea organizației care păstrează înregistrarea relaționată.

1.7. Trimiterile la evenimente arheologice

Legătura dintre informațiile despre săpăturile sau sondajele arheologice și cele despre un obiect sau grup. În cazul în care un obiect sau grup a trecut prin multe evenimente, de exemplu, un sondaj urmat de o săpătură, trebuie completate rubrici distincte din această subsecțiune. Este o subsecțiune opțională și repetabilă.

1.7.1. Identificatorul evenimentului

Numărul sau combinația de caractere care identifică în mod unic evenimentul relaționat. Exemplu: CX974/38.

1.7.2. Tipul evenimentului

Felul evenimentului. Exemple: săpătură, sondaj.

1.7.3. Data de început a evenimentului

Data la care a început evenimentul. Se recomandă standardul ISO pentru date. Exemplu: 1896-06-30.

1.7.4. Data de sfârşit a evenimentului

Data la care s-a încheiat evenimentul. Se recomandă standardul ISO pentru date. Exemplu: 1896-07-30.

1.7.5. Sursa datelor

Numele persoanei sau denumirea organizației care păstrează înregistrarea relaționată.

2. Localizarea

Secțiune obligatorie care localizează obiectul sau grupul. Este locul de descoperire a obiectului sau grupului. Se poate utiliza orice combinație de subsecțiuni definită mai jos pentru a identifica localizarea obiectului sau a grupului. Se poate utiliza mai mult de un tip de subsecțiune pentru a defini mai precis localizarea sau pentru a da mai multă precizie unor localizări care altfel sunt ambigui. Trebuie remarcat faptul că este necesară utilizarea cel puțin a unei subsecțiuni, dar că nu este obligatorie nici una dintre subsecțiunile individuale.

2.1. Localizarea administrativă

Detaliile despre localizarea administrativă. Trebuie să se refere la localizarea obiectului sau grupului la data când s-a făcut ultima actualizare a înregistrării.

2.1.1. Țara

Denumirea țării unde este localizat obiectul sau grupul.

2.1.2. Unitatea geopolitică

Denumirea subdiviziuniii geografice sau politice a țării. Exemple: regiunile Franței, landurile Germaniei, provinciile Canadei.

2.1.3. Subdiviziunea administrativă

În funcție de structura administrativă a fiecărei națiuni/țări, un anumit număr de rubrici din acest câmp ar putea avea, la rândul lor, subdiviziuni.

2.2. Localizarea sitului

Precizarea localizării sitului, repere geografice etc. Se completează ca text liber.

2.2.1. Descrierea localizării

Descriere scurtă a localizării obiectului/grupului, servind la identificare și oferind o localizare mai precisă a siturilor din zonele mai slab populate. Exemplu: patru kilometri nord-est de lacul Morii.

2.3. Adresa

Localizarea monumentelor/siturilor care au adresă poștală, cu precădere

cele din zonele construite. Subsecțiune opțională și repetabilă, de exemplu dacă obiectul/grupul este localizat pe două străzi sau are două denumiri poștale. Toate câmpurile sunt opționale, dar cel puțin unul trebuie completat.

2.3.1. Denumire clădire din adresă

Denumirea clădirii incluse în adresă (sau denumire poștale). Exemple: Rose Cottage, Bacon's Castle, Palatul Banffy.

2.3.2. Număr de stradă/cale

Conține numărul poștal. Exemplu: 27A. Dacă adresa conține un interval de numere, câmpul se poate repeta pentru numărul de început al intervalului și numărul de sfârșit al intervalului.

2.3.3. Denumirea străzii/căii

Numele arterei (străzii, pieței, bulevardului etc.). Exemplu: Calea Victoriei.

2.3.4. Localitatea

Denumirea unității ne-administrative, precum satul, cătunul, cartierul sau aglomerarea urbană. Exemplu: Vălenii Șomcutei.

2.3.5. Comuna/Orașul

Denumirea unității administrative, respectiv a orașului, municipiului sau comunei.

2.3.6. Codul poștal

Codul poștal sau alte coduri similare privind adresele de pe teritoriul unei țări. Exemple: 670000, K1A 0C8.

2.4. Referință cadastrală/parcelă

Numărul de referință pentru unitatea (unitățile) cadastrale sau parcela (parcelele) atribuit în sistemele din anumite țări/națiuni, de exemplu, referința bloc 9417/278. Orice referință acordată unui anume sit arheologic poate fi completată aici.

2.4.1. Referință cadastrală

Codul sau referința unității stratigrafice dintr-o săpătură arheologică (secțiune, nivel, carou, unitate stratigrafică etc.) în care a fost descoperit un obiect.

2.5. Referință cartografică

Subsecțiune opțională pentru înregistrarea coordonatelor spațiale bi- și tridimensionale necesare localizării obiectului sau grupului în cadrul sistemului/sistemelor cartografic(e) utilizat(e) de țări/națiuni individuale. Cele patru câmpuri se repetă pentru fiecare set de coordonate.

2.5.1. Identificatorul cartografic

Identificatorul entității cartografice, acolo unde obiectul/grupul are mai mult de o asemenea entitate cu care se află în legătură. Exemplu: poligonul 1.

2.5.2. Sistemul spațial de referință

Sistemul de referințe spațiale utilizat. Exemple: UTM, Lambert, GPS, Stereo 70.

2.5.3. Topologia

Se precizează dacă referința cartografică se referă la un punct, o linie, o suprafață sau un corp solid.

2.5.4. Calificator

Calificarea referinței cartografice despre un obiect/grup, indicând semnificația și acuratețea. Se recomandă utilizarea unui vocabular controlat. Exemplu: centru.

Următoarele patru câmpuri trebuie repetate pentru fiecare coordonată.

2.5.5. Numărul setului de coordonate

Atunci când un sit arheologic sau monument este de formă liniară sau poligonală, este recomandabil să se facă o listă cu seriile seturilor de coordonate care îi descriu ansamblul, mai degrabă decât un singur element, de exemplu, punctul central. Acestea ar trebui listate serial. Aici se introduce numărul seriei pentru fiecare set de coordonate. Exemple: 1 pentru un punct, 1, 2... pentru o linie, 1, 2, 3...pentru un poligon și 1, 2, 3, 4...pentru un corp solid.

2.5.6. Coordonata Z

Valoarea sau identificatorul referinței cartografice. Localizează un sit în raport cu un set de date pe verticală. Exemple: 30 metri deasupra nivelului mării, 30 metri sub nivelul mării, în cazul siturilor subacvatice.

2.5.7. Coordonata X

Valoarea sau identificatorul referinței cartografice, de obicei coordonata est-vest (longitudinea). NB. În sistemul Stereo 70, coordonata X reprezintă latitudinea.

2.5.8. Coordonata Y

Valoarea sau identificatorul referinței cartografice, de obicei coordonata nord-sud (latitudinea). NB. În sistemul Stereo 70, coordonata Y reprezintă longitudinea.

3. Tip

Tip categorial al obiectului/grupului arheologic. Este obligatorie

introducerea a cel puțin unei informații. Este necesară utilizarea unui vocabular controlat (care să includă şi termenul „necunoscut”). Această secțiune trebuie utilizată o singură dată. Pentru siturile complexe, trebuie create mai multe înregistrări, corespunzătoare fiecărui tip şi perioadă şi o înregistrare de grup pentru întregul sit.

3.1. Tipul obiectului/grupului

Termenul prin care se caracterizează un obiect sau grup arheologic din punct de vedere tipologic. Acesta va fi, de obicei, interpretarea din punct de vedere al funcțiunii, de exemplu, vilă, aşezare. Este de dorit un vocabular controlat.

3.2. Categoria obiectului sau grupului

Caracterizare funcțională largă în care se încadrează tipul obiectului sau grupului, de exemplu, rezidențial. Se recomandă utilizarea unui vocabular controlat. Dacă se utilizează un tezaur ierarhic, s-ar putea să nu fie nevoie de acest câmp.

4. Datare

Secțiune obligatorie. O dată pentru o datare precisă, când data respectivă este cunoscută, sau intervale de date sau perioade, atunci când datarea este imprecisă. Subsecțiunea 4.1 este obligatorie, iar una sau mai multe din subsecțiunile care urmează pot fi utilizate pentru a stabili o datare cât mai exactă.

4.1. Perioada culturală

Subsecțiune obligatorie pentru încadrarea cronologică într-o epocă sau perioadă. Trebuie să se introducă o singură înregistrare pentru această subsecțiune. Vezi secțiunea 4.2. pentru note despre implicarea acesteia în utilizarea tezaurelor. Este recomandabilă folosirea unui vocabular controlat. Exemplu: neolitic.

4.1.1. Denumirea perioadei culturale

Denumirea epocii sau a perioadei culturale asociată unui obiect sau grup, de exemplu, neolitic. Este de dorit vocabularul controlat (care să includă şi termenul „necunoscut”).

4.2. Secol

Subsecțiune opțională pentru indicarea secolului în care se încadrează obiectul sau grupul arheologic. Se poate introduce o dată pentru această subsecțiune.

4.2.1. Secolul

Secolul în care se încadrează obiectul sau grupul arheologic. Acest câmp este potrivit mai ales pentru monumentele sau siturile care aparțin unei perioade istorice. Exemplu: secolul al XVII-lea.

4.3. Interval de date

Subsecțiune opțională și nerepetitivă pentru a exprima un interval de timp.

4.3.1. De la data

Data de început a intervalului. Exemplu: 1640.

4.3.2. Până la data

Data de sfârșit a intervalului. Exemplu: 1660.

4.4. Datare științifică sau absolută

Subsecțiune opțională și repetitivă care face posibilă datarea cu mai multă exactitate pe baza unor surse precum probele documentare, inscripțiile, date obținute din teste radiocarbon și date dendrocronologice.

4.4.1. Data științifică sau absolută

Data științifică sau absolută asociată cu un obiect sau grup. Exemplu: 1580 – 1410 Cal î.Hr. (HAR-1234).

4.4.2. Metoda

Metoda prin care s-a dedus data. Este recomandabilă utilizarea unui vocabular controlat. Exemple: test carbon 14, dendrocronologică, probă documentară.

5. Starea de conservare

Secțiune pentru înregistrarea condiției fizice a unui obiect/grup și a datei când s-a făcut evaluarea. Opțională și repetabilă. Pentru o evaluare continuă a felului în care este gestionat obiectul/grupul, este util să se păstreze vreme îndelungată toate datele din această secțiune. Acesta face posibilă identificarea daunei sau a deteriorării. Ar putea fi necesară și includerea câmpurilor suplimentare pentru înregistrarea detaliilor privind gestionarea, în funcție de sarcinile îndeplinite de organizația care face înregistrările.

5.1. Starea

Apreciere generală asupra integrității obiectului sau grupului arheologic. E recomandabilă folosirea unui vocabular controlat. Exemple: intact, distrus, restaurat, necunoscut.

5.2. Data evaluării stării

Data la care s-a evaluat starea de conservare. Element opțional, deoarece multe înregistrări privind starea de conservare care s-au efectuat în trecut nu au fost datate. Se recomandă standardul ISO pentru date.

6. Statutul de clasare/protecție

Secțiune opțională și repetitivă în care se precizează dacă obiectul/grupul este clasat sau protejat în vreun alt mod, și dacă da, tipul de clasare sau protecție și data la care s-a acordat.

6.1. Tipul de clasare/protecție

Categoria de clasare sau alte forme de protecție (prin înscrierea într-o listă sau repertoriu oficial, de exemplu). Este recomandabilă folosirea unui vocabular controlat. Exemple: rang municipal, provincial, monument clasat, clădire clasată de gradul al doilea, obiectiv din patrimoniul mondial.

6.2. Data clasării sau acordării protecției

Data la care s-a acordat legal clasarea sau protecția. Se recomandă standardul ISO pentru date.

6.3. Referință

Identificatorul clasării sau protecției (cod alfanumeric, număr, poziție etc.).

6.4. Sursa referinței

Numele persoanei sau denumirea organizației care răspunde de numărul de referință, de exemplu, *Comisia Națională a Monumentelor*. Acest câmp este obligatoriu, dacă s-a completat un număr de referință.

7. Descriere

Secțiune opțională în care se introduce o descriere scurtă, sub formă de text liber, a obiectului/grupului și descrieri ale caracteristicilor distinctive, inscripții și marcaje, cât și subiectul său, atunci când e cazul.

7.1. Rezumat

Descriere scurtă a obiectului / grupului, sub formă de text liber.

7.2. Caracteristici distinctive

Descriere a tuturor caracteristicilor fizice care identifică un obiect în mod unic. Pot fi note despre topologia, deteriorări sau reparații deosebite, de exemplu o ciobitură pe mâner, alinierea nord-sud a unui mormânt. Acest câmp este de obicei necompletat și ar trebui utilizat numai atunci când există alte obiecte sau grupuri similare sau când există o trăsătură distinctivă care merită menționată.

7.3. Inscripții și marcaje

Descriere și — unde se poate — textul inscripțiilor, mărcilor sau marcajelor unui obiect/grup. Exemple: semnătură, dedicație, titlu, marca producătorului, marca purității sau marca proprietății.

7.4. Subiect

Descrierea subiectului sau temei unui obiect/grup. Exemple: figură feminină, luptă. Se recomandă folosirea cuvintelor cheie.

8. Materiale și tehnici

Secțiune opțională pentru consemnarea materialelor și tehnicilor utilizate la construirea sau producerea obiectului/grupului. Dacă s-au folosit mai multe materiale sau tehnici, se completează rubrici distincte pentru fiecare combinație determinată.

8.1. Material

Materialul din care este făcut obiectul/grupul. Este recomandabilă folosirea unui vocabular controlat (care trebuie să cuprindă și termenul „necunoscut"). Exemple: lemn, cărămidă, ceramică.

8.2. Tehnica

Tehnica utilizată la producerea obiectului/grupului. Se recomandă folosirea unui vocabular controlat (care trebuie să cuprindă și termenul „necunoscut"). Exemple: cioplire, opus mixtum, modelare pe roată.

9. Măsurători

Secțiune opțională pentru înregistrarea măsurătorilor obiectului/grupului. Această consemnare este foarte rar necesară în cazul siturilor/monumentelor, deoarece spațiul fizic în care sunt așezate indică dimensiunile.

9.1. Tipul măsurătorii

Tipul măsurătorii. Se recomandă folosirea unui vocabular controlat. Exemple: adâncime, diametru, înălțime, lățime, greutate, culoare, putere.

9.2. Unitate de măsură

Unitatea în care s-a făcut măsurătoarea. Se recomandă folosirea unui vocabular controlat. Exemple: cm, in, lbs, kg, Munsell.

9.3. Valoare

Valoarea numerică a unității măsurate.

10. Persoane și organizații

Secțiune opțională pentru înregistrarea persoanelor și a organizațiilor care au fost asociate cu obiectul sau grupul arheologic/ arhitectural, de exemplu prin proiectare, fabricare, decorare, utilizare, restaurare, păstrare, documentare.

10.1. Numele persoanei sau denumirea organizației

Numele complet al persoanei sau denumirea completă a organizației.

10.2. Rolul

Rolul pe care persoana/organizația l-a avut în cadrul asocierii cu obiectul/grupul. Se recomandă folosirea unui vocabular controlat. Exemple: arhitect, artist, autor, muzeograf, chiriaș, descoperitor, influență, proprietar, ultim proprietar.

10.3. Data de început a asocierii

Data când a început asocierea. Se recomandă standardul ISO pentru date.

10.4. Data încetării asocierii

Data când a încetat asocierea. Se recomandă standardul ISO pentru date.

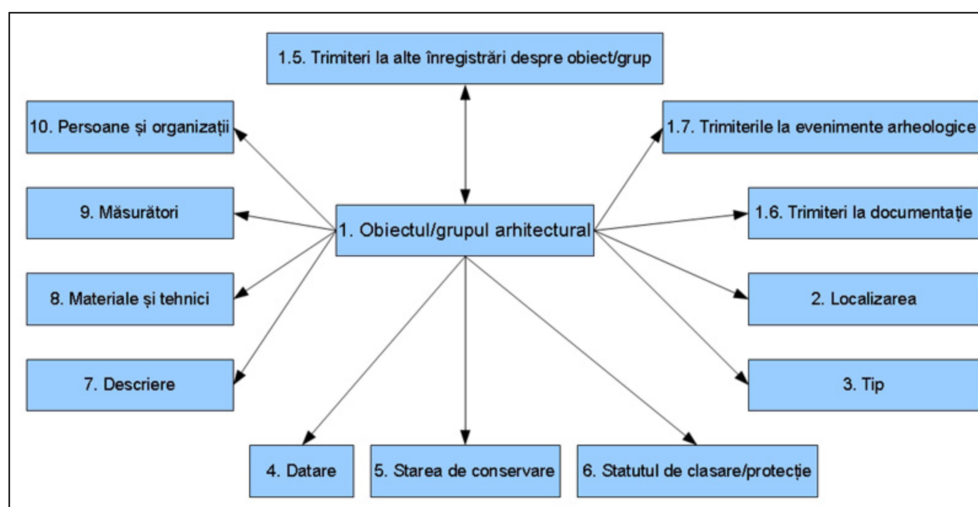

Fig. 11. Modelul de date CIDOC - CDS

Standardul de date minimale CDS a fost larg utilizat internațional și a fost inclus de Consiliul Europei în Planul European pentru Arheologie (1995). Versiunea revizuită (2005) este destinată tratării unitare a tuturor mărturiilor acțiunii umane asupra mediului natural, astfel încât permite organizațiilor interesate să le inventarieze într-o singură bază de date. CDS 2005 oferă un model de date, încurajează coerență în înregistrarea patrimoniului cultural, funcționează ca un format de schimb și constituie baza pentru proiecte de colaborare între țări și organizații. În versiunea 2005 s-a urmărit asigurarea legăturilor cu alte standarde de date pentru patrimoniul cultural și cu standardul CIDOC-CRM.

D.1.2. Modelul de date pentru situri arheologice din Repertoriul Arheologic Național (RAN)

Repertoriul Arheologic Național al României a fost instituit oficial prin *Ordonanța 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri ca zone de interes național*.

Baza națională de date pentru *Repertoriul Arheologic Național - RAN* a fost realizată de către CIMEC, la solicitarea și cu finanțarea Ministerului Culturii, începând din anul 2000. Pentru elaborarea unui model de date s-a format un grup de lucru din reprezentanți ai CIMEC și ai Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan" din București[44], care au convenit asupra următoarelor patru entități arheologice: SIT, ANSAMBLU, COMPLEX, OBIECT. Între acestea există relații directe:

- un sit, definit ca un loc în spațiu marcat de o intervenție umană, poate avea unul sau mai multe ansambluri, în cazul siturilor multistratificate (entități caracterizate prin tipologie și cronologie, de exemplu *necropolă, așezare, fortificație*);
- un ansamblu poate avea unul sau mai multe complexe arheologice, definite drept complexe închise, de exemplu, *mormânt, locuință, groapă menajeră;*
- un complex poate avea unul sau mai multe obiecte (de exemplu, artefactele din inventarul unui mormânt).

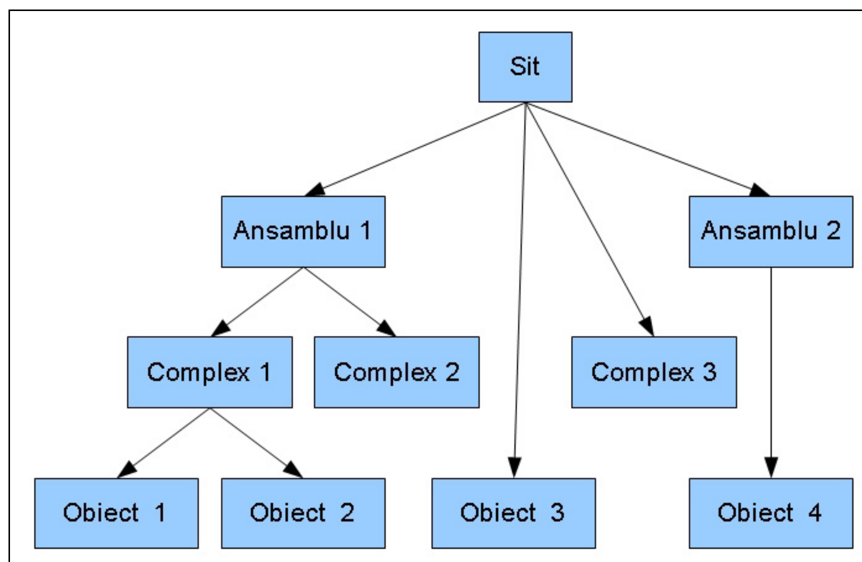

Fig. 12. Modelul schematic al bazei de date RAN

[44] Membrii grupului de lucru au fost: Mircea Angelescu, Mircea Babeș, Niculae Conovici, Radu Harhoiu, Alexandru Păunescu din partea Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan", respectiv, Dan Matei, Irina Oberländer-Târnoveanu, Corina Borș din partea CIMEC.

Pentru fiecare entitate a fost stabilită — de către același grup de lucru — o listă de câmpuri, la care s-au adăugat secțiuni pentru surse bibliografice, resposabilități, persoane și organizații asociate, cercetări arheologice. La elaborarea listelor de câmpuri din tabele bazei de date RAN au fost consultate și standardele CIDOC pentru situri și monumente arheologice[45], precum și o serie de specificații ale bazelor naționale de date pentru evidența siturilor și monumentelor arheologice utilizate în Danemarca[46], Franța[47], Marea Britanie[48] și Olanda[49].

- Înregistrarea pentru SIT ARHEOLOGIC cuprinde date referitoare la localizarea din punct de vedere administrativ și din punct de vedere geografic, precum și informații referitoare la denumiri actuale, vechi sau în limbi străine ale locurilor de descoperire, la regimul de proprietate și proprietari; pentru o standardizare a localizării acestor descoperiri, înregistrarea de sit conține și o tabelă de localități[50], care cuprinde toate localitățile din România, tipul lor și unitatea administrativă de care aparțin.
- Înregistrarea pentru ANSAMBLU ARHEOLOGIC se referă la datarea și atribuirea culturală acestuia, respectiv la încadrarea tipologică și funcțională a unui sit de tipul unei așezări sau necropole.
- Înregistrarea pentru COMPLEX ARHEOLOGIC cuprinde date pentru localizarea, atribuirea culturală și tipologică, datarea relativă și absolută a descoperirilor de tipul complexelor arheologice.
- Înregistrarea pentru OBIECT se referă la încadrarea tipologică, cronologică, funcțională, culturală a obiectelor provenite dintr-un sit arheologic.

Modelul de date ierarhic urmărea să permită înregistrări cu diverse grade de granularitate. La modul ideal, se putea înregistra o suprafață de sol cu urme antropice (sit), pe care s-a descoperit o necropolă (ansamblu), mai multe morminte

---

[45] International Council of Museums. International Committee for Documentation (CIDOC). Archaeological Sites Working Group. *Core Data Standard for Archaeological Sites and Monuments* (1995). Un sinopsis al standardului poate fi consultat online la: http://cidoc.natmus.dk/engelsk/standard_for_arch.asp.
[46] Baza de date „Det kulturhistoriske Centralregister – DKC”, cu o interfață pentru stocarea de hărți digitale raster și selecții ale unor hărți vectoriale.
[47] Baza de date DRACAR, administrată de către Ministère de la Culture et de la Francophonie, Direction du Patrimoine, Sous-direction de l'archéologie (Ministerul Culturii și Francofoniei, Direcția Patrimoniu, Subdirecția Arheologie).
[48] Baza de date „MONARCH Heritage Database Management System” administrată de către Royal Commission on the Historical Monuments of England (Comisia Regală a Monumentelor Istorice din Anglia).
[49] Baza de date „ARCHIS”, Olanda.
[50] Tabela SIRUTA este furnizată de către Institutul Național de Statistică. Aceasta cuprinde informații referitoare la localitățile din România și structurarea lor ierarhică din punct de vedere administrativ. În cadrul acesteia fiecare localitate (oraș/comună/sat) din România este identificată în mod unic prin codul SIRUTA.

în cadrul necropolei (complex), şi inventarul fiecărui complex (obiect). În acelaşi timp, o descoperire izolată putea fi legată direct de un sit sau de un ansamblu în cadrul sitului. Curând s-a văzut că, în practică, este adesea greu să deosebeşti în mod obiectiv un ansamblu de un complex, şi, mai ales, să foloseşti acelaşi grad de granularitate în cadrul întregii bazei de date, alimentate cu informaţii din surse foarte diverse şi imprecise. Relaţiile ierarhice nu au fost completate cu relaţii de asociere între înregistrări, iar structurile liniare sau zonele arheologice cu greu îşi găseau locul.

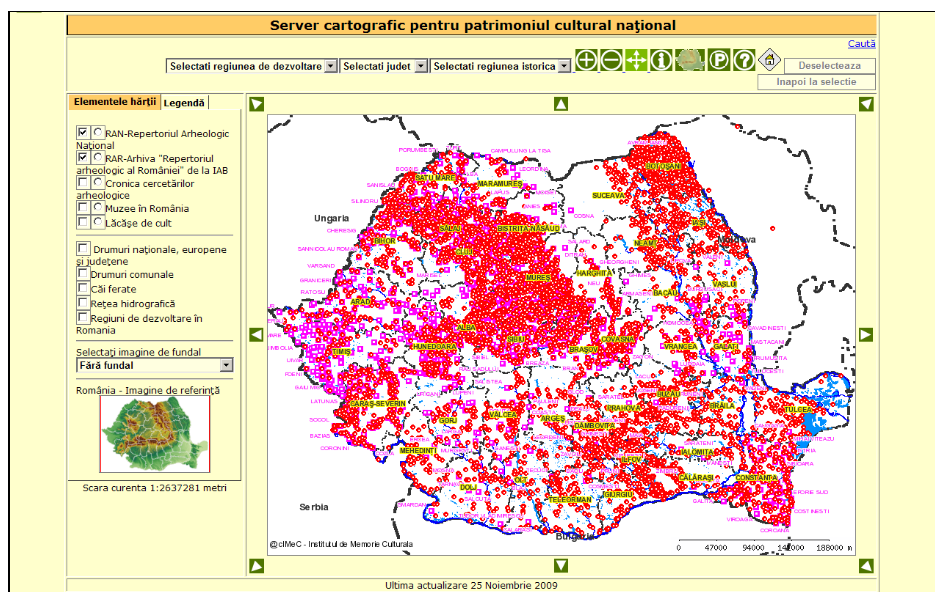

Fig. 13. Serverul cartografic pentru RAN[51]: peste 13.000 de situri arheologice pe harta digitală a României, scara 1:100.000 (2009)

Principalele surse din care provine informaţia înregistrată în baza de date RAN sunt următoarele:

- proiectul Listei Monumentelor Istorice elaborate de DMASI în 1991 (introdus pe suport digital la CIMEC, între 1993 şi 2000, în baza de date a monumentelor istorice şi siturilor arheologice, prin contract cu Ministerul Culturii[52]) – înregistrările de situri şi monumente arheologice (circa 4.000);
- fişe de sit arheologic completate de arheologi;
- rapoartele preliminare de cercetare arheologică (mai ales din *Cronica Cercetărilor Arheologice din România, 1983 - 2009);*

[51] http://map.cimec.ro
[52] După înfiinţarea Institutului Naţional al Monumentelor Istorice (INMI), în 2001, baza de date şi arhiva documentară şi imagistică au fost predate de CIMEC pentru administrare la INMI, la cererea Ministerului Culturii.

- înregistrările referitoare la siturile arheologice din *Lista Monumentelor Istorice (2004);*
- fișele tehnice pentru cercetările arheologice autorizate;
- repertoriile arheologice publicate ale județelor României;
- proiecte de repertoriere zonală, în colaborare cu muzee și direcții județene pentru cultură, culte și patrimoniul cultural național;
- proiecte de repertoriere utilizând fotografii aeriene și imagini satelitare (e.g. Valea Mostiștei, jud. Călărași, în cadrul proiectului european „European Landscapes: Past, Present and Future", 2004 - 2007);
- monografii, repertorii și alte lucrări de specialitate.

Câmpurile principale din modelul de date RAN sunt următoarele:

Sit

Denumire	Descriere
Identificator - sit	identificator unic al sitului (intern)
Cod SIRUTA	cod numeric unic al localității pe teritoriul căreia se află situl
Cod sit	cod unic al sitului, format din codul SIRUTA și o cifră care indică ordinea înregistrării sitului
Siglă județ	sigla județului în care este localizat respectivul sit
Nume sit	nume care să cuprindă tipul sitului și localizarea sa (în cazul în care nu există un nume consacrat al sitului în literatură)
Categorie sit	categoria generală în care se încadrează descoperirea (așezare,construcție funerară, obiect etc.) [vocabular controlat]
Tip sit	încadrarea descoperirii din punct de vedere tipologic și funcțional (castru, dava, așezare fortificată etc.) [vocabular controlat]
Punct	denumirea punctului în care a fost făcută descoperirea
Reper	amplasarea sitului în funcție de elemente identificabile în teren
Forma de relief	forma de relief din zona unde se află amplasat situl
Reper hidrografic	râul sau bazinul hidrografic din zona în care se află amplasat situl
Stratigrafie	succesiunea stratigrafică a ansamblurilor în cadrul sitului

Data descoperirii	data la care a fost semnalat pentru prima oară situl
Nume alternative	alte nume ale sitului întâlnite în literatură
Nume în alte limbi	nume în limbi străine ale sitului întâlnite în literatură
Limba - nume sit	limba în care este dată denumirea sitului
Punct - alte denumiri	alte nume ale punctului întâlnite în literatură
Punct - denumiri în alte limbi	denumiri în limbi străine ale punctului în care se află situl
Limba - nume punct	limba în care este dată denumirea punctului
Adresa	adresa poştală a sitului (stradă, număr), dacă acesta se află în interiorul unei localităţi
Parcela cadastrală	numărul parcelei cadastrale pentru respectivul sit
Latitudine	latitudinea la care se află situl
Longitudine	longitudinea la care se află situl
Altitudine	altitudinea la care se află situl
Regim de proprietate	regimul de proprietate al terenului pe care s-a făcut respectiva descoperire arheologică
Proprietar	numele proprietarului terenului pe care se află descoperirea
Tip - sursă	tipul primei surse din care a fost făcută înregistrarea (repertoriu arheologic publicat, fişă de sit arheologic, înregistrare din baza de monumente etc.)
Data modificării	data introducerii înregistrării sau a modificării informaţiilor din înregistrare.
Cod - monument	codul de monument din Lista Monumentelor Istorice
Stare conservare	starea de conservare a sitului
Suprafaţa sitului	suprafaţa pe care se întinde situl respectiv
Descriere	descrierea unor particularităţi ale sitului
Observaţii	neclarităţi în ceea ce priveşte localizarea sitului, erori din fişă etc.

Ansamblu

Denumire	Descriere
Identificator - sit	identificatorul sitului din care face parte ansamblul
Identificator - ansamblu	identificator unic al ansamblului
Cod ansamblu	cod unic al ansamblului format din codul sitului şi o cifră ce indică ordinea ansamblului respectiv în cadrul aceluiaşi sit

Nume ansamblu	un nume specific al ansamblului, dacă este precizat de sursă (e.g. Cimitirul IV, Așezarea Monteoru IIa)
Tip ansamblu	încadrarea ansamblului din punct de vedere funcțional și tipologic (e.g. castellum, biserică, necropolă) [vocabular controlat]
Localizare în cadrul sitului	localizare specifică a ansamblului, față de alte repere în cadrul sitului
Microrelief	microrelieful zonei în care este amplasat ansamblul
Datare relativă	intervalul relativ de timp în care se datează ansamblul
Datare - început	data de început a ansamblului - în date absolute
Datare - sfârșit	data de sfârșit a ansamblului - în date absolute
Perioada	epoca sau perioada în care este datat ansamblul (e.g. Epoca romană, Hallstatt timpuriu, preistorie) [vocabular controlat]
Cultura	cultura căreia îi este atribuit ansamblul [vocabular controlat]
Faza culturală	faza culturală căreia îi este atribuit ansamblul
Data descoperirii	data la care a fost descoperit ansamblul
Data modificării	data introducerii înregistrării sau a modificării informațiilor din înregistrare.
Descriere	descrierea unor particularități ale ansamblului
Observații	neclarități în ceea ce privește datarea sau localizarea ansamblului, erori din fișă etc.

Complex

Denumire	Descriere
Identificator - sit	identificatorul sitului din care face parte complexul
Identificator - ansamblu	identificatorul ansamblului din care face parte complexul
Identificator - complex	identificator unic al complexului
Nume complex	un nume specific al complexului, dacă este precizat de sursă (e.g. Locuința 1, Groapa 34)
Tip complex	încadrarea din punct de vedere tipologic și funcțional a complexului [vocabular controlat]
Localizare specifică	localizarea complexului în cadrul sitului sau ansamblului
Datare relativă	intervalul relativ de timp în care se datează complexul

Datare - început	data de început a complexului - în date absolute
Datare - sfârșit	data de sfârșit a complexului - în date absolute
Perioada	epoca sau perioada în care este datat complexul (e.g. Epoca romană, Hallstatt timpuriu, preistorie) [vocabular controlat]
Cultura	cultura căreia îi este atribuit complexul [vocabular controlat]
Faza culturală	faza culturală căreia îi este atribuit complexul
Data descoperirii	data la care a fost descoperit complexul
Data modificării	data introducerii înregistrării sau a modificării informațiilor din înregistrare.
Descriere	descrierea unor particularități ale complexului
Observații	neclarități în ceea ce privește datarea sau localizarea complexului, erori din fișă etc.

Obiect

Denumire	Descriere
Identificator - sit	identificatorul sitului din care face parte obiectul
Identificator - ansamblu	identificatorul ansamblului din care face parte obiectul
Identificator - complex	identificatorul complexului din care face parte obiectul
Identificator - obiect	identificator unic al obiectului
Categorie obiect	categoria generală în care se încadrează obiectul (e.g. podoabe, arme, vase) [vocabular controlat]
Tip obiect	încadrarea din punct de vedere tipologic și funcțional a obiectului (e.g. spadă, ceașcă, vârf de lance) [vocabular controlat]
Subtip obiect	încadrarea tipologică mai precisă a obiectului (e.g. brățară cu capetele îngroșate, kantharos, Nackenscheibenaxt) [vocabular controlat]
Material	materialul din care este confecționat obiectul [vocabular controlat]
Tehnică	tehnica în care este confecționat obiectul [vocabular controlat]
Tehnici decorative	tehnica în care este decorat obiectul [vocabular controlat]

Motive decorative	motive folosite la decorarea obiectului
Datare relativă	intervalul relativ de timp în care se datează obiectul
Datare - început	data de început a obiectului - în date absolute
Datare - sfârşit	data de sfârşit a obiectului - în date absolute
Perioada	epoca sau perioada în care este datat obiectul (e.g. Epoca romană, Hallstatt timpuriu, preistorie) [tezaur de termeni]
Cultura	cultura căreia îi este atribuit obiectul [vocabular controlat]
Faza culturală	faza culturală căreia îi este atribuit obiectul
Data descoperii	data la care a fost descoperit obiectul
Data modificării	data introducerii înregistrării sau a modificării informaţiilor din înregistrare.
Descriere	descrierea unor particularităţi ale obiectului care nu pot fi cuprinse în câmpurile anterioare
Observaţii	neclarităţi în ceea ce priveşte datarea obiectului, erori din fişă etc.
Integritate	dacă obiectul este fragmentar sau nu
Stare conservare	starea de conservare a obiectului
Lungime sau înălţime	lungimea sau înălţimea obiectului
Lăţime sau diametru maxim	Lăţimea sau diametrul maxim al obiectului
Greutate	Greutatea obiectului

Cercetare de sit

Denumire	Descriere
Identificator - sit	identificatorul sitului pentru care se face înregistrarea de cercetare
Identificator - cercetare	identificator unic pentru cercetarea respectivă
Tip cercetare	tipul cercetării arheologice (e.g. sondaj, săpătură sistematică) [vocabular controlat]
Campania	numărul campaniei pentru care se face înregistrarea
An săpătură	Anul în care a fost făcută cercetarea respectivă
Observaţii	observaţii referitoare la calitatea sau alte caracteristici ale cercetării

Instituție/colectiv

Denumire	Descriere
Instituția	Numele instituției participante la cercetare [vocabular controlat]
Rol – instituție	Rolul instituției participante la cercetare (e.g. instituție principală, instituție asociată)
Nume - arheolog	numele arheologului participant la campania respectivă [vocabular controlat]
Cod - arheolog	codul arheologului în Registrului Arheologilor
Rol - arheolog	rolul pe care l-a avut arheologul în campania respectivă (e.g. responsabil, membru în colectiv)

Documentație

Denumire	Descriere
Identificator	identificatorul unic al documentației
Tip	tipul documentației (e.g. text, baze de date) [vocabular controlat]
Autor	numele autorului documentației
Titlu	titlul sursei de documentație
Publicație	publicația în care a apărut documentația [vocabular controlat]
Editura	editura care a publicat documentația
Loc publicare	localitatea în care a fost publicată documentația
An	anul în care a fost publicată documentația
Număr/tom	numărul/tomul publicației în care a apărut documentația

Ilustrație

Denumire	Descriere
Identificator	identificator unic al ilustrației
Tip	tipul ilustrației (e.g. fotografie aeriană, desen, plan general) [vocabular controlat]
Autor	numele autorului ilustrației
Data	data la care a fost realizată ilustrația
Descriere	descrierea respectivei ilustrațiii

Informaţii despre SIT	Localizează pe harta României
Cod RAN	94152.01
cod LMI 2004	CL-I-s-B-14551
Nume	Situl arheologic de la Gălăţui - "Movila Berzei"
Judeţ	Călăraşi
Unitate administrativa	GRADISTEA
Localitate	Bogata
Punct	Movila Berzei (Movila Coteţ, Movila Verde)
Forma de relief	terasă
Categorie	locuire civilă
Tip	aşezare
Observaţii	Codul de sit provine din vechea apartenenţă administrativă a sitului arheologic, respectiv sat Gălăţui, com. Alexandru Odobescu. Situl şi-a schimbat apartenenţa administrativă în urma unui schimb de terenuri între cele două comune. (informaţie: Marian Neagu şi DJCCPCN Călăraşi - 2008)
Data descoperirii	1980
Data ultimei modificări a fişei	11.7.2008

Descoperiri în cadrul sitului:

Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observaţii	cod LMI
Aşezare	Neolitic	Boian / Giuleşti		
Necropolă	Latene (sec. III p. Chr.)	sarmatică		
Aşezare	Neolitic	Boian / Bolintineanu		

Surse bibliografice:

1. Lazăr, Cătălin, Gălăţui - Movila Berzei (Fişă tehnică), 2002
2. Neagu, Marian, Gălăţui, Movila Berzei (Publicaţie), Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2000, 85-86, 2001
3. Neagu, Marian, Gălăţui - Movila Berzei (Publicaţie), Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2001, 139141, CIMEC-Institutul de Memorie Culturală, 2002, Bucureşti
4. Neagu, Marian, Gălăţui - Movila Berzei (Publicaţie), Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2000, 85-86, 2001
5. Lista monumentelor istorice 2004 (Ordin MCC), MO nr. 646 bis/16/07/2004, Ordinul ministrului culturii şi cultelor nr. 2.314/2004, vol. I, p. 728, poz. 37, 2004
6. Neagu Marian, Gălăţui, Movila Berzei, CCA, cIMeC, Bucureşti, 2001, p. 85-86
7. Neagu Marian, Gălăţui - Movila Berzei, Civilizaţia Boian..., Călăraşi, 1999, p.22, 26
8. Lazăr, Cătălin, Soficaru, Andrei, Morminte sarmatice descoperite la Gălăţui - Movila Berzei, com. Al. I. Odobescu, jud. Călăraşi

Fig. 14. Exemplu de fişă de sit în baza de date RAN

D.2. Standarde documentare pentru patrimoniul construit

Patrimoniul arhitectural este compus din monumente (clădiri şi structuri), inclusiv accesorii, grupuri de clădiri urbane şi rurale, situri şi ambientul tradiţional al unui monument, zone din oraşe istorice şi părţi din zonele urbane şi rurale care au un caracter omogen şi/sau distinctiv, având interes istoric, arheologic, artistic, ştiinţific, social sau tehnic. Alte considerente sunt valoarea estetică sau culturală, interesul etnografic, memorial sau religios. În unele ţări (inclusiv în România) patrimoniul arhitectural protejat mai poartă denumirea tradiţională de „monumente istorice".

Convenţia pentru protecţia patrimoniului arhitectural din Europa („Convenţia de la Granada") din 1985 include ca monumente de arhitectură orice structură făcută de om care are un anume grad de permanenţă, de la poduri, ziduri, morminte şi cimitire până la statui, docuri şi instalaţii industriale. De asemenea, *Convenţia* precizează unitatea pe care o formează un monument cu toate elementele externe şi interne asociate acestuia, prin destinaţie sau prin design, de la decoraţii la mobilier interior şi instalaţii. Între elementele exterioare asociate unui monument poate fi inclus şi terenul din jur, care constituie zonă de protecţie a monumentului.

Elementele interioare s-au bucurat de o atenţie specială în *Recomandarea Consiliului Europei nr. R(98)4* a Comitetului de Miniştri ai statelor membre „asupra unor măsuri de a promova conservarea integrată a complexelor istorice compuse din bunuri imobile şi mobile", care subliniază importanţa păstrării unităţii unor astfel de complexe. Chiar şi modificările suferite în timp de un monument,

coerente din punct de vedere istoric sau artistic, pot reprezenta elemente indisolubile ale valorii unui obiectiv.

Grupurile de clădiri, separate sau unite ce pot fi definite prin calitățile lor de omogenitate, prin locul pe care îl ocupă în peisaj, conferind o calitate arhitecturală evidentă unui loc, trebuie să fie protejate unitar. Este vorba de piețe, străzi și cartiere, sate sau zone industriale.

Siturile sunt zone care includ deopotrivă patrimoniu construit și patrimoniu natural, suficient de distinctiv și/sau de omogen pentru a putea fi definit topografic și care prezintă un interes istoric, arheologic, artistic, științific, social, tehnic sau industrial. Astfel de situri pot include peisaj cultural, parcuri și grădini asociate cu patrimoniul arhitectural. Acestea din urmă au făcut, de altfel, obiectul unor documente speciale: *Carta ICOMOS privind păstrarea grădinilor istorice* („Carta de la Florența") din 1981 și *Recomandarea Consiliului de Miniștri ai statelor membre ale Consiliului Europei nr. R(95)9 privind conservarea integrată a zonelor de peisaj cultural ca părți ale politicilor asupra peisajului*, 1995.

Peisajul arhitectural poate include și structuri care se află sub apă, nu numai pe pământ sau în subsol: canale, instalații portuare, mine, localități sau părți de localități acoperite de ape.

Unele bunuri de patrimoniu (de exemplu avioane, vapoare, vehicule de tot felul cu valoare istorică) au și trăsături de patrimoniu mobil, dar și unele caracteristici proprii patrimoniului arhitectural sau arheologic. Nu există un consens privind încadrarea lor convențională într-o categorie sau alta, de aceea legislația fiecărei țări trebuie să decidă în ce categorie pot fi acestea protejate, în funcție și de Codul Civil propriu.

Fiecare țară trebuie să creeze și să întrețină un inventar național al patrimoniului arhitectural, în sensul definiției cuprinzătoare menționate. În funcție de tradiții și de resurse, inventarele pot fi o evidență completă a monumentelor de arhitectură, un registru național de bunuri protejate, evidențe rapide ale unor categorii de bunuri culturale imobile care nu sunt încă protejate și care sunt amenințate.

D.2.1. *Core Data Index to Historic Buildings and Monuments of the Architectural Heritage* [Index minimal pentru înregistrarea construcțiilor și monumentelor istorice aparținând patrimoniului arhitectural]

Indiferent de tipul de inventar, Consiliul Europei a elaborat un *Index minimal pentru înregistrarea construcțiilor și monumentelor istorice aparținând patrimoniului arhitectural* [53](Recomandarea R(95)3) care ne spune ce informații

[53] *Core Data Index to Historic Buildings and Monuments of the Architectural Heritage*, Recommendation R (95) 3 of the Committee of Ministers of the Council of Europe to member states on co-ordinating documentation methods and systems related to historic

trebuie neapărat consemnate pentru fiecare obiectiv înregistrat, care să permită identificarea acestuia, indexarea ordonarea și clasificarea într-un inventar. Principalele categorii de informații sunt:

- Numele clădirii sau structurii și referințe la alte documente și informații asociate;
- Localizare;
- Tip funcțional;
- Datare;
- Persoane și organizații asociate cu istoria monumentului;
- Materiale și tehnici de construcție;
- Stare fizică;
- Statut legal / de protecție;
- Rezumat al informațiilor istorice.

Fiecare dintre aceste categorii de informații conține mai multe sub-categorii și câmpuri, unele obligatorii, altele opționale. Pentru fiecare categorie, cel puțin o rubrică este obligatorie. De asemenea, este evident că unele sub-categorii de informații sau câmpuri sunt repetitive (de exemplu când mai multe persoane și organizații sunt asociate istoriei unui obiectiv).

La acestea se adaugă informații suplimentare, reprezentate prin imagini, planuri, documente de arhivă, documentații publicate și inedite, inclusiv GIS.

D.2.2. MIDAS Heritage: the UK Historic Environment Information Standard [Standardul informațional britanic pentru mediul istoric]

MIDAS Heritage este un standard de date britanic pentru informația despre mediul istoric. Prima ediție a manualului (*MIDAS – A Manual and Data Standard for Monument Inventories)*, elaborată de Royal Commission on the Historical Monuments of England (RCHME), în 1998, a fost orientată în special spre monumente (clădiri, vestigii arheologice, epave de nave, descoperiri izolate etc.). Ediția 2005 și dezvoltările ulterioare, realizate de English Heritage în numele Forumului pentru standarde în domeniul patrimoniului (Forum for Information Standards in Heritage -FISH[54]) reflectă o nouă abordare în studierea urmelor materiale ale trecutului, mai cuprinzătoare și mai integratoare. Astfel, s-a introdus noțiunea de *bun de patrimoniu* („heritage asset") pentru a

---

buildings and monuments of the architectural heritage, Council of Europe, Strasbourg, 1995.

[54] www.fish-forum.info

include toată scara posibilă de intervenții umane asupra mediului natural, de la zone de peisaj și până la descoperiri de artefacte și ecofacte individuale. Descrierea și înregistrarea unitară a acestor tipuri de bunuri înrudite este funcția de bază a standardului MIDAS, chiar dacă fiecare dintre tipurile de bunuri necesită o tratare diferențiată, reflectând natura bunului și practicile profesionale folosite pentru fiecare.

MIDAS conține mai multe teme și respectiv, grupuri de informații în interiorul acestora:

Tema 1: Bun de patrimoniu / Heritage Asset

- Zonă / Area
- Monument / Monument
- Artefact sau ecofact / Artefact or ecofact

Tema 2: Activitate

- Activitate de investigare / Investigative Activity
- Clasare și protecție / Designation and Protection
- Managementul bunului cultural / Heritage Asset Management Activity
- Studiu de caz și consultare / Casework and Consultation
- Cercetare și analiză / Research and Analysis
- Eveniment istoric / Historical Event

Tema 3: Surse de informații

- Arhivă și bibliografie / Archive and Bibliography
- Descriere și sinteză / Narrative and Synthesis
- Documentarea activității de management / Management Activity Documentation

Tema 4: Informație spațială

- Localizare / Location
- Amplasare pe hartă

Tema 5: Informație temporală

- Data și perioada

Tema 6: Actori (organizații, grupuri și persoane)

- Actor
- Rol

În cadrul fiecărui grup de informații sunt definite câmpuri de informații, obligatorii sau facultative, unice sau repetitive. Ca şi alte standarde de date, MIDAS nu restrânge conținutul intelectual sau factual al fişei fiecărui bun de patrimoniu înregistrat, ci realizează doar cadrul pentru ca informația să fie consistentă, accesibilă şi să poată fi păstrată pe termen lung. MIDAS este un standard care poate fi actualizat şi adaptat la evoluția cerințelor comunității de patrimoniu.

D.2.3. Standarde româneşti pentru inventarierea patrimoniului imobil

Ordinul Ministrului Culturii şi Cultelor 2260/2008[55]. *Normă metodologică din 18/04/2008* defineşte trei fişe specifice pentru inventarierea patrimoniului imobil: monumente, ansambluri de arhitectură şi situri arheologice.

- Fisa Analitică de Inventariere a Monumentelor şi Ansamblurilor Istorice (abreviere FAI-M)
- Fişa Analitică Minimală de Inventariere a Ansamblurilor, Monumentelor şi Siturilor Istorice (abreviere FMM)
- Fişa Analitică de Inventariere a Siturilor Arheologice (abreviere FAI-S)

Fiind o normă recentă, este greu de spus dacă aceste fişe sunt utilizate în practică. Câmpurile celor trei fişe sunt:

Câmp	FAI-M	FMM	FAI-S	Observații
1. Identificare				
Cod LMI	1.1	1.1	1.1	
Categorie	1.2		1.2	• vocabular controlat: monument; ansamblu; sit
Denumire oficială	1.3	1.2	1.3	obligatoriu
Cod RAN			1.4.	
2. Localizare administrativă				
Stat	2.1.	2.1.	2.1.	sigla țării; repetitiv, obligatoriu: e.g. RO sau RO-YU (dacă obiectivul se află pe teritoriul a două state)
Județ	2.2.	2.2.	2.2.	sigla județului
Localitate	2.3.	2.3.	2.3.	Oraş/sat etc. în care este localizat obiectivul.
Descrierea localizării			2.4.	

[55] www.cultura.ro/Files/GenericFiles/OMCC-2260-2008-Ax-NormeleClasareMon.pdf

Câmp	FAI-M	FMM	FAI-S	Observații
Microrelief, elemente de peisaj natural			2.4.1.	
Adresa			2.4.2.	
Toponim/Sector urban			2.4.3.	
Cod poștal	2.4.	2.4.	2.4.4.	repetitiv, obligatoriu
Referințe cadastrale			2.4.5.	
Stradă, număr actuale	2.5.	2.5.		repetitiv (dacă obiectivul corespunde mai multor străzi)
Localitate anterioară	2.6.	2.6.		repetitiv
Stradă, număr anterioare	2.7.			
Coordonate geografice	2.8.		2.5.	
Referințe geografice	2.8.1.			repetitiv, obligatoriu. Se menționează nr. de parcelă de tarla, se precizează suprafața și unitățile de măsură (m^2, ha, ari, pogon), nr. carte funciară, nr. registru ipotecă.
Identificare cartografică	2.8.2.		2.5.1.	planuri cadastrale
Sistem cartografic utilizat	2.8.3.		2.5.2.	
Coordonate Y, X, Z	2.8.4.		2.5.3.	
Punct			2.5.4.	
Reper			2.5.5.	elemente de reper pentru localizarea obiectivului – e.g. situat pe malul unei ape — sau în cazul monumentelor din mediul urban se precizează vecinătățile – e.g. Piața Mare, pasajul spre Piața Mică.
Toponim			2.5.6.	
3. Tip de proprietate				
Stat	3.1.	3.1.		
Proprietate publică a statului	3.1.1.	3.1.1.		

Câmp	FAI-M	FMM	FAI-S	Observații
Proprietate privată a statului	3.1.2.	3.1.2.		
Mixt	3.2.	3.2.		
Privat	3.3.	3.3.		
4. Datare				
Epocă	4.1.	4.1.	3.1.	vocabular controlat
Datare început	4.1.1.	4.1.1.	3.1.1.	
Datare sfârșit	4.1.2.	4.1.2.	3.1.2.	
Cultura			3.2.	
Faza culturală			3.2.1.	
Secol			3.3.	
Interval de date			3.4.	
Datare prin perioade	4.2.	4.2.		
Datare prin intervale de date	4.3.	4.3.		
Datare precisă	4.4.	4.4.		
Tipuri de exploatare a terenului			4.1.	vocabular controlat
5. Istoric, persoane și evenimente asociate istoriei monumentului				
Istoric	5.1.	5.1.		
Autor	5.2.	5.2.		
Comanditar	5.3.			
Ctitor	5.4.	5.3.		
Meșter	5.5.	5.4.		
Pictor	5.6.	5.5.		
6. Descriere				
Zona	6.1.			
Elemente de peisaj cultural si natural	6.2.			descrierea zonei conform legislației în vigoare (Legea 451/2002)
Peisaj cultural	6.2.1.			
Peisaj natural	6.2.2.			
Categoria de arhitectură	6.3.			
Funcțiunea actuală	6.3.1.			vocabular controlat
Funcțiunea anterioară	6.3.2.			
Descriere obiectiv individual	6.4.			
Plan	6.4.1.			
Fațade	6.4.2.			
Formă acoperiș	6.4.3.			
Extinderi	6.4.4.			

Câmp	FAI-M	FMM	FAI-S	Observații
Anexe	6.4.5			
Structură	6.5.			
Materiale de construcție	6.6.		5.6.1.	
Materiale de construcție acoperiș	6.6.1.			
Tehnici de construcție	6.7.		5.6.2.	
Încadrare stilistică	6.8.			
Inscripții	6.9.		5.7.	
Descriere sit			5.1.	
Tip sit			5.2.	
Categorie sit			5.3.	vocabular controlat
Stratigrafie generală			5.4.	
Materiale și tehnici de construcție			5.5.	
Patrimoniu mobil			5.8.	
7. Conservare, restaurare, amenințări				
Starea generală de conservare	7. 1.		6.1.	vocabular controlat: stare foarte bună; bună; medie; precolaps; colaps
Lucrări anterioare de restaurare	7.2.		6.2.	
Riscuri/amenințări	7.3.		6.3.	
Eroziune	7.3.1.		6.3.1.	
Inundații	7.3.2.		6.3.2.	
Alunecări de teren	7.3.3.		6.3.3.	
Agricultură	7.3.4		6.3.4.	
8. **Documentare**				
Bibliografie	8.1.		7.1.	Documente scrise: autorul (autorii), titlul, editura, anul, locul, colecția, pagina, ilustrații, dimensiuni. Arhive: depozit, seria, titlul, fondul, cota, data, fila. Documente figurate: titlul, natura documentului, autorul, data, depozitul, cota.
Dosare si rapoarte, in arhive	8.2.		7.2.	Dosare

Câmp	FAI-M	FMM	FAI-S	Observații
Hărți, planuri, desene	8.3			
Hărți			7.3	
Planuri			7.4	
Desene			7.5	
Fotografii	8.4.	6.1.	7.6.	
Fotografii satelitare	8.4.1.		7.6.1.	
Fotografii aeriene	8.4.2.		7.6.2.	
Fotografii alb-negru	8.4.3.		7.6.3.	
Fotografii color	8.4.4.		7.6.4.	
Atestare documentară	8.5.		3.5.	
9. Nivel clasare				
Grupa valorică	9.1.		8.1.	obligatoriu, vocabular controlat: • Grupa A – monument de valoare națională, excepțională, reprezentativ pe plan universal • Grupa B – monument de valoare locală
Categoria după natura obiectivului	9.2.			vocabular controlat: arheologie; arhitectură; monument de for public; monument memorial/funerar.
Criterii de evaluare globală	9.3.		8.2.	
Data şi documentul protecției	9.4.			
Reglementări urbanistice	9.5.			
10. Inventariere				
Instituția în cadrul căreia s-a redactat fișa	10.1	7.1.	9.1.	
Autorul fişei și calitatea acestuia	10.2.	7.2.	9.2.	
Nume	10.2.1.	7.2.1.	9.2.1.	
Prenume	10.2.2.	7.2.2.	9.2.2.	
Calitatea acestuia	10.2.3.	7.2.3.	9.2.3.	

Câmp	FAI-M	FMM	FAI-S	Observații
Numărul procesului verbal de validare în comisia regională a monumentelor istorice	10.3.		9.3.	
Numărul documentului de clasare	10.3.1		9.3.1.	
Data ordinului de clasare	10.3.2.		9.3.2.	
Reglementări urbanistice			9.4.	
Data redactării fișei	10.4.	7.3.	9.5.	

Vocabularele controlate

4.1./4.1//3.1. Epocă

Cod	Epocă
1	Preistorie
11	Paleolitic
111	Paleolitic inferior
112	Paleolitic mijlociu
113	Paleolitic superior
12	Mezolitic
13	Neolitic
131	Neolitic timpuriu
132	Neolitic mijlociu
133	Neolitic Târziu
14	Eneolitic
141	Eneolitic timpuriu
142	Eneolitic mijlociu
143	Eneolitic târziu
15	Epoca bronzului
151	Epoca bronzului timpuriu
152	Epoca bronzului mijlociu
153	Epoca bronzului târziu
16	Hallstatt
161	Hallstatt timpuriu
162	Hallstatt mijlociu
163	Hallstatt târziu
2	Protoistorie

21	La Tene
211	La Tene timpuriu
212	La Tene mijlociu
213	La Tene târziu
3	Epoca antică
31	Epoca greacă
311	Epoca arhaică
312	Epoca clasică
313	Epoca elenistică
32	Epoca romană
321	Epoca romană timpurie
322	Epoca romană târzie
33	Epoca post-romană
34	Epoca romano-bizantină
41	Epoca bizantină
4	Epoca medievală
42	Epoca migrațiilor
43	Epoca medievală
431	Epoca medievală timpurie
432	Epoca medievală târzie
5	Epoca modernă
6	Epoca contemporană

FAI-S/4.1. Tipuri de exploatare a terenului

- agricultură
- pășuni
- pădure
- locuire
- exploatare agricolă
- exploatare minieră.

FAI-S/5.3. Categorie sit

- Abație
- amfiteatru
- Apeduct
- Așezare civilă
- Așezare deschisă
- Așezare fortificată
- Așezare urbană
- Așezare urbană fortificată
- Așezare rurală
- Ansamblu rupestru

- Barbacană
- Bazilică
- Bastion
- Biserică
- Biserică fortificată
- Daca
- Donjon
- Canabae
- Castellum
- Castru
- Cetate
- Cetate de pământ
- Cetate de piatră
- Cetate țărănească
- Chilii
- Castel
- Capelă
- Catedrală
- Consistoriu
- Claustru
- Criptă
- Cavou
- Curie
- Curte boierească
- Curte domnească
- Curtină
- Conac
- Closter
- Cimitir
- Cimitir de inhumație
- Cimitir biritual
- Locuire
- Locuire civilă
- Locuire în peșteră
- Locuire sezonieră
- Fort
- Fortificații
- Fortificații de piatră
- Fortificații de pământ
- Locuire militară
- Fortificație de pământ cu palisadă
- Fortificație Vauban
- Foișor

- Galerie de mină
- Han
- Limes
- Edificiu religios
- Edificiu public
- Incintă fortificată
- Templu
- Sanctuar
- Mănăstire
- Geamie
- Episcopie
- Drum
- Terme
- necropolă
- Necropolă plană
- Necropolă tumulară
- mausoleu
- mină
- moară
- Mormânt izolat
- Mormânt tumular
- mormânt
- pod
- pivniță
- turn
- Turn-clopotniță
- Turn-locuință
- tell
- Turn de apărare
- val
- Val de pământ
- Val de piatră
- valum
- vicus
- vilă
- Villa rustica
- zid
- Zid de incintă
- Zona sacră

FAI-M/6.3.1. Funcțiunea actuală

- Clădire administrativă (primărie, prefectură, guvern, minister etc.)

- Clădire pentru corpul diplomatic (ambasadă, consulat etc.)
- Clădire financiar-comerț
- Clădire de cult
- Clădire pentru industrie
- Clădire pentru învățământ
- Clădire de locuit (unifamilială, colectivă)
- Clădiri cu caracter militar (fortificații, cetăți)
- Clădire pentru sănătate
- Clădire pentru sport
- Clădire pentru turism
- Clădire pentru transport (gară, autogară)
- Clădire cu destinație specială (poliție, SRI, armată)
- Clădire cu alte funcțiuni
- Clădire cu funcțiuni mixte (se precizează funcțiunile și proporția)
- Amenajare peisageră – agrement (parc, grădină, scuar)
- Construcție funerară (cavou, cruce)
- Construcție de for public (artă monumentală, troițe, cruci comemorative)

E. Imagini, audio, video, reconstituiri virtuale 3D, documente

E.1. Recomandări internaționale: *Carta de la Londra pentru vizualizarea tridimensională în domeniul cercetării și comunicării patrimoniului cultural*

Carta de la Londra[56] (*The London Charter*, 2006) a apărut ca rezultat al utilizării tot mai intense a vizualizării tridimensionale, utilizând tehnologii digitale în cercetarea și comunicarea patrimoniului cultural. Comunitatea profesională a devenit preocupată de calitatea științifică a unor astfel de reprezentări, de indicarea transparentă, într-o astfel de reconstituire tridimensională, a ceea ce este dată științifică certă de ceea ce este ipoteză, fantezie, presupunere, ca și diferențierea între diverse grade de probabilitate.

Carta își propune să definească obiectivele și principiile de bază care trebuie să fie avute în vedere în utilizarea metodelor de vizualizare și reconstituire tridimensională în raport cu integritatea intelectuală, credibilitate, transparență, documentare, standarde, sustenabilitate și acces, cu scopul de a asigura rigoarea tehnică și intelectuală necesară pentru ca astfel de metode să contribui efectiv la înțelegerea patrimoniului cultural.

Principiul 1: Comunități tematice / Subject Communities. Comunitățile trebuie să-și definească scopurile și metodele specifice fiecărui subiect.

Principiul 2: Scopuri și metode / Aims and Methods. Metodele trebuie să alese în funcție de scopurile urmărite (vizualizări foto-realiste sau schematice; cu multe sau puține detalii; în stil impresionist sau cu acuratețe etc.; nici una dintre aceste posibilități nu este, în sine, mai bună sau mai proastă decât cealaltă).

Principiul 3: Surse / Sources. Sursele care stau la baza reconstituirii trebuie să fie alese cu grijă și evaluate într-un mod structurat din punct de vedere al acurateței științifice, deoarece pot influența calitatea reconstituirii; de asemenea, ele trebuie să fie publicate împreună cu reconstituirea tridimensională realizată pe baza lor.

Principiul 4: Cerințe de transparență / Transparency Requirements. Trebuie să se furnizeze suficientă informație pentru ca modelul tridimensional să fie înțeles și

[56] www.londoncharter.org/introduction.html (introducere și bibliografie)

evaluat corespunzător contextului în care a fost realizat

Principiul 5: Documentare / Documentation. Un produs 3-D trebuie să fie documentat astfel încât acesta să poată fi utilizat și în afara comunității științifice în care a fost creat; documentația proiectului include, de regulă, o listă completă de surse utilizate, note de evaluare ale acestora pentru a fi utilizate în vizualizarea tridimensională, rațiunile care au asta la baza metodei utilizate și explicarea metodei de vizualizare, dacă aceasta nu este ușor de înțeles.

Principiul 6: Standarde / Standards. Trebuie identificate standardele și ontologiile specifice unei comunități profesionale, pentru a documenta sistematic metodele și derivatele unei vizualizări 3D care trebuie documentată pentru a permite o interoperabilitate și compatibilitate optimă între domenii și teme și în interiorul acestora.

Principiul 7: Sustenabilitate / Sustainability. Planificarea și implementarea unor strategii pentru ca vizualizările 3D să poată fi utilizate în viitor, fără a se pierde prin arhivarea digitală pe termen lung.

Principiul 8: Acces / Access. Trebuie luată în considerare utilizarea unei reconstituiri tridimensionale pe o scară mai largă, pentru studiu, interpretare, educație și management al patrimoniului cultural, rolurile pe care vizualizarea 3D trebuie să le joace pentru îmbunătățirea accesului la patrimoniul cultural, care altfel poate fi greu accesibil din rațiuni de siguranță și sănătate, dizabilitate, economice, politice și de mediu sau pentru că obiectul vizualizării este pierdut, amenințat, dispersat sau a fost restaurat și reconstituit.

Vizualizarea 3D permite tipuri și grade de acces imposibil de atins altfel, incluzând studiul schimbărilor intervenite în timp, mărirea, manipularea și modificarea obiectului virtual, informații incluse pe mai multe nivele și distribuție globală instantanee, cu extinderea posibilităților muzeografice. De aceea beneficiarii din domeniul patrimoniului cultural trebuie să fie consultați pentru a asigura maximum de beneficii din vizualizarea tridimensională.

E.2. Standarde generale pentru documente

Unicode	Standard ISO (1992) care permite reprezentarea universală în mediul digital a majorității caracterelor cunoscute (inclusiv a diacriticelor) prin coduri pe 16 biți, depășind astfel limitarea reprezentării pe 8 biți din setul de caractere ISO Latin 1; include caractere extra-vest-europene: românești, chineze, arabe, ebraice, chirilice etc. (în total, peste 49.000 de caractere în versiunea Unicode 3).
HTML –	Standard de balizare a conținutului documentelor digitale

Hypertext Markup Language	(imaginat de Tim Berners-Lee, în 1989) pe baza sistemului de balizare a documentelor (SGML) pentru a crea o rețea semantică de documente digitale și pentru a afișa documente pe web.
PDF – Portable Document Format	Un standard de facto pentru documente portabile (Adobe Systems, 1999) care permite păstrarea conținutului și aspectului documentului independent de mediul digital în care este accesat; se bazează pe standardul Postscript; este larg folosit pentru publicarea documentelor pe web.
XML – eXtensible Markup Language	Standard de structurare a unui document prin „balizare" (marcare), creat de W_3C (World Wide Web Consortium) în 1996; în prezent cel mai utilizat limbaj de structurare a documentelor electronice, larg utilizat în aplicațiile informatice; balizele pot fi definite liber, dar controlat printr-un fișier de definire de tip DTD (Document Type Definition) sau printr-o schemă XML; este o versiune simplificată/ajustată a standardului SGML (Standard Generalized Markup Language)

E.3. Standarde pentru fișiere de imagini statice (raster)

BMP – BitMap	Format de imagine standard Microsoft Windows (1987)
GIF – Graphical Interchange Format	Format realizat de CompuServe Interactive Services (1987) care poate ține mai multe bitmap-uri până la 256 de culori, fiecare comprimat pentru economie de spațiu; utilizat pentru logo-uri, desene, grafică.
DJVU	Standard deschis pentru stocarea imaginilor scanate, mai ales a celor care conțin text și desene liniare, oferind o tehnologie de compresie avansată.
JPG (JPEG)	JPG este un algoritm de compresie care obține un fișier de imagine pierzând o parte din informație, încât nu se mai poate ulterior reconstitui imaginea inițială. JPEG este numit formatul de fișier pentru imaginea comprimată (creat de Joint Photographic Expert Group/Independent JPEG Group, 1990); standard ISO/IEC 10918-1:1994; frecvent utilizat pe Internet și pentru consultare curentă a arhivelor de imagini.
PNG – Portable Network Graphics	Format extensibil pentru păstrarea fișierelor de imagini raster bine comprimate, fără pierderi și portabile, care poate înlocui formatul GIF sau formatul TIFF în multe utilizări curente, deoarece permite index de culori, scară de griuri, imagini Truecolor și canal opțional alpha pentru transparență ; creat de World Wide Web Consortium (W_3C) în 2003; standard ISO/IEC 15948:2003 (E)

TIFF – Tagged Image File Format	Format general compatibil cu o gamă largă de scanere, camere digitale, programe de tehnoredactare și programe de procesare a imaginilor, independent de suportul soft; standard deschis creat de Aldus Corp, 1992; recomandat pentru arhivarea imaginilor pe termen lung

E.4. Standarde pentru fișiere audio digitale

MP_3 – MPEG Layer 3 (Moving Pictures and Associated Audio)	Format de comprimare audio frecvent utilizat pe Internet deoarece poate reduce fișiere audio digitale la o fracțiune din mărimea lor, fără a pierde mult din fidelitatea sunetului; face parte din familia de standarde deschise MPEG; realizat începând din 1993 de ITU-T (International Telecommunication Union/ Moving Pictures Expert Group); standard ISO/IEC 11172:1993, Part 3: Audio și următoarele (13818, 14496).
REALAUDIO	Format proprietar optimizat pentru furnizarea de fișiere audio pe Internet, creat de RealNetworks.
WAV – RIFF (Resource Interchange Format)	WAV este un format IBM/ Microsoft (1991) pentru clipuri audio, informația de sunet propriu-zisă fiind păstrată într-un container care folosește formatul de fișier RIFF, stocând datele în fragmente, împreună cu metadatele acestora.
WMA – Windows Media Audio	Standard proprietar Microsoft pentru furnizarea de fișiere audio de mărime mică, cu o bună viteză de transfer, dar fără a pierde prea mult din calitatea sunetului, pe Internet, în mediul produselor Microsoft; este concurentul MP_3.
AU	Format de fișiere audio pentru calculatoare Unix și pentru aplicații Java.

E.5. Standarde pentru fișiere video

AVI – Audio Video Interleave	Primul format de fișiere video de mărime mare și de aceea nepotrivit pentru Internet.
FLV – Flash Video Format	Standard de facto pentru fișiere video încorporate într-o pagină web; poate fi vizualizat fie utilizând un program de redare separat, fie un plug-in în cadrul motorului de căutare pe web; Produs de Macromedia (acum Adobe), în 2002.
MOV (Quicktime), QUICKTIME VR	MOV este un format proprietar Apple (1991) pentru fișiere video și realitate virtuală, care poate fi vizualizat pe orice PC utilizând un program de redare gratuit.

	Quicktime VR este un format pentru crearea de reconstituiri virtuale sau pentru agregarea imaginilor statice în panorame, vizualizări 3D ale obiectelor etc.
MP_4 – $MPEG_4$ - Moving Pictures Expert Group	Standard deschis, ISO/IEC 14496 (Part 1-10), care permite o comprimare avansată a formatelor de fișiere mai vechi $MPEG_2$.
MPG-1, MPG- 2 – Moving Pictures Group	Formate mai timpurii (1993, 2000) pentru a înregistra video și sunet pe suport digital, prezente pe CD-ROM-uri mai vechi (MPG- 2 și pe DVD-uri) și standardele de televiziune pentru video, cu o rată de compresie de 50 la 1, respectiv 150 la 1 (MPG- 2); standarde ISO/IEC 11172:1993 (1 - 5) și respectiv, ISO/IEC 13818:2000 (1 - 11).
RM – Real Media	Format proprietar RealNetworks pentru furnizarea de fișiere multimedia pe web.
SWF (Flash Movie) – Small Web Format	Format proprietar Macromedia (acum Adobe) pentru animație; folosit pentru audio și video interactiv pe web; poate fi vizualizat fie într-un program de redare separat, fie cu un plug-in instalat în browser.
WMV – Windows Media Video	Format proprietar Microsoft (concurentul al $MPEG_{4)}$, mai ales pentru produse soft ale companiei.
ASF – Advanced Streaming Format	Format proprietar Microsoft (2004) pentru furnizarea și comprimarea de conținut video și audio pe web.
$VRLM_{97}$ – Virtual Reality Modelling Language	Format pentru reconstituiri tridimensionale (3D), interactiv, accesibil și pe web; Standard ISO/IEC 14772:1997.

F. Concluzii

Realizarea unei resurse informaționale complexe pentru patrimoniul cultural, care utilizează o mare varietate de texte, imagini, baze de date, saituri, hărți, reconstituiri, locale sau distribuite, trebuie să aibă în vedere realizarea unei ontologii care să asigure coerența întregului, navigarea inteligentă și regăsirea informațiilor. Pentru aceasta, modelele conceptuale sunt esențiale. Pe de altă parte, pentru fiecare element de patrimoniu documentat în sistem, trebuie urmate standardele și recomandările specifice categoriei de bunuri culturale sau naturale.

Pentru a dezvolta o ontologie trebuie identificate *conceptele* (clasele de informații) și *proprietățile (*rolurile și relațiile dintre clase). O ontologie oferă o înțelegere comună a datelor, a serviciilor și proceselor dintr-un domeniu, facilitând comunicarea dintre oameni și sisteme informatice și căutarea informației aflate în diferite repozite[57].

Clasele (natură, cultură, având diverse domenii: istorie, arheologie, etnografie, artă etc.) au diverse *manifestări* (obiecte create de om, obiecte biologice etc.), care sunt consemnate pe diverși *purtători de informații* (documente, imagini, situri web, baze de date,înregistrări video și sonore), informațiile provenind din diverse *surse* (cataloage, lucrări științifice, enciclopedii, publicații oficiale, baze de date). Fără crearea unei ontologii, toate aceste elemente riscă să fie accesate fragmentat, fără interconexiuni sau cu legături foarte firave (prin hiperlinkuri). Pe de altă parte, aceste surse se găsesc în diferite grade de formalizare, standardizare și digitizare.

Un portal semantic bazat pe o ontologie este de dorit să îndeplinească următoarele cerințe:

- Să conțină informații text, imagini, înregistrări video și audio, reconstituiri tridimensionale etc. organizate într-o ontologie specifică, bazată pe standardul CIDOC-CRM.
- Să respecte recomandările privind calitatea saiturilor (elaborate prin programul european *Minerva*, www.minervaeurope.org).
- Să permită acces liber pentru public pentru vizualizare și acces pe bază de parolă pentru completare de informații online, pentru persoane autorizate.
- Să permită acces la informații generale și specifice, pe baza unor indici de

[57] Francisca Hernández, Luis Rodrigo, Jesús Contreras, Francesco Carbone, Building a Cultural Heritage Ontology for Cantabria, Athens, CIDOC, 2008, www.cidoc2008.gr/cidoc/Documents/papers/drfile.2008-06-18.1772912112

căutare, prin căutare liberă după șir de caractere și prin interfață spațială (persoane, instituții, profesii și ocupații, istorii și genealogii de familie, evenimente, teme de sinteză).

- Să permită diferențierea între informații autorizate, provenite din surse profesionale și informații furnizate de amatori.
- Să permită acces la o hartă vectorială interactivă, care să conțină localizări precise (localități, toponime locale, situri, monumente istorice, lăcașuri de cult, muzee și colecții, atracții turistice etc.), legate cu informații din baze de date și alte resurse digitale, cu straturi tematice dar și temporale.
- Să conțină module interactive pentru vizitatori (mecanisme pentru comentare și adăugare de informații, de exemplu, deschidere de pagini personale, postare de imagini, forum, e-buletin).
- Să se poată integra în portaluri generale (e.g. *Europeana.eu*) și în rețele sociale de tip web 2.0 (bloguri, saituri de socializare gen MySpace sau Facebook, canale video și audio precum YouTube, Delicious etc.).
- Să conțină un modul de informații turistice (trasee culturale, adrese, meteo, rezervări online, știri).
- Să conțină un modul de e-învățare (e-learning) care să permită generarea de obiecte digitale de învățare care să poată fi integrate în cursuri pe domenii și teme selectate.
- Să conțină un dicționar enciclopedic explicativ.

Conformitatea cu standardele nu doar impune o rigoare documentaristică și facilitează schimbul de informații între organizații și comunități profesionale și tematice, dar și permit o semnificativă economie de efort, prin evitarea „reinventării roții”.

G. Bibliografie selectivă

G.1. Referințe

[**Bower & Roberts.1995**] Developments in museum and cultural heritage information standards / Jim Bower, Andrew Roberts, Getty Information Institute (formerly the Getty Art History Information Program) and the International Committee for Documentation of the International Council of Museums. 1995. (Revizuit de Leonard Will în 2001). http://cidoc.mediahost.org/content/archive/cidoc_site_2006_12_31/stand1.html

[**CIDOC.1999**] Core data standard for archaeological sites and monuments / CIDOC Archaeological Sites Working Group. — 1999. — ISBN 978-92-871-3816-3

[**CIDOC-CRM.2008**] Definition of the CIDOC Conceptual Reference Model : Version 5.0 / Produced by the ICOM/CIDOC Documentation Standards Group, continued by the CIDOC-CRM Special Interest Group ; Editors: Nick Crofts, Martin Doerr, Tony Gill, Stephen Stead, Matthew Stiff. — December 2008, http://cidoc.ics.forth.gr/docs/cidoc_crm_version_5.0_Dec08.pdf

[**CIDOC Guidelines 1995**] International Guidelines for Museum Object Information: The CIDOC Information Categories produced by the International Committee for Documentation, 1995, http://cidoc.ics.forth.gr/docs/guide.htm

[**DC.2008**] Dublin Core Metadata Element Set, Version 1.1, la http://dublincore.org/documents/dces

[**FRBR.2008**] Functional Requirements for Bibliographic Records : final report / IFLA Study Group on the Functional Requirements for Bibliographic Records ; [International Federation of Library Associations and Institutions. IFLA Universal Bibliographic Control and International MARC Programme, Deutsche Bibliothek, Frankfurt am Main]. — München : K.G. Saur, 1998. — (UBCIM publications ; N.S. vol. 19). — ISBN 3-598-11382-X. — cu amendamente și corecții, la www.ifla.org/VII/s13/frbr/frbr_2008.pdf. Versiune românească la www.cimec.ro/Metodologice/Catalogare/FRBR-RaportRomana.pdf.

[**ISBD.2007**] International standard bibliographic description (ISBD) / recommended by the ISBD Review Group ; approved by the Standing Committee of the IFLA Cataloguing Section. — Preliminary consolidated ed. — München : K.G. Saur, 2007. — 1 vol. (loose-leaf) ; 32 cm. — (IFLA series on bibliographic

control ; vol. 31). — ISBN 978-3-598-24280-9, www.ifla.org/VII/s13/pubs/ISBD_consolidated_2007.pdf

[**ISO.2006**] ISO 21127:2006 Information and documentation -- A reference ontology for the interchange of cultural heritage information

[**Lubetzky.1969**] Principles of Cataloging: Final Report, Phase I: Descriptive Cataloging / Seymour Lubetzky. — Los Angeles : University of California Institute of Library Research, 1969 (cf. [Svenonius.2000] și [Yee.2000])

[Oberländer-Târnoveanu.1994] Documentarea muzeală în România / Irina Oberländer-Târnoveanu, *în* Revista Muzeelor 1, 1994, p. 9 - 15.

[Oberländer-Târnoveanu.1994] Tehnica de calcul și patrimoniul - problematica națională / Irina Oberländer-Târnoveanu, *în* Revista Muzeelor 2-3, 1994, p. 36 - 39.

[SPECTRUM.2009] *SPECTRUM: The UK Museum Documentation Standard*. Version 3.2. Revised with the participation of the museum community. Edited by Gordon McKenna and Efthymia Patsatzi. Published by Collections Trust, 2009, www.collectionslink.org.uk/manage_information/spectrum

[**Svenonius.2000**] The Intellectual Foundation of Information Organization / Elaine Svenonius. — Cambridge, Massachusetts; London, England : The MIT Press, 2000. — ISBN 0-262-19433-3

[**UKOLN.2008**] UKOLN, University of Bath, in association with MLA The Council for Museums, Libraries & Archives pentru Minerva, Technical Guidelines for Digital Cultural Content Creation Programmes, *Version 1.2: Revised 18 May 2008,* www.minervaeurope.org/interoperability/technicalguidelines.htm

[**Yee.2000**] Lubetzky's Work Principle / Martha M. Yee, *în* The Future of Cataloging : Insights from the Lubetzky Symposium / by Tschera Harkness Connell and Robert L. Maxwell. — [s.l.] : American Library Association, 2000

G.2. Alte standarde de documentare a patrimoniului cultural

A Survey of Documentation Standards in the Archaeological and Museum Community, EPOCH-AMA Project 2006, http://public-repository.epoch-net.org/surveys/AMA_survey.doc

Canadian Heritage Information Network (CHIN). Museum Services. Documentation Research Group. *Humanities Data Dictionary of the Canadian Heritage Information Network*. Revision 3. Ottawa: Communications Canada, 1993,

www.chin.gc.ca/English/Collections_Management/Humanities_Dictionary/user_guide.html

CIMCIM (the International Committee of Musical Instruments Museums and Collections). *Uniform procedures for data element description* în CIMCIM database systems. August 1996, www.music.ed.ac.uk/euchmi/cimcim/ict.html

EPOCH NoE. AMA Survey of Documentation Standards in the Archaeological and Museum Community. October 2006, http://public-repository.epoch-net.org/surveys/AMA_survey.pdf

ICOM. *Handbook of standards: documenting African collections/Manuel de normes: documentation des collections Africaines*. — ISBN 92-9012-029-0, http://icom.museum/africom/standards.html

McKenna, Gordon, Chris De Loof, *Digitisation: Standards Landscape for European Museums, Archives, Libraries*, ATHENA WP3 Working Group, 2009, www.athenaeurope.org

Systeme Descriptif des Objets Mobiliers. Version 1987. — Paris: Ministére de la Culture et de la Communication, 1987. — Ediția 1999, www.culture.gouv.fr/culture/inventai/telechar/sysdesc_objets_dec1999.pdf

The CIDOC Ethno Working Group. *International Core Data Standard for Ethnology/Ethnography,* September 1996. (include rezultatele unui studiu privind practicile documentare în etnografie și un standard de date esențiale pentru colecții etnografice).

Thornes, Robin. *Protecting cultural objects through international documentation standards : a preliminary survey* . — Santa Monica, Calif. : Getty Art History Information Program, 1995. — 51 p. ; 28 cm.

Thornes, Robin. *Protecting cultural objects in the global information society : the Making of Object ID*. - Los Angeles, Calif. : The Getty Information Institute, 1997. - 81 p. ; 28 cm. - ISBN 0-89236-495-5, www.object-id.com/final/index.html

Thornes, Robin. *Introduction to Object ID : guidelines for making records that describe art, antiques, and antiquities.* — Los Angeles : Getty Research Institute for the History of Art and the Humanities, 1999. — 72 p. ; 24 cm. illus. — ISBN 0-89236-572-2.